

PEUTERSPEELZAALWERK IN
NEDERLAND: DE HUIDIGE PRAKTIJK

- eindrapport -

dr. M. de Weerd
drs. A.L. van der Vegt

Amsterdam, oktober 2001
Regioplan Ref. nr. OA-225

Regioplan Onderwijs en Arbeidsmarkt
Leidsegracht 105-a
1017 ND Amsterdam
Tel.: 020 - 6253377
Fax: 020 - 6236191

Onderzoek, uitgevoerd door Regioplan
Onderwijs en Arbeidsmarkt B.V. in opdracht
van het Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting.....	I
1 Inleiding.....	1
1.1 Achtergrond van het onderzoek.....	1
1.2 Onderzoeksvragen.....	1
1.3 Recent onderzoek naar peuterspeelzaalwerk.....	3
1.4 Opzet van het onderzoek.....	4
1.5 Representativiteit en betrouwbaarheid.....	8
1.6 Leeswijzer.....	9
2 Aanbod.....	11
2.1 Aantallen organisaties en peuterspeelzalen.....	12
2.2 Capaciteit en bereik van het peuterspeelzaalwerk.....	15
2.3 Samenvatting.....	17
3 Personeel.....	19
3.1 Leidsters.....	19
3.2 Assistent-leidsters.....	23
3.3 Vrijwilligers.....	24
3.4 Andere functies.....	25
3.5 Samenvatting.....	26
4 Financiering.....	29
4.1 Kosten van peuterspeelzaalwerk.....	29
4.2 Baten van peuterspeelzaalwerk.....	31
4.3 Subsidiebronnen en -beleid.....	34
4.4 Samenvatting.....	37
5 Beleid.....	39
5.1 VVE-gemeenten en het beleid voor peuterspeelzaalwerk.....	39
5.2 Doelstellingen en functies van peuterspeelzaalwerk.....	40
5.3 Voor- en vroegschoolse programma's.....	43
5.4 Doelgroepen.....	45
5.5 Kwaliteitseisen en toezicht.....	47
5.6 Samenwerking met andere instellingen.....	49
5.7 Samenvatting.....	51

6	Motieven voor gebruik peuterspeelzalen.....	53
6.1	Motieven om gebruik te maken van peuterspeelzalen.....	53
6.2	Samenvatting.....	55
7	Typering peuterspeelzaalwerk.....	57
7.1	Zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk.....	58
7.2	Welzijnsorganisaties met peuterspeelzaalwerk.....	59
7.3	Kinderopvangorganisaties met peuterspeelzaalwerk.....	60
7.4	Onderwijsinstellingen met peuterspeelzaalwerk.....	61
	Literatuur.....	63
	Bijlagen	
	Bijlage 1: Salariëring peuterspeelzaalfuncties volgens de verschillende CAO's.....	67
	Bijlage 2: Lijst van afkortingen.....	71
	Bijlage 3: Berekening gemiddelde kosten van het peuterspeelzaalwerk.....	73
	Bijlage 4: Berekening gemiddelde baten van het peuterspeelzaalwerk	75
	Bijlage 5: Vragenlijst gemeenten.....	77
	Bijlage 6: Vragenlijst peuterspeelzaalorganisaties.....	89

SAMENVATTING

Tegen de achtergrond van de totstandkoming van de Wet Basisvoorziening Kinderopvang (WBK) bestaat er vanuit het Ministerie van VWS de behoefte aan een actueel, overkoepelend beeld van de huidige praktijk binnen het peuterspeelzaalwerk. Regioplan Onderwijs en Arbeidsmarkt kreeg de opdracht het aanbod van peuterspeelzaalwerk, het personeel in het peuterspeelzaalwerk, de financiering en het beleid van gemeenten op het gebied van peuterspeelzaalwerk in kaart te brengen. Ook de motieven van ouders om van het peuterspeelzaalwerk gebruik te maken, zijn in kaart gebracht. Door middel van telefonische enquêtes met beleidsmedewerkers peuterspeelzaalwerk uit een representatieve steekproef van gemeenten, met vertegenwoordigers van organisaties voor peuterspeelzaalwerk, en met ouders van kinderen in de peuterleeftijd zijn op bovengenoemde terreinen gegevens verzameld.

Aanbod van peuterspeelzaalwerk

Er zijn ongeveer 4250 peuterspeelzalen in Nederland die worden beheerd door ongeveer 1800 organisaties. Negenenzeventig procent van deze organisaties zijn zogenaamde zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk, dat zijn organisaties die naast peuterspeelzaalwerk geen andere activiteiten aanbieden. De zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk beheren meestal één peuterspeelzaal evenals de onderwijsinstellingen die peuterspeelzaalwerk aanbieden. Welzijnsorganisaties en kinderopvangorganisaties beheren over het algemeen meer peuterspeelzalen. Zo komt het dat de zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk die 79 procent van het totale aantal organisaties vormen, slechts 60 procent van het totale aantal peuterspeelzalen in beheer hebben. De welzijnsinstellingen met peuterspeelzaalwerk vormen maar acht procent van het totale aantal organisaties maar beheren maar liefst bijna een kwart van het totale aantal peuterspeelzalen.

Ruim tachtig procent van de organisaties voor peuterspeelzaalwerk wordt gesubsidieerd. Welzijnsorganisaties en kinderopvangorganisaties worden bijna altijd gesubsidieerd. Onderwijsinstellingen met peuterspeelzaalwerk worden vaker gesubsidieerd naarmate zij in een grotere gemeente gesitueerd zijn. Zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk worden juist minder vaak gesubsidieerd naarmate zij in een grotere gemeente zijn gevestigd.

Vijftig tot zeventig procent van de Nederlandse peuters (twee- en driejarigen) gaat naar de peuterspeelzaal. Dat gaat om grofweg 250.000 kinderen. De meeste kinderen bezoeken de peuterspeelzaal twee dagdelen per week en gaan naar een peuterspeelzaal die beheerd wordt door een zelfstandige organisatie voor peuterspeelzaalwerk. In grote gemeenten en de vier grote steden komt het vaker voor dat kinderen meer dan twee dagdelen naar de peuterspeelzaal gaan. Dit komt vooral voor op peuterspeelzalen die beheerd worden door een welzijnsorganisatie, een organisatie voor kinderopvang of een onderwijsinstelling.

Personeel

Het grootste deel van de organisaties voor peuterspeelzaalwerk werkt met betaalde leidsters. Er is wel een verschil tussen de organisatietypen: het percentage bij zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk dat géén betaalde leidsters in dienst heeft, is groter dan bij de andere organisatietypen. Bijna de helft van de leidsters wordt betaald volgens de salarisregeling zelfstandige peuterspeelzalen van de CAO Welzijn. Daarnaast wordt ruim een kwart van de leidsters volgens de peuterspeelzaalfunctie onder de salarisregeling sociaal cultureel werk van de CAO Welzijn betaald. Overige leidsters worden betaald volgens de CAO Kinderopvang. Een deel van de leidsters wordt niet volgens een van de bovengenoemde CAO's betaald. Zij zijn voornamelijk werkzaam bij niet-gesubsidieerde zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk.

De meeste organisaties stellen opleidingseisen aan leidsters; zij moeten tenminste een opleiding op MBO-niveau hebben. De organisatietypen verschillen echter van elkaar voor wat betreft het werken met leidsters die daadwerkelijk aan de opleidingseisen voldoen: er zijn nauwelijks onderwijsinstellingen en organisaties voor kinderopvang met leidsters in dienst die niet aan de gestelde opleidingseisen voldoen. Echter, bij een derde van zowel de zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk als van de welzijnsorganisaties voldoen niet alle betaalde leidsters aan de opleidingseisen die gesteld zijn.

Een leidster heeft gemiddeld maximaal 12 kinderen onder haar hoede. Dit varieert echter sterk per peuterspeelzaal. Er zijn peuterspeelzalen met maximaal 7 of zelfs minder kinderen per leidster. Er zijn ook zalen met maximaal negentien kinderen per leidster. Er is geen relatie tussen het maximum aantal kinderen per leidster en het organisatietype of de gemeentegrootte.

De meeste welzijnsorganisaties en kinderopvangorganisaties hebben assistentleidsters op de peuterspeelzalen werken. Ook bij bijna de helft van de onderwijsinstellingen werken assistentleidsters. Bij zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk komt dat niet veel voor. Bij bijna driekwart van de organisaties werken vrijwilligers op de groepen bij de peuterspeelzalen. In dit opzicht verschillen de diverse organisatietypen echter sterk van elkaar: onderwijsinstellingen en met name kinderopvangorganisaties werken veel minder met vrijwilligers dan zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk en welzijnsorganisaties. Ongeveer de helft van de organisaties die werken met vrijwilligers stelt eisen met betrekking tot hun opleiding of ervaring met peuters.

Bijna tweederde van de welzijnsorganisaties en kinderopvangorganisaties en eenderde van de zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk heeft nog ander personeel in dienst voor het peuterspeelzaalwerk, met name coördinerende en administratieve krachten. Bij onderwijsinstellingen komt dit nauwelijks voor. Daarnaast zijn er bij kinderopvangorganisaties en welzijnsorganisaties nog directiefuncties. Zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk en kinderopvangorganisaties hebben vaak schoonmakers in dienst.

Qua organisatie lijken welzijnsorganisaties en kinderopvangorganisaties gezien de aanwezigheid van administratieve, coördinerende en directiefuncties het meest professioneel. Op grond van de opleidingseisen en het aantal leidsters dat aan die opleidingseisen voldoet, moet voorzichtig geconstateerd worden dat de peuterspeelzalen onder kinderopvangorganisaties en onderwijsinstellingen professioneler zijn dan de peuterspeelzalen van zelfstandige organisaties en welzijnsorganisaties. Bij welzijnsorganisaties en zelfstandige organisaties komt het vaker voor dat leidsters niet aan de opleidingseisen voldoen of dat er geen opleidingseisen gesteld worden. Zelfstandige organisaties en welzijnsorganisaties werken bovendien meer met vrijwilligers. Een deel van de zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk heeft zelfs helemaal geen betaalde leidsters in dienst.

Financiën

Een groot aantal respondenten bij zowel de gemeenten als de organisaties voor peuterspeelzaalwerk kon vragen met betrekking tot financiën niet beantwoorden. De betrouwbaarheidsmarge van de financiële gegevens die in dit rapport gepresenteerd worden, zijn daardoor groot. De totale kosten van het peuterspeelzaalwerk in Nederland liggen tussen 280 miljoen en 390 miljoen gulden. Het overgrote deel daarvan wordt gevormd door de kosten van het gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk.

De kosten en de baten van het peuterspeelzaalwerk liggen dicht bij elkaar in de buurt. De kosten in het gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk worden voor ongeveer veertig procent gedekt door inkomsten uit structurele subsidies die zij ontvangen van de gemeenten. De inkomsten uit ouderbijdragen dekken ook ongeveer veertig procent van de kosten. De overige twintig procent moet daarmee voor ongeveer tweederde bekostigd worden uit inkomsten uit extra subsidies (zoals projectsubsidies) en voor ongeveer eenderde uit 'extra inkomsten'. Extra inkomsten krijgen organisaties voor peuterspeelzaalwerk bijvoorbeeld uit rente, fondsen (als Jantje Beton), en eigen activiteiten zoals bijvoorbeeld verhuur van speelgoed of het organiseren van een kledingbeurs.

De kosten van het ongesubsidieerde peuterspeelzaalwerk worden voor ongeveer 95 procent gedekt door de ouderbijdragen en ongeveer vijf procent uit 'extra inkomsten'. Deze percentages hebben doordat slechts een derde van de ongesubsidieerde organisaties voor peuterspeelzaalwerk inzicht gaf in financiële gegevens een grote betrouwbaarheidsmarge.

De gemeenten putten uit verschillende bronnen voor de structurele subsidiëring van het peuterspeelzaalwerk. Op de eerste plaats het welzijnsbudget dat door alle gemeenten wordt ingezet, op een gemeente na die het peuterspeelzaalwerk niet subsidieert. Daarnaast wordt door een zeer klein aantal gemeenten voor de structurele subsidie geput uit het budget voor het grote steden beleid en het budget voor onderwijsachterstanden. Viervijfde van de gemeenten stelt voorwaarden aan subsidiëring van de organisaties voor peuterspeelzaalwerk. Het gaat daarbij meestal om algemene kwaliteitseisen en om de leidster/kind ratio. De wijze waarop gemeenten subsidiebedragen voor organisaties vaststellen varieert sterk. Een finan-

cieel overzicht van het peuterspeelzaalwerk wordt het meest genoemd als grondslag voor de toekenning van structurele subsidies.

Een derde van de kleine en middelgrote gemeenten en ruim de helft van de grote gemeenten en de vier grote steden, kent naast de structurele subsidie voor peuterspeelzaalwerk nog extra subsidies toe. Met name het budget voor het onderwijsachterstandenbeleid wordt hiervoor gebruikt. In de grote gemeenten en de vier grote steden wordt ook het grote steden beleid budget ingezet voor extra subsidies voor het peuterspeelzaalwerk. Extra subsidies worden meestal toegekend op grond van de speciale programma's die peuterspeelzalen aanbieden. Ongeveer een derde van de gemeenten heeft richtlijnen opgesteld voor de ouderbijdragen voor het peuterspeelzaalwerk. Dat betreft met name grote gemeenten en de vier grote steden. Iets meer dan de helft van die gemeenten heeft als richtlijn dat de ouderbijdrage inkomensafhankelijk moet zijn.

Beleid

De overgrote meerderheid van de gemeenten heeft beleid geformuleerd voor het peuterspeelzaalwerk. Doorgaans is dit vastgelegd in een nota peuterspeelzaalwerk. Sommige gemeenten hebben het ondergebracht onder het welzijns- of kinderopvangbeleid.

Doelstellingen en functies – De functies die de meerderheid van de gemeenten hebben vastgelegd voor het peuterspeelzaalwerk zijn het stimuleren van de algemene ontwikkeling, laagdrempelige opvang en vroegtijdige signalering van achterstanden. In de VVE-gemeenten, die extra middelen ontvangen om voor- en vroegschoolse educatie aan te bieden, hebben de lokale overheid en de organisaties voor peuterspeelzaalwerk over het algemeen meer functies vastgelegd dan in de andere gemeenten, met name op het terrein van ondersteuning van ouders en het voorkomen van achterstanden.

Het onderscheid tussen verschillende functies van peuterspeelzaalwerk in basis- en plusfuncties blijkt niet overal bekend en bovendien niet eenduidig. Ongeveer één op de drie organisaties voor peuterspeelzaalwerk, met name de welzijnsorganisaties, maakt onderscheid tussen 'basisfuncties' en 'plusfuncties'. Functies die het meest als basisfuncties worden aangemerkt, hebben te maken met het stimuleren van de ontwikkeling van peuters maar ook met het signaleren van ontwikkelingsachterstanden. Over de plusfuncties is minder overeenstemming. De meest genoemde plusfuncties liggen op het terrein van de achterstandsbestrijding.

Voor- en vroegschoolse educatie – Ongeveer een kwart van de organisaties voor peuterspeelzaalwerk biedt VVE-programma's aan. Dit zijn vooral welzijnsorganisaties uit de grotere gemeenten, die doorgaans ook extra middelen ontvangen voor het aanbieden van VVE. De meest gebruikte programma's zijn Opstapje (gericht op opvoedingsondersteuning thuis), Piramide en Kaleidoscoop (te gebruiken op peuterspeelzalen en basisscholen).

Doelgroepen – Een minderheid van de gemeenten, zowel VVE-gemeenten als andere gemeenten, onderscheidt specifieke doelgroepen voor het peuterspeelzaalwerk. Voor zover doelgroepen worden benoemd, gaat het in de eerste plaats om allochtone kinderen, in de tweede plaats om kinderen met ontwikkelingsproblemen. In hoeverre kinderen uit achterstandsgroepen vertegenwoordigd zijn op peuterspeelzalen is bij de gemeenten en organisaties voor peuterspeelzaalwerk vaak niet precies bekend. Duidelijk is dat ze zijn ondervertegenwoordigd, maar in welke mate is niet exact vast te stellen. We schatten dat ongeveer 35 procent van de niet-Westerse allochtone peuters een peuterspeelzaal bezoekt.

Kwaliteitseisen en toezicht – Ruim driekwart van de gemeenten stelt kwaliteitseisen aan het peuterspeelzaalwerk, meestal aan zowel het gesubsidieerde als het niet-gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk. In de meeste gevallen zijn de eisen uit de verordening voor de kinderopvang van toepassing gesteld op het peuterspeelzaalwerk. De meeste gemeenten laten, doorgaans door de GGD, toezicht houden op de kwaliteit van het peuterspeelzaalwerk. VVE-gemeenten houden vaker toezicht op zowel het gesubsidieerde als het niet-gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk.

Samenwerking met andere instellingen – Samenwerking tussen peuterspeelzalen en andere organisaties wordt gestimuleerd door driekwart van de gemeenten. Dit gebeurt door middel van het opzetten van netwerken en door middel van financiële ondersteuning. In VVE-gemeenten wordt vooral de samenwerking met basisscholen gestimuleerd en in de praktijk is dat ook de meest voorkomende samenwerkingspartner van organisaties met peuterspeelzaalwerk. In andere gemeenten krijgt samenwerking met basisscholen minder prioriteit en wordt meer belang gehecht aan de samenwerking met kinderdagverblijven. In de praktijk komt samenwerking tussen organisaties met peuterspeelzaalwerk en kinderdagverblijven echter minder voor dan op grond van het gemeentelijke beleid verwacht zou mogen worden.

Motieven van ouders

Ouders vinden in meerderheid dat de peuterspeelzaal er vooral is om kinderen met elkaar te leren spelen. Daarnaast vindt een groot deel van de ouders ook de educatieve functie van de peuterspeelzaal zeer belangrijk. De peuterspeelzaal wordt door ouders niet beschouwd als vorm van kinderopvang; die functie vinden de meesten het minst belangrijk. Toch werken van een kwart van de kinderen beide ouders terwijl hun kind op de peuterspeelzaal zit. Van ruim zestig procent van de kinderen werkt alleen de vader terwijl zij de peuterspeelzaal bezoeken.

De meeste ouders maken óf gebruik van de peuterspeelzaal óf van dagopvang. Een vijfde van de ouders maakt zowel gebruik van de peuterspeelzaal als van dagopvang.

Typologie van het peuterspeelzaalwerk

De meest heldere typologie binnen het peuterspeelzaalwerk is gebaseerd op de verschillende organisatietypen die onderscheiden kunnen worden: de zelfstandige organisaties voor peuter-

speelzaalwerk, en welzijnsorganisaties, kinderopvangorganisaties en onderwijs-instellingen voor peuterspeelzaalwerk. Deze indeling is het meest herkenbaar. Op grond van de bevindingen in dit onderzoek bleek geen duidelijke andere typologie mogelijk.

1 INLEIDING

1.1 Achtergrond van het onderzoek

De peuterleeftijd is een belangrijke leeftijdsfase in de vorming van kinderen. Vandaar dat er de laatste jaren in toenemende mate activiteiten worden geïnitieerd om deze leeftijdsgroep te bereiken. Het peuterspeelzaalwerk speelt daarbij een belangrijke rol. Niet alleen als welzijnsvoorziening, maar ook als voorbereiding op de basisschool. Op veel peuterspeelzalen wordt daarom niet meer alleen gespeeld, de peuterspeelzalen hebben ook educatieve doelstellingen. Zo krijgt de voor- en vroegschoolse educatie (VVE) voor een belangrijk deel gestalte op de peuterspeelzaal. Hiervoor is het afgelopen jaar veel politieke aandacht geweest. Voor het jaar 2001 is door de rijksoverheid een bedrag van 100 miljoen gulden gereserveerd. In mei 2000 is de Regeling VVE van kracht geworden, waarin bepaald is welke gemeenten een specifieke uitkering ontvangen. De hoogte van de uitkering hangt af van het aantal leerlingen met een 'leerlinggewicht'. De extra middelen worden vooral ter beschikking gesteld aan de gemeenten waar onderwijsachterstanden zijn geconcentreerd. Op basis van BANS (bestuursakkoord nieuwe stijl) wordt van de gemeenten verwacht dat zij zelf ook investeren in het peuterspeelzaalwerk.

Een andere belangrijke ontwikkeling is de totstandkoming van de Wet Basisvoorziening Kinderopvang (WBK). Vooruitlopend op deze wet wordt in de hoofdlijnennotitie WBK het toekomstig stelsel voor kinderopvang geschetst. Of aspecten van het peuterspeelzaalwerk binnen deze wet een plaats krijgen, is nog niet besloten. Daarvoor heeft het Ministerie van VWS onder meer betrouwbare informatie nodig over de huidige stand van zaken. Belangrijke thema's in dit kader zijn het aanbod, het personeelsbeleid en de financiering.

Tegen de achtergrond van deze ontwikkeling heeft het ministerie behoefte aan een actueel, overkoepelend beeld van de huidige praktijk binnen het peuterspeelzaalwerk. Aan Regioplan Onderwijs en Arbeidsmarkt is de opdracht gegeven een onderzoek uit te voeren dat een dergelijk beeld kan opleveren. De resultaten zullen tevens bruikbaar moeten zijn als nulmeting voor een monitor peuterspeelzalen.

1.2 Onderzoeksvragen

Het onderzoek moet een beeld geven van de huidige praktijk in het peuterspeelzaalwerk. De nadruk ligt op het verzamelen van feitelijke informatie. De eerste vraag van het onderzoek luidt als volgt:

1. Wat is de huidige stand van zaken in het peuterspeelzaalwerk, zowel gesubsidieerd als niet-gesubsidieerd, wat betreft het aanbod, het personeel en de financiering?

Bij de vaststelling van de stand van zaken dient informatie te worden verzameld over de volgende thema's:

Aanbod

- a) Totaal aantal peuterspeelzalen;
Aantallen éénpitters/meerpitters;
Aantallen zelfstandige instellingen voor PSW/instellingen als onderdeel van grotere organisaties.
- b) Capaciteit: aantal opvangplaatsen;
Bereik: totale aantal kinderen dat gebruik maakt van PSW, aantal kinderen uit achterstandsgroepen;
Leeftijdsgrenzen, aantal dagdelen per kindplaats en openingsuren;
Wachtlijsten.
- c) Aard van het aanbod: regulier en/of 'plusfuncties'.

Personeel

- a) Betaald personeel: aantal formatieplaatsen, leidster/kind-ratio;
Aantal gekwalificeerde leidsters, overig agogisch personeel;
Opleiding, salariëring, gevolgen Salarisregeling PSZ/CAO Welzijn.
- b) Vrijwillig personeel: aantal vrijwilligers, aantal uren; kwalificatie-eisen die aan vrijwilligers worden gesteld.

Financiering

- a) Totale lasten: personeel, huisvesting, overig;
- b) Totale baten: subsidies, ouderbijdragen, overig;
Wijze waarop bijdragen worden vastgesteld (hoogte, inkomensafhankelijk, etc.), onderlinge relatie tussen hoogte ouderbijdragen en subsidie (met name relevant in achterstandsgebieden).

Naast een beeld van de stand van zaken dient het onderzoek zicht te geven op het beleid van gemeente en instellingen:

2. Wat is het beleid van gemeenten met betrekking tot het peuterspeelzaalwerk?

- a) Welke doelstellingen zijn vastgesteld door de gemeente?
- b) Welke specifieke doelgroepen zijn vastgesteld door de gemeente?

- c) Welke kwaliteitseisen worden gesteld aan het gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk, welke eisen aan het niet-gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk?
- d) Op welke manier houdt de gemeente toezicht op het peuterspeelzaalwerk?
- e) Wordt samenwerking tussen peuterspeelzaalwerk en andere instellingen door de gemeente gestimuleerd?

Op basis van alle verzamelde informatie moet een typologie van peuterspeelzalen gemaakt kunnen worden. De derde onderzoeksvraag luidt:

3. Welke typen peuterspeelzalen kunnen worden onderscheiden?

Ten slotte wil het ministerie informatie over de motieven van ouders om gebruik te maken van het peuterspeelzaalwerk: opvang, spelen met andere kinderen, stimulans voor verstandelijke ontwikkeling.

4. Wat zijn de motieven van ouders om gebruik te maken van peuterspeelzalen?

De opzet van het onderzoek dat antwoord op deze vragen moet geven, wordt gepresenteerd in paragraaf 1.4. In de eerstvolgende paragraaf bespreken we kort enkele recente onderzoeken naar peuterspeelzaalwerk. We bekijken daarbij in hoeverre deze onderzoeken relevant zijn voor de onderzoeksvragen.

1.3 Recent onderzoek naar peuterspeelzaalwerk

Over het aanbod van het peuterspeelzaalwerk waren tot voor kort weinig cijfermatige gegevens bekend. De verantwoordelijkheid voor het peuterspeelzaalwerk is gedecentraliseerd naar de gemeenten en het ontbreekt aan een actueel landelijk overzicht. In de periode van 1989 tot 1995 heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek jaarlijks een beperkt aantal gegevens verzameld: de aantallen peuterspeelzalen, de aantallen opvangplaatsen en het totale aantal kinderen dat van de voorzieningen gebruik maakt. In vergelijking met 1991 is het aantal peuterspeelzalen in 1995 met vijf procent gegroeid. In 1995 waren er volgens de gegevens van het CBS 3.900 peuterspeelzalen; in totaal maakten bijna 200.000 kinderen hier gebruik van. Het aantal deelnemende kinderen is in vergelijking met 1991 ongeveer constant gebleven.¹ Na 1995 heeft het CBS geen onderzoek meer gedaan naar peuterspeelzalen.

---

¹ Een vergelijking met de meting in 1989 is niet mogelijk, omdat destijds het 'ingebouwd peuterspeelzaalwerk', dat binnen een buurthuis wordt verzorgd, niet werd meegeteld.

In 1999 is een landelijk inventariserend onderzoek onder gemeenten verricht door Van Dijk, Van Soomeren en Partners (DSP), om een beeld te krijgen van het aanbod aan peuterspeelzaalwerk en het door de gemeente gevoerde beleid. Van een beperkt aantal gemeenten (61) is de verantwoordelijk ambtenaar voor het peuterspeelzaalwerk geïnterviewd. In het kader van de inventarisatie is niet rechtstreeks onderzoek gedaan bij de peuterspeelzalen zelf.

Het onderzoek maakt duidelijk dat er aanmerkelijke verschillen tussen het aanbod in grote en kleinere gemeenten zijn. Enkele voorbeelden: in grote gemeenten wordt een groter gedeelte van het peuterspeelzaalwerk niet gesubsidieerd dan in kleine gemeenten, wordt het gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk vaker verzorgd door een instelling voor welzijnswerk en wordt vaker gewerkt met programma's voor VVE. Ook het beleid hangt samen met de gemeentegrootte. Grotere gemeenten richten zich vaker op specifieke doelgroepen en zetten daar ook extra middelen voor in.

Het DSP-onderzoek heeft betrekking op alle thema's bij onderzoeksvraag 1 (stand van zaken peuterspeelzaalwerk) en ook op onderzoeksvraag 2 (beleid van gemeenten en instellingen voor peuterspeelzaalwerk). De vraagstelling is tamelijk globaal gebleven. Dat heeft onder meer te maken met de onderzoeksmethode: alleen vertegenwoordigers van de gemeenten zijn geraadpleegd, niet de instellingen voor peuterspeelzaalwerk. In het onderzoek waarvan we in dit rapport verslag doen, is dat laatste wel gebeurd.

1.4 Opzet van het onderzoek

Onderzoek onder gemeenten, peuterspeelzalen en ouders

Het onderzoek is uitgevoerd in drie fasen. In eerste instantie zijn telefonische interviews gehouden met de verantwoordelijk ambtenaren uit een steekproef van Nederlandse gemeenten. Vervolgens zijn de peuterspeelzalen van de betreffende gemeenten benaderd. Ten slotte is een steekproef van ouders geïnterviewd. De gegevens zijn verzameld in oktober en november 2000.

Met het onderzoek onder de gemeenten zijn de onderzoeksvragen 1 (stand van zaken) en 2 (beleid) in hoofdlijnen beantwoord, vooral voor wat betreft het gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk. Met het onderzoek onder de peuterspeelzalen is meer specifieke informatie ingewonnen en hebben we een beeld verkregen van het niet-gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk. De informatie van gemeenten en peuterspeelzalen is gezamenlijk geanalyseerd om de derde vraag (typen peuterspeelzalen) te beantwoorden. Met het onderzoek onder de ouders is de vierde onderzoeksvraag (motieven voor gebruik peuterspeelzaal) beantwoord.

Nulmeting voor een monitor peuterspeelzalen

De komende jaren wil het Ministerie van VWS de ontwikkelingen in het peuterspeelzaalwerk blijven volgen, door middel van monitoronderzoek. Het uitgevoerde onderzoek kan dienen

als nulmeting. Een panel kan bestaan uit zowel beleidsmedewerkers van de gemeente als de peuterspeelzalen zelf. De vragen over gemeentelijk beleid en de meer algemene vragen over de stand van zaken kunnen worden voorgelegd aan de gemeente; gedetailleerde informatie kan worden gevraagd bij de instellingen – zoals het ook bij deze eerste meting is gebeurd.

1.4.1 Onderzoek onder gemeenten

Aan ruim 200 gemeenten is gevraagd om medewerking aan een telefonische enquête over peuterspeelzaalwerk. Peuterspeelzaalwerk valt doorgaans onder de afdeling Welzijn. De verantwoordelijke beleidsmedewerkers zijn in grote lijnen op de hoogte van de stand van zaken. In deze paragraaf beschrijven we de gevolgde werkwijze, de samenstelling van de onderzoeksgroep en de respons.

Werkwijze

De informatie bij de gemeenten is ingewonnen door middel van een telefonische enquête. Om medewerking van de verantwoordelijke beleidsmedewerkers te verkrijgen, is de volgende werkwijze gehanteerd:

Constructie vragenlijst – Bij de constructie van de vragenlijst is gebruik gemaakt van vergelijkbaar onderzoek, zoals het onderzoek van DSP en de monitor kinderopvang van SGBO. De vragenlijst is in concept voorgelegd aan de opdrachtgever en aan een panel van inhoudsdeskundigen, die de begeleidingscommissie van het onderzoek vormden.

Telefonische voorronde – Bij de gemeenten is telefonisch geïnformeerd welke beleidsmedewerker verantwoordelijk is voor het peuterspeelzaalwerk in de gemeente.

Schriftelijke vooraankondiging – De beleidsmedewerkers hebben een schriftelijke vooraankondiging ontvangen, waarin het doel van het onderzoek werd uiteengezet en waarin een overzicht werd gegeven van de onderwerpen waarover vragen worden gesteld.

Telefonische enquête – Vanaf één week na het verzenden van de vooraankondiging zijn de beleidsmedewerkers telefonisch geïnterviewd. Voor het uitvoeren van de telefonische enquête is samengewerkt met een daartoe gespecialiseerd veldwerkbureau. Bij de start van het veldwerk is een aantal pilotgesprekken gevoerd, opdat de gespreksduur kon worden gecheckt en de vragenlijst nog op enkele punten kon worden aangepast. De gesprekken duurden gemiddeld ongeveer twintig minuten.

Samenstelling onderzoeksgroep en respons

Bij het onderzoek van DSP is gebleken dat de gemeentegrootte verschil maakt voor het aanbod van peuterspeelzaalwerk. Verder bleek er bij kleinere gemeenten minder variatie in beleid en aanbod te zijn. Daarom is een gestratificeerde steekproef getrokken uit de Nederlandse gemeenten, waarbij de categorie grotere gemeenten (> 50.000) integraal is benaderd, omdat deze qua omvang veel kleiner dan de categorieën kleine en middelgrote gemeenten.

In de onderstaande tabel geven we een overzicht van de omvang van de steekproef en van de respons.

Tabel 1.1 Onderzoeksgroep en respons gemeenten

	Populatie	Steekproef	Respons abs.	Respons %
Kleine gemeenten: < 20.000 inw.	311	70	54	77%
Middelgrote gemeenten: > 20.000 en < 50.000	167	70	57	81%
Grote gemeenten: > 50.000	55	55	39	71%
Vier grote steden:	4	29*	14	48%
Totaal	537	224	164	73%

* In Amsterdam en Rotterdam zijn afzonderlijke stadsdelen resp. deelgemeenten benaderd. Het totaal heeft betrekking op het aantal benaderde/bereikte respondenten. Het totale aantal *gemeenten* in de steekproef is 199 en in de responsgroep 154.

Het streefpercentage van 70 procent respons is behaald; in totaal zijn 164 gemeenteambtenaren geïnterviewd, een responspercentage van 73 procent. Twaalf van hen vertegenwoordigden stadsdelen in Amsterdam en deelgemeenten in Rotterdam. De gemeenten Den Haag en Utrecht hebben ook allebei deelgenomen; hier volstond één interview. De grote steden vormen de enige categorie waarbij we op een iets hogere respons hadden gerekend.

1.4.2 Onderzoek onder instellingen voor peuterspeelzaalwerk

Zoals gezegd kunnen de onderzoeksvragen niet volledig worden beantwoord door een enquête onder gemeenten. Dat geldt in het bijzonder voor het niet-gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk. We hebben daarom 500 instellingen voor peuterspeelzaalwerk benaderd, verdeeld over gemeenten van verschillende omvang.

Werkwijze

Constructie vragenlijst – Net zoals bij het onderzoek onder gemeenteambtenaren is bij de constructie van de vragenlijst gebruik gemaakt van vergelijkbaar onderzoek. Ook deze vragenlijst is in concept voorgelegd aan de opdrachtgever en het panel van inhoudsdeskundigen.

Bestandsopbouw – Bij de telefonische voorronde onder de gemeenten is aan de betreffende beleidsmedewerker gevraagd naar een overzicht van namen, adressen en telefoonnummers van de instellingen voor peuterspeelzaalwerk in de gemeente, zowel de gesubsidieerde als ongesubsidieerde instellingen. Aan de hand van een door het NIZW opgebouwd bestand van instellingen voor peuterspeelzaalwerk is gecontroleerd of de gegevens van de gemeenten compleet waren. Slechts voor enkele gemeenten bevatte het NIZW-bestand instellingen die

niet door de gemeenten zijn genoemd. We kunnen er daarom vanuit gaan dat het door ons opgebouwde bestand nagenoeg compleet is.

Schriftelijke vooraankondiging – Aan de geselecteerde instellingen is een schriftelijke vooraankondiging gestuurd, ter attentie van de directie. Hierin werd het doel van het onderzoek uiteengezet en een overzicht gegeven van de onderwerpen waarover vragen zouden worden gesteld, zodat men zich kon voorbereiden.

Telefonische enquête – Vanaf één week na het verzenden van de vooraankondiging werden de directies van de instellingen telefonisch geïnterviewd. De gesprekken duurden ongeveer twintig minuten.

Samenstelling onderzoeksgroep en respons

Alle organisaties voor peuterspeelzaalwerk die bij ons bekend waren uit de interviews met beleidsmedewerker van de gemeenten uit de eerste fase van het onderzoek zijn benaderd voor medewerking aan het onderzoek. In het onderstaande schema is aangegeven hoe de onderzoeksgroep is samengesteld. De aantallen hebben betrekking op het aantal instellingen, niet op het aantal locaties. De instellingen zijn bevraagd over alle locaties die zij beheren.

Tabel 1.2 Onderzoeksgroep en respons instellingen voor peuterspeelzaalwerk

	Onderzoek- groep	Respons abs.	Respons %
Kleine gemeenten: < 20.000 inw.	83	62	75%
Middelgrote gemeenten: > 20.000 inw. en < 50.000 inw.	124	81	65%
Grote gemeenten: > 50.000 inw.	185	105	57%
Vier grote steden:	109	54	50%
Totaal	501	302	60%

* In Amsterdam en Rotterdam zijn afzonderlijke stadsdelen resp. deelgemeenten benaderd.

Het responspercentage voor alle instellingen samen is 60 procent; daarmee is het gelijk aan het nagestreefde percentage. In de grote gemeenten is de respons lager dan in de kleinere gemeenten. De instellingen bleken daar moeilijker bereikbaar; de lagere respons is niet te wijten aan een groter aantal weigeringen om mee te werken.

1.4.3 Onderzoek onder ouders

Om de vierde onderzoeksvraag te beantwoorden, is een telefonische enquête gehouden onder bijna 100 ouders van kinderen in de peuterleeftijd. Aan hen zijn enkele vragen gesteld over het gebruik van de peuterspeelzaal, de redenen daarvoor en over het gebruik van voorzieningen voor kinderopvang.

Werkwijze

Voor de telefonische enquête onder ouders is gebruik gemaakt van een bestaande database. Deze database is landelijk representatief naar geslacht, leeftijd, opleiding, regio, urbanisatiegraad, gezinsgrootte en gezinsinkomen. De database bevat onder meer de gegevens van ouders met (jonge) kinderen die ooit eerder hebben meegedaan aan telefonisch onderzoek. Daardoor is de gezinssituatie van de respondenten bekend en is het mogelijk de doelgroep gericht te benaderen.

Voor het uitvoeren van de telefonische enquête is samengewerkt met een daartoe gespecialiseerd veldwerkbureau. Bij de start van het veldwerk zijn een aantal pilotgesprekken gevoerd, opdat de gespreksduur kon worden gecheckt en de vragenlijst nog op enkele punten kon worden aangepast.

Samenstelling onderzoeksgroep en respons

Het onderzoek naar de motieven om gebruik te maken van peuterspeelzalen is gecombineerd met een onderzoek onder ouders naar tussenschoolse opvang, tevens in opdracht van het Ministerie van VWS. In het kader van dit laatste onderzoek zijn telefonische interviews gehouden met ouders van kinderen in de leeftijd van vier tot en met twaalf jaar. Aan de ouders die ook kinderen in de peuterleeftijd hadden, zijn nog enkele aanvullende vragen gesteld over gebruik van peuterspeelzaalwerk. Om aan voldoende respondenten te komen, is nog een extra groep ouders benaderd met kinderen van twee en drie jaar.

Respons – Aan 93 ouders zijn vragen gesteld over het gebruik van peuterspeelzaalwerk. De gegevens over de respons zijn wel beschikbaar voor de totale steekproef, maar niet alleen voor de ouders van peuters. Van de ouders in de steekproef was namelijk niet op voorhand bekend of ze kinderen in de peuterleeftijd hebben. Een aparte responsverantwoording voor dit onderzoek is daarom niet mogelijk. Iets meer dan de helft van de huishoudens die gebeld zijn, is bereikt. Een deel daarvan wilde niet meewerken aan het onderzoek om uiteenlopende redenen, de meest genoemde reden was ‘geen zin’. Het responspercentage onder de respondenten die zijn bereikt, is 80,5 procent.

1.5 Representativiteit en betrouwbaarheid

Gemeenten – Bij de analyses is een weging toegepast, om te corrigeren voor de scheve verdeling die het gevolg is van een gestratificeerde steekproef. Vervolgens is gecontroleerd of de responsgroep representatief is naar geografische spreiding, gemeentegrootte en graad van verstedelijking. Dit bleek het geval te zijn. We concluderen hieruit dat de resultaten gegeneraliseerd kunnen worden voor heel Nederland. Vanzelfsprekend gelden hierbij wel betrouwbaarheidsmarges. Bij deze responsgroep van 154 gemeenten zal het verschil tussen *gevonden*

en *werkelijke* percentages zelden² groter zijn dan 8 procentpunten. Een gevonden percentage van 50 zal in werkelijkheid liggen tussen 42 en 58 procent. Voor een bepaalde subgroep (bijvoorbeeld de middelgrote gemeenten) zijn de betrouwbaarheidsmarges iets breder. Het grootst is de betrouwbaarheidsmarge voor de vier grote steden. Daar moeten we rekening houden met een marge van 14 procentpunten, aangezien de respons onder de stadsdelen en deelgemeenten van Amsterdam en Rotterdam aan de lage kant was.

Instellingen voor peuterspeelzaalwerk – Net als bij de gemeenten is ook bij de instellingen voor peuterspeelzaalwerk teruggewogen naar de verhoudingen binnen de populatie. Aantallen binnen de populatie zijn geschat op basis van de resultaten van het onderzoek onder de gemeenten. Controle voor representativiteit naar geografische spreiding, gemeentegrootte en graad van verstedelijking heeft uitgewezen dat er geen significante afwijkingen zijn tussen de groep respondenten en de totale groep benaderde instellingen. Daardoor zijn ook voor de populatie als geheel betrouwbare uitspraken mogelijk. Door de omvang van de respons (302 instellingen) zijn de betrouwbaarheidsmarges hier smal, namelijk 5,5 procentpunt.

Ouders – De steekproef is getoetst op representativiteit van de gezinsgrootte, gezinsinkomen, spreiding over regio's, en urbanisatiegraad³. Kleine verschillen zijn er voor wat betreft het gezinsinkomen en de regionale verdeling. Hoewel deze verschillen significant zijn ($p < 0,05$), zijn ze zeer klein; het grootste verschil is 3,5 procentpunt. Daarom is besloten om geen weging toe te passen bij de analyses. De betrouwbaarheidsmarges zijn hier tamelijk breed, omdat het om een beperkt aantal ouders gaat. Voor de totale responsgroep (93 ouders) is de marge 10 procentpunten, voor de ouders die gebruik maken van het peuterspeelzaalwerk (59 ouders) is de marge 13 procentpunten.

1.6 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt het aanbod van het peuterspeelzaalwerk behandeld. We definiëren eerst de verschillende begrippen en rapporteren vervolgens hoeveel organisaties voor peuterspeelzaalwerk en peuterspeelzalen er in Nederland zijn. Daarnaast bespreken we de capaciteit en het bereik van het peuterspeelzaalwerk, en de verdeling gesubsidieerd en niet-gesubsidieerd peuterspeelzaalwerk.

Hoofdstuk 3 is gewijd aan het personeel dat in het peuterspeelzaalwerk werkzaam is. Daarin komen zaken aan bod als het aantal betaalde en het aantal niet-betaalde leidsters, assistent-leidsters, het aantal vrijwilligers, de opleiding van het peuterspeelzaalpersoneel en hun salariering.

---

2 In ten hoogste één op de twintig gevallen ($p < 0,05$).

3 Er is ook gekeken naar het geslacht en de opleiding van de respondent, maar de verdeling naar deze achtergrondkenmerken is uiteraard niet representatief, aangezien aan het begin van de vragenlijst nadrukkelijk gevraagd is naar de volwassene binnen het huishouden die de meeste contacten met de school van de kinderen heeft. Dit is meestal de moeder.

Hoofdstuk 4 gaat over de financiering van het peuterspeelzaalwerk. In dat hoofdstuk wordt een indicatie gegeven van de kosten en baten van het peuterspeelzaalwerk en de bronnen waaruit gemeenten en organisaties voor peuterspeelzaalwerk het peuterspeelzaalwerk bekostigen.

In hoofdstuk 5 behandelen we het beleid van gemeenten en organisaties voor peuterspeelzaalwerk. Daarbij wordt inzicht gegeven in zaken als de functies die voor het peuterspeelzaalwerk geformuleerd zijn, het gebruik van voor- en vroegschoolse programma's, de formulering van doelgroepen voor het peuterspeelzaalwerk, de kwaliteitseisen die aan het peuterspeelzaalwerk worden gesteld en het toezicht op de kwaliteit, en tenslotte de samenwerking met andere instellingen.

Hoofdstuk 6 is gewijd aan de motieven van ouders om gebruik te maken van peuterspeelzaalwerk.

Hoofdstuk 7 omvat een typering van het peuterspeelzaalwerk, waarbij een deel van de resultaten uit voorgaande hoofdstukken nog eens per type organisatie wordt samengevat.

2 AANBOD

Alvorens in te gaan op het aanbod van peuterspeelzaalwerk is het noodzakelijk om het begrip peuterspeelzaalwerk te definiëren. In navolging van de Hoofdpijnen Wet Basisvoorziening Kinderopvang verstaan wij onder peuterspeelzaalwerk “een wijkgerichte voorziening waar kinderen van twee tot vier jaar enkele dagdelen per week komen en die als primaire functies heeft ontspanning, ontmoeting en ontwikkeling”. Het peuterspeelzaalwerk is nadrukkelijk geen vorm van dagopvang. Om een beeld te krijgen van de stand van zaken in het peuterspeelzaalwerk is het belangrijk om eerst te weten hoe groot het aanbod van peuterspeelzaalwerk is en op welke wijze het aanbod is georganiseerd. De grootte en de organisatie van het aanbod kunnen op verschillende manieren tot uiting worden gebracht. Er kan bijvoorbeeld gekeken worden naar het aantal organisaties dat peuterspeelzaalwerk aanbiedt. Onder een organisatie die peuterspeelzaalwerk aanbiedt, verstaan we de financiële beheerder van een of meer peuterspeelzalen. Dat kan een organisatie zijn die naast peuterspeelzaalwerk ook nog andere diensten aanbiedt, bijvoorbeeld een welzijnsorganisatie, een kinderopvangorganisatie of een onderwijsinstelling. Het kan ook een organisatie zijn met alleen peuterspeelzaalwerk, een zogenaamde zelfstandige organisatie voor peuterspeelzaalwerk.

Een organisatie met peuterspeelzaalwerk kan meerdere peuterspeelzalen in beheer hebben. Onder een peuterspeelzaal verstaan we een ruimtelijke voorziening waar kinderen gebruik kunnen maken van peuterspeelzaalwerk. De grootte en de organisatie van het aanbod kunnen in de tweede plaats in kaart gebracht worden door te kijken naar het aantal peuterspeelzalen. Een derde manier om het aanbod van het peuterspeelzaalwerk in kaart te brengen is door een indicatie te geven van de capaciteit en het bereik van het peuterspeelzaalwerk. Onder de capaciteit verstaan we het aantal kinderen dat potentieel in het peuterspeelzaalwerk terecht kan. Met het bereik bedoelen we het aantal kinderen dat daadwerkelijk gebruik maakt van het peuterspeelzaalwerk.

In dit hoofdstuk geven we op verschillende manieren inzicht in de omvang van het peuterspeelzaalwerk in Nederland. Op basis van de gegevens die gemeenten ons verstrekt hebben over het aantal organisaties voor peuterspeelzaalwerk in de gemeente, het aantal peuterspeelzalen dat deze organisaties beheren en de subsidiëring van deze organisaties, berekenen we in paragraaf 2.1 het totale aantal organisaties en peuterspeelzalen in Nederland. Op basis van gegevens van organisaties is de capaciteit voor het totale peuterspeelzaalwerk in Nederland berekend in paragraaf 2.2. Daarnaast beschrijven we in die paragraaf het aantal kinderen dat bereikt wordt door het peuterspeelzaalwerk en het aantal dagdelen dat kinderen naar de peuterspeelzaal gaan. In paragraaf 2.3 vatten we de bevindingen uit dit hoofdstuk nog eens samen.

2.1 Aantallen organisaties en peuterspeelzalen

We hebben gemeentebambtenaren de vraag voorgelegd of, en zo ja, hoeveel zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk er in hun gemeente zijn. Dezelfde vraag is gesteld met betrekking tot welzijnsorganisaties, kinderopvangorganisaties en onderwijsinstellingen.

Tabel 2.1 Totale aantal organisaties met peuterspeelzaalwerk in Nederland en percentage organisaties per organisatietype, per gemeentegroottecategorie

Type organisatie	Gemeentegroottecategorie								totaal	
	klein (<20.000)		middel (20.000- 50.000)		groot (>50.000)		grote steden (G4)			
Zelfstandige organisatie voor peuterspeelzaalwerk	588	91%	491	83%	241	68%	90	47%	1410	79%
Welzijnsorganisatie	27	4%	31	5%	51	14%	33	17%	142	8%
Organisatie voor kinderopvang	27	4%	45	8%	28	8%	16	8%	116	6%
Onderwijsinstellingen	7	1%	24	4%	32	9%	54	28%	117	7%
Totaal organisaties met PSW	649	100%	591	100%	352	100%	193	100%	1785	100%

In tabel 2.1 geven we het totale aantal organisaties met peuterspeelzaalwerk per organisatietype en per gemeentegroottecategorie weer. Deze aantallen zijn berekend voor heel Nederland, op basis van de gegevens van de geïnterviewde gemeentebambtenaren. Het zijn geen exacte gegevens, maar tamelijk nauwkeurige schattingen. Per gemeentegroottecategorie geven we weer hoeveel procent van de organisaties tot een bepaald type behoort. Zo zien we dat het percentage zelfstandige organisaties groter is naarmate de gemeenten kleiner zijn; van alle peuterspeelzaalorganisaties in kleine gemeenten behoort 91 procent tot het type zelfstandige organisatie voor peuterspeelzaalwerk, terwijl in de grote gemeenten 68 procent van het totale aantal organisaties met peuterspeelzaalwerk tot dit type behoort. In de grote gemeenten is het percentage welzijnsorganisaties met peuterspeelzaalwerk beduidend groter dan in de middelgrote en kleine gemeenten. Daarnaast is opvallend dat in de vier grote steden de onderwijsinstellingen een veel groter deel uitmaken van de organisaties die peuterspeelzaalwerk aanbieden. In totaal zijn er in Nederland ongeveer 1.800 organisaties die een of meer peuterspeelzalen beheren. Verreweg het grootste deel wordt gevormd door zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk, dus door organisaties die alleen peuterspeelzalen in hun beheer hebben en daarnaast geen andere activiteiten ontplooiën. Deze bevindingen komen grotendeels overeen met de bevindingen die gerapporteerd zijn in het DSP-rapport. Ook daarin wordt de conclusie getrokken dat verreweg het grootste aantal organisaties voor peuterspeelzaalwerk zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk zijn. Een belangrijk verschil is echter dat er volgens het DSP-rapport in de grote steden en de kleine gemeenten geen

onderwijsinstellingen zijn met peuterspeelzaalwerk. Die zijn er volgens onze bevindingen wel. Dit verschil in bevindingen kan mogelijk veroorzaakt zijn doordat in de betreffende tabel in het DSP-rapport alleen gerapporteerd wordt over gesubsidieerde organisaties. Onderwijsinstellingen worden zoals verderop in dit rapport zal blijken lang niet altijd gesubsidieerd (zie tabel 2.2). Het DSP-rapport is daarnaast gebaseerd op een veel kleiner aantal respondenten waardoor de betrouwbaarheidsmarges groter zijn. Bovendien is in het DSP-rapport niet duidelijk hoeveel respondenten de afzonderlijke vragen hebben beantwoord. In onze berekeningen is gecorrigeerd voor de non-respons.

Subsidie

We hebben gemeenteambtenaren gevraagd om van de afzonderlijke organisaties aan te geven of zij gesubsidieerd worden. Dat blijkt meestal het geval (zie tabel 2.2). Bijna alle zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk in de kleine en middelgrote gemeenten worden gesubsidieerd. Ook in de grote gemeenten wordt de meerderheid van de zelfstandige organisaties gesubsidieerd. In de vier grote steden ontvangt echter meer dan de helft van de zelfstandige peuterspeelzaalorganisaties geen subsidie. Naarmate gemeenten groter zijn krijgt dus een kleiner deel van de zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk subsidie. Bijna alle welzijnsinstellingen en organisaties voor kinderopvang worden gesubsidieerd. Onderwijsinstellingen die peuterspeelzaalwerk aanbieden worden in de kleine en middelgrote gemeenten niet of nauwelijks gesubsidieerd, in de grote en grootste gemeenten ontvangt bijna de helft van de onderwijsinstellingen met peuterspeelzaalwerk wel subsidie. Dit verschil wordt mogelijk verklaard door het feit dat vooral de grotere gemeenten van het Rijk subsidie ontvangen voor voor- en vroegschoolse educatie en voor het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid (zie hoofdstuk 5).

Tabel 2.2 Percentage gesubsidieerde en niet-gesubsidieerde organisaties per organisatietype per gemeentegroottecategorie

Type organisatie	Gemeentegroottecategorie									
	klein (<20.000)		middel (20.000- 50.000)		groot (>50.000)		grote steden (G4)		totaal*	
	Wel	niet	wel	niet	wel	niet	wel	niet	wel	niet
Zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk	95%	5%	91%	9%	60%	40%	32%	68%	86%	14%
Welzijnsorganisaties	100%	0%	88%	12%	90%	10%	100%	0%	79%	21%
Organisaties voor kinderopvang	100%	0%	92%	8%	80%	20%	100%	0%	78%	22%
Onderwijsinstellingen	0%	100%	33%	66%	42%	58%	50%	50%	41%	59%
Totaal percentage	94%	6%	89%	11%	64%	36%	45%	55%	81%	19%

* gewogen percentages

Aantal peuterspeelzalen per organisatie

We vroegen gemeenteambtenaren aan te geven hoeveel peuterspeelzalen elk van de organisaties in beheer heeft. Op grond van die gegevens hebben we het totale aantal peuterspeelzalen in Nederland berekend. Er zijn in Nederland op dit moment zo'n 4250 peuterspeelzalen. De meeste zelfstandige organisaties en scholen hebben één of twee peuterspeelzalen. Bij welzijnsorganisaties en organisaties voor kinderopvang varieert het aantal peuterspeelzalen sterk en hangt het af van de grootte van de gemeenten (zie tabel 2.3). Zo heeft een welzijnsorganisatie in een middelgrote gemeente gemiddeld 4,5 peuterspeelzalen, terwijl een welzijnsorganisatie in een van de vier grote steden gemiddeld 10,4 peuterspeelzalen heeft. Op grond van het gemiddelde aantal peuterspeelzalen zijn de organisaties voor kinderopvang en de welzijnsorganisaties in de grote gemeenten de grootste beheerders van peuterspeelzalen. De gegevens over het gemiddelde aantal peuterspeelzalen per organisatie verschaft daarnaast een ander perspectief op de verdeling van het peuterspeelzaalwerk over de verschillende organisatietypen. Uit tabel 2.1 bleek dat zelfstandige organisaties 79 procent vormen van het totale aantal organisaties, uit tabel 2.3 blijkt dat deze organisaties gezamenlijk 59 procent van het totale aantal peuterspeelzalen beheert (2519 : 4255). Welzijnsorganisaties beheren bijna een kwart van het totale aantal peuterspeelzalen in Nederland. Vijftien procent van de peuterspeelzalen wordt beheerd door een organisatie voor kinderopvang. Onderwijsinstellingen zijn afgemeten aan het aantal peuterspeelzalen een zeer marginale aanbieder van peuterspeelzaalwerk: zij beheren slechts drie procent van het totale aantal peuterspeelzalen in Nederland.

Tabel 2.3 Totale aantal en gemiddelde aantal zalen per organisatietype per gemeentegroottecategorie

Type organisatie	Gemeentegroottecategorie				totaal
	klein (<20.000)	middel (20.000- 50.000)	groot (>50.000)	grote steden (G4)	
Zelfstandige organisatie voor peuterspeelzaalwerk	808 m = 1,4	998 m = 2,0	582 m = 2,4	131 m = 1,5	2519 m = 1,8
Welzijnsorganisatie	61 m = 2,3	140 m = 4,5	393 m = 7,7	343 m = 10,4	937 m = 6,6
Organisatie voor kinderopvang	74 m = 2,7	165 m = 3,7	330 m = 11,8	74 m = 4,6	643 m = 5,5
Onderwijsinstellingen	13 m = 1,9	27 m = 1,1	57 m = 1,8	59 m = 1,1	156 m = 1,3
Totale aantal zalen	956 m = 1,5	1330 m = 2,3	1362 m = 3,9	607 m = 3,8	4255 m = 2,5

2.2 Capaciteit en bereik van het peuterspeelzaalwerk

Het is bijzonder ingewikkeld om een indicatie te krijgen van de capaciteit van het peuterspeelzaalwerk. Gegevens over het aantal organisaties en het aantal peuterspeelzalen dat zij beheren, zeggen weinig over het aantal kinderen dat bereikt wordt. Het aantal kinderen dat bereikt wordt, zegt overigens ook niet alles over de capaciteit; er kunnen wellicht meer kinderen geplaatst worden dan het aantal kinderen dat daadwerkelijk geplaatst is. Daarnaast is de capaciteit van een peuterspeelzaal niet eenduidig, omdat het bij de ene peuterspeelzaal gebruikelijk kan zijn dat kinderen 2 dagdelen per week kunnen komen en zij alleen 's ochtends geopend zijn, terwijl bij andere peuterspeelzalen kinderen drie dagdelen zowel 's ochtends als 's middags kunnen komen. Ook de duur van een dagdeel verschilt per peuterspeelzaal: een ochtenddeel omvat op tweederde van de peuterspeelzalen 3 uur. Op ongeveer een vijfde van de zalen is een ochtenddeel korter, namelijk twee of tweeënhalf uur. Op de overige zalen duurt een ochtenddeel iets langer namelijk 3,5 of 4 uur. Ongeveer de helft van de peuterspeelzalen biedt ook een of meer middagdelen aan. De duur van een middagdeel varieert van twee tot drieënhalf uur.

Dagdelen

Uit de volgende tabellen blijkt dat de meeste kinderen twee dagdelen per week naar de peuterspeelzaal gaan. Het percentage kinderen dat meer dan 2 dagdelen naar de peuterspeelzaal gaat is in de 4 grote steden aanmerkelijk groter dan in de andere gemeenten (tabel 2.4a).

Tabel 2.4a Aantal dagdelen dat de peuterspeelzaal wordt bezocht per gemeentecategorie (percentage kinderen)

Aantal dagdelen	Gemeentegroottecategorieën (kinderen in %)				totaal*
	klein (<20.000)	middel (20.000- 50.000)	groot (>50.000)	grote steden (G4)	
2 dagdelen	91%	94%	88%	50%	85%
3 dagdelen	9%	5%	10%	35%	12%
4 dagdelen	0%	1%	2%	7%	2%
5 dagdelen	0%	0%	0%	8%	1%

* gewogen percentages

Het aantal dagdelen dat kinderen naar de peuterspeelzaal gaan, hangt daarnaast samen met het organisatietype (tabel 2.4b). Kinderen die naar een peuterspeelzaal gaan die door een kinderopvangorganisatie wordt beheerd gaan bijna allemaal twee dagdelen per week. Wanneer kinderen naar een peuterspeelzaal gaan die wordt beheerd door een onderwijsinstelling is de kans groot dat zij meer dan twee dagdelen per week naar de peuterspeelzaal gaan. Hierbij moeten we bedenken dat deze onderwijsinstellingen vooral in de vier grote

steden liggen (zie tabel 2.1). De verklaring hiervoor ligt waarschijnlijk in het Gemeentelijk Onderwijsachterstanden beleid (GOA) dat met name in de grote steden al enige tijd in ontwikkeling is. Ook bij de welzijnsorganisaties ligt het percentage kinderen dat de peuterspeelzaal meer dan twee dagdelen bezoekt iets boven het gemiddelde.

Er blijkt ook een klein verschil te zijn tussen gesubsidieerde en niet-gesubsidieerde organisaties voor wat betreft het aantal dagdelen dat de kinderen komen. Het percentage kinderen dat meer dan twee dagdelen per week komt, ligt bij de niet-gesubsidieerde zalen iets hoger dan bij de gesubsidieerde peuterspeelzalen (namelijk 22 procent tegenover 14 procent).

Tabel 2.4b Aantal dagdelen dat de peuterspeelzaal wordt bezocht per organisatietype (percentages)

Aantal dagdelen	Type organisatie				totaal*
	zelfst. org.	welzijns-org.	kinder-opvang	onderw.-instelling	
2 dagdelen	88%	77%	95%	62%	85%
3 dagdelen	11%	16%	4%	30%	12%
4 dagdelen	1%	4%	0%	7%	2%
5 dagdelen	0%	3%	0%	1%	1%

* gewogen percentages

Capaciteit

Om een zo eenduidig mogelijke berekening van de capaciteit te verkrijgen, hebben we de organisaties voor peuterspeelzaalwerk gevraagd hoeveel kinderen de peuterspeelzalen die zij in hun beheer hebben gemiddeld kunnen plaatsen, ervan uitgaande dat ieder kind twee dagdelen per week zou komen. De definitie van capaciteit is met andere woorden het aantal kinderen dat twee dagdelen per week een peuterspeelzaal kan bezoeken. We hebben de totale capaciteit van het Nederlandse peuterspeelzaalwerk berekend door het gemiddelde aantal kinderen dat een organisatie van een bepaald type in een van de gemeentegroottecategorieën kan plaatsen te vermenigvuldigen met het geschatte totale aantal organisaties van dat type in de betreffende gemeentegroottecategorie. We komen dan op een totale aantal van iets minder dan 250.000 (247.645) plaatsen van twee dagdelen, voor heel Nederland.

Bereik

Een tweede indicatie voor de omvang van het peuterspeelzaalwerk vormt het aantal kinderen dat momenteel gebruik maakt van het peuterspeelzaalwerk, met andere woorden het bereik. Dat kan berekend worden op grond van de capaciteit en de bezettingsgraad. De gemiddelde bezettingsgraad van de peuterspeelzalen ligt op 94 procent. Bij de onderwijsinstellingen is de bezettingsgraad iets hoger dan het gemiddelde, bij de kinderopvangorganisaties iets lager.

Op basis hiervan schatten we dat tussen de 225.000 en 275.000 kinderen¹ naar de peuterspeelzaal gaan.

We hebben nog op een andere manier zicht proberen te krijgen op het bereik van het peuterspeelzaalwerk: we hebben de beleidsmedewerkers bij de gemeenten gevraagd of zij wisten hoeveel kinderen in hun gemeente gebruik maken van het peuterspeelzaalwerk. Wanneer dat aantal wordt omgerekend naar het totale aantal kinderen in Nederland komen we op ongeveer 272.000 kinderen die naar de peuterspeelzaal gaan. Er zijn in Nederland ongeveer 400.000 twee- en driejarigen². De leeftijdsgrens om de peuterspeelzaal te kunnen bezoeken is vaak 2 of 2,5 jaar. Op hun vierde stromen kinderen over het algemeen weer uit naar de basisschool. Wanneer we de cijfers over de capaciteit en het bereik van kinderen daartegen afzetten, kunnen we concluderen dat vijftig tot zeventig procent van de peuters naar de peuterspeelzaal gaat.

Wachlijsten

Het grootste deel van de organisaties heeft een wachtlijst. Dat geldt zowel voor gesubsidieerde als niet-gesubsidieerde organisaties. Het is op grond van de verzamelde gegevens niet mogelijk om een uitspraak te doen over het aantal kinderen dat in Nederland op een wachtlijst staat, omdat de meeste kinderen die op een wachtlijst staan, bij meerdere organisaties op een wachtlijst kunnen staan. Duidelijk wordt wel dat de behoefte aan peuterspeelzaalwerk kennelijk groter is dan het aanbod.

2.3 Samenvatting

Er zijn ongeveer 4.250 peuterspeelzalen in Nederland die worden beheerd door ongeveer 1.800 organisaties. Negenenzeventig procent van deze organisaties zijn zogenaamde zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk, dat zijn organisaties die naast peuterspeelzaalwerk geen andere activiteiten aanbieden. De zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk beheren meestal één peuterspeelzaal evenals de onderwijsinstellingen die peuterspeelzaalwerk aanbieden. Welzijnsorganisaties en kinderopvangorganisaties beheren over het algemeen meer peuterspeelzalen. Zo komt het dat de zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk die 79 procent van het totale aantal organisaties vormen, slechts 60 procent van het totale aantal peuterspeelzalen in beheer heeft. De welzijnsinstellingen met peuterspeelzaalwerk vormen maar acht procent van het totale aantal organisaties maar beheren maar liefst bijna een kwart van het totale aantal peuterspeelzalen.

---

¹ Bij de berekening van deze marges gaan we uit van een verschil van één standaardafwijking van het gemiddelde, naar boven en naar beneden. De kans dat het werkelijk bedrag tussen deze marges ligt, is twee op drie.

² Dit aantal is gebaseerd op basis van geboortecijfers in 1997 en 1998 van het CBS.

Ruim 80 procent van de organisaties voor peuterspeelzaalwerk wordt gesubsidieerd. Welzijnsorganisaties en kinderopvangorganisaties worden bijna altijd gesubsidieerd. In de grote gemeenten en in de vier grote steden worden zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk beduidend minder vaak gesubsidieerd dan in de kleine en middelgrote gemeenten. Onderwijsinstellingen met peuterspeelzaalwerk worden naarmate zij in een grotere gemeente gesitueerd zijn vaker gesubsidieerd.

Vijftig tot zeventig procent van de Nederlandse peuters (twee- en driejarigen) gaat naar de peuterspeelzaal. Dat gaat om zo'n 225.000 tot 275.000 kinderen. De meeste kinderen bezoeken de peuterspeelzaal 2 dagdelen per week. Dat is voor de meeste kinderen een peuterspeelzaal die beheerd wordt door een zelfstandige organisatie voor peuterspeelzaalwerk. In grote gemeenten en de vier grote steden gaan kinderen vaker meer dan 2 dagdelen naar de peuterspeelzalen. Het komt vaker voor dat deze peuterspeelzalen beheerd worden door een welzijnsorganisatie, een kinderopvangorganisatie of een onderwijsinstelling dan in kleine en middelgrote gemeenten.

3 PERSONEEL

In dit hoofdstuk geven we een beeld van de professionaliteit in het peuterspeelzaalwerk. Daartoe beschrijven we het personeel dat hierin werkzaam is. Hoeveel betaalde leidsters zijn er werkzaam en volgens welke CAO worden zij betaald, aan welke (opleiding-)eisen moeten zij voldoen, en wat is het maximum aantal kinderen per leidster? Dit zijn vragen die we beantwoorden in paragraaf 3.1. In paragraaf 3.2 beschrijven we of er assistentleidsters werkzaam zijn in het peuterspeelzaalwerk. De inzet van vrijwilligers wordt beschreven in paragraaf 3.3. In paragraaf 3.4 besteden we aandacht aan andere (betaalde) functies binnen het peuterspeelzaalwerk. Welke professionele krachten zijn naast leidsters werkzaam bij de organisaties voor peuterspeelzaalwerk?

De gegevens die in dit hoofdstuk worden gepresenteerd, zijn afkomstig uit telefonische interviews met de contactpersonen van de gemeenten bij de organisaties voor peuterspeelzaalwerk. Dit betreft in het geval van zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk en de onderwijsinstellingen vaak leden van het bestuur van de organisatie. Bij de welzijnsorganisaties en kinderopvangorganisaties betreft dat meestal de financiële medewerkers. Het grootste deel van dit onderzoek heeft immers tot doel om getalsmatige informatie te verzamelen met betrekking tot het peuterspeelzaalwerk in Nederland. De keuze van de respondenten brengt met zich mee dat alleen informatie op het niveau van de totale organisatie en uiterlijk op het niveau van afzonderlijke peuterspeelzalen gevraagd kon worden.

3.1 Leidsters

Het overgrote deel van de organisaties (85%) die aan het onderzoek meewerkten, heeft betaalde leidsters in dienst. De organisaties zonder betaalde leidsters zijn vrijwel allemaal zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk, uit alle vier de gemeentegrootte-categorieën. De helft van de organisaties zonder betaalde leidsters in dienst is wel gesubsidieerd, de andere helft is dat niet.

In tabel 3.1 staat het gemiddeld aantal betaalde leidsters en het gemiddeld aantal FTE's per peuterspeelzaal, uitgesplitst naar organisatietype. Bij organisaties voor kinderopvang werkt gemiddeld het grootste aantal leidsters op een peuterspeelzaal. De gemiddelde formatieomvang is in alle typen organisaties ongeveer gelijk. Dit betekent dat de leidsters bij organisaties voor kinderopvang gemiddeld een kleinere aanstelling hebben dan bij de andere organisatietypen. Een groter aantal leidsters heeft bij deze organisaties immers gemiddeld evenveel FTE's dan een kleiner aantal leidsters bij de andere organisatietypen.

Tabel 3.1 Aanwezigheid van en gemiddeld aantal betaalde leidsters en gemiddeld aantal FTE's voor betaalde leidsters per peuterspeelzaal, uitgesplitst naar type organisatie

Heeft de organisatie betaalde leidsters in dienst?	Type organisatie				totaal*
	zelfst. org.	welzijns-org.	kinder-opvang	onderwijs-instelling	
Ja	80%	90%	94%	100%	83%
Nee	18%	10%	6%	0%	15%
Weet niet/geen antwoord	2%	0%	0%	0%	2%
Totaal aantal organisaties	100%	100%	100%	100%	100%
	229	41	16	16	302
Gemiddeld aantal betaalde leidsters per peuterspeelzaal					
Gemiddeld aantal betaalde leidsters per peuterspeelzaal	2,6	2,1	3,2	1,8	2,5
Gemiddeld aantal FTE's voor betaalde leidsters per peuterspeelzaal	0,8	0,9	1,0	0,7	0,8
Totaal aantal organisaties met betaalde leidsters	184	37	15	15	251

* gewogen percentages

Het aantal betaalde leidsters hangt ook samen met de gemeentegrootte. In de grote steden werken aanmerkelijk minder betaalde leidsters op een peuterspeelzaal (gemiddeld 1,6) dan in de overige gemeenten (gemiddeld 2,7). De formatieomvang is overal ongeveer gelijk. Leidsters in de grote steden hebben dus een grotere aanstellingsomvang, aangezien zij met kleiner aantal personen gemiddeld evenveel FTE's hebben als een groter aantal personen in andere gemeenten.

Bij 38 procent van de organisaties is er tenminste één leidster met niet-groepsgebonden uren. Dat wil zeggen dat er binnen de formatie tijd is vrijgemaakt voor andere taken dan alleen het op de groep staan.

Maximum aantal kinderen per leidster

Het maximum aantal kinderen per leidster verschilt sterk per organisatie en soms ook binnen een organisatie voor peuterspeelzaalwerk. Gemiddeld begeleidt een leidster 12 kinderen. Op 30 procent van de peuterspeelzalen heeft een leidster maximaal 8 kinderen onder haar hoede. Op 23 procent van de zalen varieert het maximum aantal kinderen per leidster van 9 tot 13 kinderen. Op 26 procent van de peuterspeelzalen heeft een leidster maximaal 14 of 15 kinderen onder haar hoede. Op twintig procent van de peuterspeelzalen is het maximum aantal kinderen per leidster groter dan 16. Dit gemiddelde hangt niet samen met de gemeentegrootte of het type organisatie. Op gesubsidieerde peuterspeelzalen heeft een leidster iets meer kinderen onder haar hoede dan op niet-gesubsidieerde zalen (respectievelijk 12,5 en 11

kinderen). De onderstaande tabel geeft een beeld van de spreiding van het aantal kinderen per leidster.

Tabel 3.2 Maximum aantal kinderen per leidster

Maximum aantal kinderen per leidster	Peuterspeelzalen (in %)
< 7 kinderen	12%
7 – 8 kinderen	18%
9 – 13 kinderen	23%
14 – 15 kinderen	26%
16 – 19 kinderen	11%
> 19 kinderen	10%

Vereiste opleiding van betaalde leidsters

Bijna alle organisaties stellen opleidingseisen aan betaalde leidsters van peuterspeelzalen. Iets minder dan 10 procent van de organisaties stelt geen opleidingseisen. Dit betreft bijna allemaal zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk, zowel gesubsidieerde als niet-gesubsidieerde. In tabel 3.3 geven we een overzicht van de opleidingseisen die worden gesteld. Hierbij maken we een uitsplitsing tussen verschillende typen organisaties. De meerderheid van de organisaties vraagt een opleiding op MBO-niveau, een kwart vraagt de opleiding leidster kindercentrum (LKC).

Tabel 3.3 Opleidingseisen voor betaalde leidsters uitgesplitst naar type organisatie*

Vereiste opleiding	Type organisatie (in %)				Totaal**
	zelfst. org.	welzijns- org.	kinder- opvang	onderwijs- instelling	
MBO-opleiding	55%	87%	73%	63%	61%
leidster kindercentrum	23%	35%	27%	13%	24%
Anders	18%	3%	13%	25%	16%
Geen	10%	3%	0%	6%	8%
Weet niet	6%	0%	0%	6%	4%
Hebben alle betaalde leidsters vereiste opleiding gevolgd?					
Ja	58%	68%	80%	87%	62%
Nee	27%	30%	20%	7%	26%
Weet niet/geen antwoord/nvt	15%	1%	0%	7%	12%
Totaal aantal organisaties	100%	100%	100%	100%	100%
	184	37	15	15	251

* De percentages in de bovenste helft van de tabel tellen niet op tot 100 procent omdat meerdere antwoorden gegeven konden worden.

** Gewogen percentages

Onder de categorie ‘anders’ werd vooral genoemd “de opleidingseisen die conform de CAO gesteld worden”. Dat betreft overigens opleidingen op MBO-niveau (zie ook bijlage 1). Daarnaast werd een groot aantal uiteenlopende opleidingen genoemd: Peuter- en Kleuterpedagogie van de Vrije School, speciale Montessori-opleiding, PABO of HBO-J of iets gelijkwaardigs, HBO-niveau, een kindgerichte opleiding, minimaal MBO-4, diploma voor kleuterleidster, KJVJ (kinderverzorging/jeugdverzorging), de opleiding Sociaal Pedagogisch Werk, en MDGO(-agogisch werk).

Bij ongeveer een kwart van de organisaties met betaalde leidsters voldoen niet alle leidsters aan de opleidingseisen die gesteld worden. Dat percentage ligt iets lager bij de kinderopvangorganisaties en aanzienlijk lager bij de onderwijsinstellingen. Bij de zelfstandige organisaties en de welzijnsorganisaties ligt het percentage iets hoger; bij 27 procent van de zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk met betaalde leidsters voldoen niet alle leidsters aan de opleidingseisen. Bij de welzijnsorganisaties gaat het om 30 procent.

Salariëring

In tabel 3.4 geven we weer volgens welke CAO de organisaties met peuterspeelzaalwerk hun leidsters betalen. De helft van de organisaties betaalt de leidsters volgens de CAO Welzijn, salarisregeling zelfstandige peuterspeelzalen. Op de zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk en de scholen komt dit het meest voor, maar ook binnen de andere organisaties hanteert een aanzienlijk percentage deze regeling. De meeste welzijnsorganisaties betalen de leidsters volgens een andere regeling onder de CAO Welzijn, namelijk de peuterspeelzaalfunctie onder de salarisregeling SCW. De CAO Kinderopvang wordt weinig gehanteerd. Een kwart van de instellingen voor kinderopvang betaalt de leidsters volgens deze CAO, van de andere typen organisaties hanteren er slechts enkele deze CAO.

Tabel 3.4 De CAO volgens welke leidsters betaald worden, uitgesplitst naar type organisatie (percentages)

CAO	Type organisatie				totaal*
	zelfst. org.	welzijns-org.	kinderopvang	onderwijsinstelling	
Salarisregeling zelfstandige peuterspeelzalen van de CAO-Welzijn	52%	36%	47%	50%	49%
Conform peuterspeelzaalfunctie onder Salarisregeling SCW van de CAO-Welzijn	24%	58%	27%	20%	29%
Volgens de CAO-Kinderopvang	7%	6%	27%	0%	8%
Anders	18%	0%	0%	30%	14%
Totaal aantal organisaties	160	36	15	10	221

* gewogen percentages

Een deel van de zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk betaalt haar personeel noch volgens de CAO Welzijn noch volgens de CAO Kinderopvang; deze categorie staat vermeld onder de categorie ‘anders’. Het betreft vrijwel uitsluitend zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk, waarvan de meeste niet gesubsidieerd worden. Enkele van deze organisaties betalen hun personeel volgens de CAO Welzijn, maar onbekend is volgens welke van de genoemde regelingen. Daarnaast worden door gesubsidieerde organisaties de volgende antwoorden gegeven: ze vallen niet onder een CAO (1 keer), volgens de Alpha-regeling (1 keer), Jeugdhulpverlening (1 keer), het minimumloon (1 keer). Van de niet-gesubsidieerde zelfstandige organisaties zegt een aantal niet onder een CAO te vallen. Twee van de drie scholen die onder de categorie ‘anders’ vermeld zijn, betalen de leidsters volgens de CAO Primair Onderwijs.

Als gevolg van de salarisregeling peuterspeelzalen van de nieuwe CAO Welzijn zijn de salariskosten voor organisaties die de salarisregeling peuterspeelzalen onder deze CAO volgen drastisch gestegen. Hoe hebben organisaties deze kostenstijging opgevangen? Ruim een kwart van de respondenten kon op deze vraag geen antwoord formuleren. Ruim 40 procent van de organisaties heeft meer subsidie ontvangen en krap 40 procent heeft de ouderbijdrage verhoogd. Een aantal organisaties is nog in onderhandeling met de gemeente over extra subsidie.

3.2 Assistent-leidsters

Ongeveer een kwart van de organisaties (28 procent) heeft assistent-leidsters in dienst, die omschreven worden als ID-baners, voorheen Melkert-baners. Vooral de grotere organisaties, zoals brede welzijnsorganisaties hebben assistent-leidsters in dienst. Bij zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk komt dit relatief weinig voor (zie tabel 3.5). In de tabel is ook weergegeven om hoeveel assistent-leidsters het gemiddeld per peuterspeelzaal gaat en het gemiddeld aantal FTE's voor assistent-leidsters. Wat betreft de formatieomvang zijn er geen duidelijke verschillen tussen typen organisaties. Zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk en scholen hebben per peuterspeelzaal de meeste assistent-leidsters in dienst. Hun aanstellingsomvang is kleiner dan bij de andere organisatietypen.

Tabel 3.5 Gemiddeld aantal assistent-leidsters en gemiddeld aantal FTE's voor assistent-leidsters per peuterspeelzaal, uitgesplitst naar type organisatie

Heeft de organisatie assistent-leidsters in dienst?	Type organisatie				totaal*
	zelfst. org.	welzijns-org.	kinder-opvang	onderwijs-instelling	
Ja	14%	68%	56%	47%	25%
Nee	76%	32%	44%	53%	67%
Weet niet	10%	0%	0%	0%	8%
Totaal aantal organisaties	100%	100%	100%	100%	100%
	229	41	16	15	302
Per peuterspeelzaal					
Gemiddeld aantal assistent-leidsters per peuterspeelzaal	1,8	0,6	1,3	1,7	1,3
Gemiddeld aantal FTE's per peuterspeelzaal voor assistent-leidsters	0,6	0,5	0,8	0,7	0,6
Totaal aantal organisaties	32	28	9	7	76

* gewogen percentages

3.3 Vrijwilligers

Bij de vragen naar vrijwilligers hebben we ons nadrukkelijk beperkt tot vrijwilligers die werkzaam zijn op de groep, dus betrokken zijn bij de begeleiding van kinderen. Bestuursleden of vrijwilligers die alleen schoonmaak- of administratieve werkzaamheden verrichten, zijn niet meegenomen in het onderzoek. Bij bijna driekwart van de organisaties met peuterspeelzaalwerk werken naast betaalde leidsters vrijwilligers op de peutergroepen. In tabel 3.6 presenteren we het gemiddeld aantal vrijwilligers per peuterspeelzaal en het aantal uren dat vrijwilligers gezamenlijk gemiddeld per week werken, uitgesplitst naar organisatietype. Met name bij zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk zijn veel vrijwilligers werkzaam. Dat stemt overeen met de bevinding in tabel 3.1 dat er met name onder dit type organisaties zijn die geen betaald personeel in dienst hebben. De behoefte aan vrijwilligers is bij deze organisaties daardoor groter. Er zijn vier organisaties waar meer dan honderd vrijwilligers werken. In het gemiddeld aantal uren die vrijwilligers op de peuterspeelzalen werken doen de welzijnsorganisaties echter niet onder voor de zelfstandige organisaties. Opvallend is dat onderwijsinstellingen en met name kinderopvangorganisaties beduidend minder met vrijwilligers werken. Doordat dit type organisaties vrij gering is, drukken deze percentages maar licht op het totale percentage.

Tabel 3.6 Gemiddeld aantal vrijwilligers en gemiddeld aantal uren van vrijwilligers per organisatie en per zaal uitgesplitst naar type organisatie

Maakt de organisatie gebruik van vrijwilligers?	Type organisatie				totaal*
	zelfst. org.	welzijns-org.	kinderopvang	onderwijsinstelling	
Ja	77%	76%	19%	56%	73%
Nee	23%	24%	81%	44%	27%
Totaal aantal organisaties	229	41	16	16	302
Per peuterspeelzaal					
Gemiddeld aantal vrijwilligers per peuterspeelzaal	8,0	3,4	1,8	1,7	7,1
Gemiddeld aantal uren per peuterspeelzaal per week, gedraaid door vrijwilligers	21,5	21,4	16,8	9,8	21,0
Totaal aantal organisaties met vrijwilligers	171	27	3	8	209

* gewogen percentages

Van de organisaties die met vrijwilligers werken, stelt ongeveer de helft eisen aan de opleiding of ervaring van vrijwilligers. Welzijnsorganisaties en kinderopvangorganisaties stellen in verhouding vaker eisen aan vrijwilligers dan zelfstandige organisaties en onderwijsinstellingen; niet-gesubsidieerde organisaties stellen meer eisen dan organisaties die wel subsidie ontvangen. We noemen de meest gestelde eisen:

- vrijwilligers moeten ervaring hebben in het peuterspeelzaalwerk (25% van de organisaties die eisen stelt);
- vrijwilligers moeten goed met kinderen om kunnen gaan (20%);
- vrijwilligers moeten bereid zijn een vast aantal uren per week te werken (13%);
- vrijwilligers moeten bereid zijn om een cursus te gaan volgen (12 procent; cursus wordt meestal niet gespecificeerd);
- vrijwilligers moeten een opleiding op MBO-niveau hebben (10%).

Als een cursus wordt gevraagd, wordt in de meeste gevallen niet gespecificeerd wat voor cursus dit betreft. Enkele voorbeelden van cursussen die wel genoemd worden: EHBO-cursus, opleiding voor kinderopvang, basiscursus (niet nader omschreven), basiscursus ontwikkelingspsychologie en pedagogiek.

3.4 Andere functies

Van de organisaties heeft 35 procent naast leidsters nog andere betaalde krachten in dienst. Dat percentage verschilt sterk per organisatietype. Bij de welzijnsorganisaties en bij de orga-

nisaties voor kinderopvang ligt dit veel hoger dan bij zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk. Bij onderwijsinstellingen komt het vrijwel niet voor (zie tabel 3.7). In de tabel is per type organisatie weergegeven op welke functies organisaties nog ander betaald personeel hebben. Er is op dit punt weinig verschil tussen gesubsidieerde en niet-gesubsidieerde organisaties. Het enige grote verschil is dat er bij een veel kleiner deel van de niet-gesubsidieerde organisaties coördinerende functies zijn dan bij de gesubsidieerde organisaties.

Tabel 3.7 Percentage organisaties met betaalde krachten anders dan leidsters, uitgesplitst naar type organisatie

Heeft de organisatie personeel in andere functies?	Type organisatie				totaal*
	zelfst. org.	welzijns-org.	kinderopvang	onderwijsinstelling	
Ja	29%	66%	63%	6%	35%
Nee	71%	34%	37%	94%	65%
Totaal aantal organisaties	229	41	16	16	302
Funcities	zelfst. org.	welzijns-org.	kinderopvang	onderwijsinstelling	totaal
Coördinerende krachten	34%	52%	40%	0%	39%
Schoonmakers	45%	19%	40%	0%	37%
Administratieve krachten	37%	33%	20%	100%	35%
Directiefuncties	15%	41%	30%	0%	23%
Personeelszaken	2%	15%	10%	0%	6%
Orthopedagogen	3%	11%	0%	0%	5%
Anders	15%	33%	30%	0%	23%
Totaal aantal organisaties	65	27	10	1	103

* gewogen percentages

In de categorie ‘anders’ zijn onder andere nog genoemd: logopediste (één keer), iemand die de wachtlijsten en de plaatsingen doet (één keer), ontwikkelingsfunctionaris (één keer) onderhoudsman (twee keer), PGM-functie (één keer).

3.5 Samenvatting

In dit hoofdstuk is een beeld verkregen van het personeel dat in het peuterspeelzaalwerk werkzaam is. Het grootste deel van de organisaties voor peuterspeelzaalwerk werkt met betaalde leidsters. Er is wel een verschil tussen de organisatietypen: het percentage bij zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk dat geen betaalde leidsters in dienst heeft is groter dan bij de andere organisatietypen. Bijna de helft van de leidsters wordt betaald volgens de salarisregeling zelfstandige peuterspeelzalen van de CAO Welzijn. Daarnaast

wordt ruim een kwart van de leidsters volgens de peuterspeelzaalfunctie onder de salarisregeling sociaal cultureel werk van de CAO Welzijn betaald. Overige leidsters worden betaald volgens de CAO Kinderopvang. Een deel van de leidsters wordt niet volgens een van de bovengenoemde CAO's betaald. Zij zijn voornamelijk werkzaam bij niet-gesubsidieerde zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk.

De meeste organisaties stellen opleidingseisen aan leidsters; zij moeten tenminste een opleiding op MBO-niveau hebben. De organisatietypen verschillen echter van elkaar voor wat betreft het werken met leidsters die daadwerkelijk aan de opleidingseisen voldoen: er zijn nauwelijks onderwijsinstellingen en organisaties voor kinderopvang met leidsters in dienst die niet aan de gestelde opleidingseisen voldoen. Echter, bij een derde van zowel de zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk als van de welzijnsorganisaties voldoen niet alle betaalde leidsters aan de opleidingseisen die gesteld zijn.

Een leidster heeft gemiddeld maximaal 12 kinderen onder haar hoede. Dit varieert echter sterk per peuterspeelzaal. Er zijn peuterspeelzalen met maximaal 7 of zelfs minder kinderen per leidster. Er zijn ook zalen met maximaal negentien kinderen per leidster. Er is geen relatie tussen het maximum aantal kinderen per leidster en het organisatietype of de gemeentegrootte.

De meeste welzijnsorganisaties en kinderopvangorganisaties hebben assistentleidsters op de peuterspeelzalen werken. Ook bij bijna de helft van de onderwijsinstellingen werken assistentleidsters. Bij zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk komt dat niet veel voor. Bij bijna driekwart van de organisaties werken vrijwilligers op de groepen bij de peuterspeelzalen. In dit opzicht verschillen de diverse organisatietypen echter sterk van elkaar: onderwijsinstellingen en met name kinderopvangorganisaties werken veel minder met vrijwilligers dan zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk en welzijnsorganisaties. Ongeveer de helft van de organisaties die werken met vrijwilligers stelt eisen met betrekking tot hun opleiding of ervaring met peuters.

Bijna twee derde van de welzijnsorganisaties en kinderopvangorganisaties en een derde van de zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk heeft nog ander personeel in dienst voor het peuterspeelzaalwerk, met name coördinerende en administratieve krachten. Bij onderwijsinstellingen komt dit nauwelijks voor. Daarnaast zijn er bij kinderopvangorganisaties en welzijnsorganisaties nog directiefuncties. Zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk en kinderopvangorganisaties hebben vaak schoonmakers in dienst.

Qua organisatie lijken welzijnsorganisaties en kinderopvangorganisaties het meest professioneel, gezien de aanwezigheid van administratieve, coördinerende en directiefuncties. Voor wat betreft de mensen die werkzaam zijn op de groepen moet op grond van de opleidingseisen en het aantal leidsters dat aan die opleidingseisen voldoet voorzichtig geconstateerd worden dat de peuterspeelzalen onder kinderopvangorganisaties en onderwijsinstellingen professioneler zijn dan de peuterspeelzalen van zelfstandige organisaties en welzijnsorganisaties. Binnen welzijnsorganisaties en zelfstandige organisaties komt het vaker voor dat

leidsters niet aan de opleidingseisen voldoen of dat er geen opleidingseisen gesteld worden. Zelfstandige organisaties en welzijnsorganisaties werken bovendien meer met vrijwilligers. Een deel van de zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk heeft zelfs helemaal geen betaalde leidsters in dienst.

4 FINANCIERING

Op basis van gegevens van organisaties voor peuterspeelzaalwerk en van gemeenten beschrijven we in dit hoofdstuk de kosten en baten van het peuterspeelzaalwerk. Vragen die daarbij beantwoord worden zijn: wat zijn de kosten van het peuterspeelzaalwerk (paragraaf 4.1), wat zijn de inkomsten voor het peuterspeelzaalwerk (paragraaf 4.2), waaruit wordt het peuterspeelzaalwerk gefinancierd en hoe ziet het subsidiebeleid van gemeenten eruit (paragraaf 4.3). De gegevens in dit hoofdstuk dienen zeer voorzichtig te worden geïnterpreteerd aangezien een groot aantal respondenten ons geen antwoord kon geven op vragen die betrekking hadden op de financiën. Dat geldt zowel voor de respondenten bij de gemeenten als voor de respondenten bij de organisaties voor het peuterspeelzaalwerk.

4.1 Kosten van peuterspeelzaalwerk

Op de vraag wat over 1999 de totale lasten waren van de peuterspeelzalen die de organisatie onder haar beheer heeft, kon een derde van de respondenten bij de organisaties voor peuterspeelzaalwerk geen antwoord geven. Dat betreft vooral respondenten uit de vier grote steden en de grote gemeenten, maar ook in de kleine en middelgrote gemeenten wist ongeveer een kwart van de respondenten geen antwoord op die vraag. Geen enkele van de niet-gesubsidieerde welzijnsorganisaties en organisaties voor kinderopvang heeft informatie verstrekt over de kosten.

De totale lasten van het peuterspeelzaalwerk in Nederland zijn berekend op grond van de antwoorden van 204 respondenten (zie bijlage 3 voor de uitleg van de berekening en de tabel met gemiddelde kosten per organisatie). De betrouwbaarheidsmarges van de berekening zijn vrij breed. Dat ligt niet alleen aan het grote aantal ontbrekende antwoorden, maar ook aan de tamelijk grote verschillen tussen de kosten van de instellingen. Voor de typen peuterspeelzaalwerk waarover we informatie hebben, zullen de totale kosten waarschijnlijk liggen tussen 280 miljoen en 390 miljoen gulden per jaar.¹ Aangezien een deel van het niet-gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk buiten beschouwing blijft (met name van welzijnsinstellingen en kinderopvang) is het waarschijnlijk dat het werkelijke bedrag enkele miljoenen hoger ligt. Hoeveel is moeilijk te schatten.

De gemiddelde kosten voor het peuterspeelzaalwerk lopen op met de gemeentegrootte. Dit is logisch, aangezien in grotere gemeenten er absoluut gezien meer peuters zijn en er dus meer kosten zijn voor het peuterspeelzaalwerk. De gemiddelde kosten van welzijnsorganisa-

---

¹ Bij de berekening van deze marges gaan we uit van een verschil van één standaardafwijking van het gemiddelde, naar boven en naar beneden. De kans dat het werkelijk bedrag tussen deze marges ligt is twee op drie.

ties en kinderopvangorganisaties liggen veel hoger dan die van de zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk en van de onderwijsinstellingen. Gezien het verschil in grootte is dit niet verwonderlijk.

Op basis van de schatting van de totale kosten voor het peuterspeelzaalwerk en de schattingen van het aantal kinderen dat gebruik maakt van het peuterspeelzaalwerk, kunnen we de kosten per kind dat gebruik maakt van het peuterspeelzaalwerk berekenen. De schattingen van het aantal kinderen dat gebruik maakt van het peuterspeelzaalwerk lopen uiteen van 225.000 kinderen tot 275.000 kinderen (zie hoofdstuk 2). Wanneer we hier het midden van nemen en op basis daarvan de kosten per kind per jaar berekenen, komen we uit op bedragen die uiteenlopen van f 1.125,- tot f 1.565,- per kind per jaar. De betrouwbaarheidsmarge bij deze bedragen is aanzienlijk, we moeten ten minste rekening houden met een marge van f 225,-.²

In tabel 4.1 is weergegeven waaruit de kosten van het peuterspeelzaalwerk zijn opgebouwd. De percentages zijn berekend over het aantal respondenten dat de vraag kon beantwoorden. Ongeveer veertig procent van het totaal aantal respondenten kon dat niet. De percentages moeten dan ook gelezen worden als een grove indicatie. Bijna twee derde van de kosten bestaat uit salariskosten; de kosten voor huisvesting zijn een vijfde van het totaal en de rest van de uitgaven worden gedaan om activiteiten te organiseren.

Tabel 4.1 Kosten van instellingen voor peuterspeelzaalwerk, uitsplitsing naar type kosten

	Pct. van totale kosten
Salaris	63%
Huisvesting	20%
Organiseren activiteiten	17%
Totaal aantal instellingen	179

De percentages die besteed worden aan salaris, huisvesting en activiteiten zijn in gemeenten van verschillende grootte ongeveer hetzelfde. In de vier grote steden wordt relatief wat meer besteed aan het organiseren van activiteiten (22%). Onderwijsinstellingen die peuterspeelzalen beheren, besteden relatief weinig geld aan huisvesting (16%) en aan activiteiten (6%).

² Ook hierbij gaan we uit van een verschil van één standaardafwijking van het gemiddelde, naar boven en naar beneden.

4.2 Baten van organisaties voor peuterspeelzaalwerk

Organisaties voor peuterspeelzaalwerk krijgen inkomsten uit verschillende bronnen. De gesubsidieerde organisaties ontvangen per jaar een vaste subsidie van de gemeente en soms ook incidentele subsidies. Daarnaast hebben zij inkomsten uit ouderbijdragen. Wellicht ontvangen zij ook nog inkomsten uit andere bronnen. De niet-gesubsidieerde instellingen zijn voor hun inkomsten afhankelijk van de ouderbijdragen en kunnen daarnaast nog inkomsten hebben uit andere bronnen.

In deze paragraaf geven we een overzicht van de verschillende inkomsten voor de organisaties voor peuterspeelzaalwerk. Aan het eind van de paragraaf zetten we deze inkomsten af tegen de kosten voor het peuterspeelzaalwerk. Daarbij moeten we aantekenen dat de gegevens die van gemeenten verkregen zijn betrekking hebben op de begroting van 2000. De gegevens van de organisaties voor peuterspeelzaalwerk daarentegen hebben betrekking op 1999.

Het is in de onderzoekswereld algemeen bekend dat het moeilijk is betrouwbare financiële gegevens te krijgen. Vaak kunnen of willen respondenten geen inzicht geven in hun financiële situatie. Om dat risico te spreiden en om enigszins controle te hebben op de gegevens die we zouden verzamelen, hebben we een deel van de gegevens zowel bij de beleidsmedewerkers van gemeenten als bij de medewerkers bij de organisaties voor peuterspeelzaalwerk verzameld.

Baten volgens de gemeenten

Structurele subsidie – Met betrekking tot de inkomsten van gesubsidieerde organisaties, hebben we aan beleidsmedewerkers voor peuterspeelzaalwerk bij de gemeenten gevraagd wat het totaal bedrag aan structurele subsidies voor het jaar 2000 was³.

Alle gemeenten op één kleine gemeente na subsidiëren het peuterspeelzaalwerk structureel. Van drie grote gemeenten weten we niet hoeveel subsidie zij structureel aan het peuterspeelzaalwerk geven. In tabel 4.2 geven we een overzicht van het gemiddelde bedrag aan structurele subsidie voor het peuterspeelzaalwerk per gemeente, uitgesplitst naar de vier gemeentegroottecategorieën. Zoals te verwachten, is het subsidiebedrag groter naarmate de gemeente groter is. Op grond van de verkregen gegevens hebben we berekend dat het totaalbedrag aan structurele subsidies van gemeenten ligt tussen 120 en 160 miljoen gulden. Dat zou betekenen dat ongeveer veertig procent van de totale kosten van het gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk gefinancierd wordt met structurele subsidies van gemeenten.

In tabel 4.2 wordt ook het percentage gemeenten vermeld waarvan wel of niet gespecificeerd kan worden welk deel van de subsidie bestemd is voor personeel, voor huisvesting en voor andere zaken. Veel gemeenten blijken dat niet te kunnen. Sommige gemeenten kunnen de

---

³ Daarbij werd expliciet aangegeven dat het ging om het bedrag exclusief ouderbijdragen en exclusief incidentele subsidies.

bedragen wel op een andere manier specificeren, bijvoorbeeld naar welke organisatie een bepaald bedrag gaat, of welk bedrag is gereserveerd voor logopedische of orthopedagogische hulp.

Tabel 4.2 Structurele subsidie voor peuterspeelzaalwerk, gemiddeld bedrag (x duizend) per gemeente, uitgesplitst naar gemeentegroottecategorie

	Gemiddelde				totaal*
	Klein	middel	groot	G4	
Structureel subsidiebedrag	fl. 112	fl. 195	fl. 851	fl. 5.561	fl. 254
<i>Specificatie mogelijk?</i>					
Nee	62%	79%	75%	50%	69%
Ja	38%	21%	25%	50%	31%

* Gewogen gemiddelden

Ouderbijdragen – Bijna de helft van de respondenten bij de gemeenten kan niet aangeven welk bedrag aan ouderbijdragen ontvangen wordt. Dat is niet zo verwonderlijk, aangezien gemeenten zelden de ouderbijdragen innen. Het is door het grote aantal gemeenten dat geen antwoord kon geven niet mogelijk om op deze plek een totaalbedrag aan inkomsten uit ouderbijdragen voor Nederland te berekenen. Dat doen we iets verderop in deze paragraaf wel op grond van de gegevens verkregen van de organisaties voor peuterspeelzaalwerk.

Baten volgens de organisaties

Totale baten – We hebben de organisaties voor peuterspeelzaalwerk gevraagd aan te geven wat hun totale baten waren over 1999. Ruim een derde van de respondenten moest ons het antwoord op die vraag schuldig blijven. Van de respondenten uit de vier grote steden kon zelfs twee derde ons geen antwoord geven. Ook van het niet-gesubsidieerde deel van de peuterspeelzaalorganisaties kon twee derde van de respondenten geen antwoord geven op de vraag over de baten in 1999. Een en ander heeft tot gevolg dat we ook hier te maken hebben met tamelijk brede betrouwbaarheidsmarges. De totale baten van het peuterspeelzaalwerk in Nederland, die op dezelfde wijze zijn berekend als de totale kosten (maar dan op basis van de gemiddelde baten per organisatie per categorie), bedragen waarschijnlijk tussen de 270 miljoen en 400 miljoen gulden. Voor zover we hierover informatie hebben liggen kosten en baten van het peuterspeelzaalwerk in Nederland ongeveer gelijk. Op macro-niveau lijkt er geen sprake te zijn van grote tekorten of overschotten. We zien verder hetzelfde patroon als bij de kosten. Welzijnsorganisaties en kinderopvangorganisaties hebben gemiddeld hogere baten dan de zelfstandige organisaties voor kinderopvang, hetgeen samenhangt met de grootte van die organisaties. De baten van ongesubsidieerde organisaties zijn gemiddeld lager dan die van gesubsidieerde organisaties. Dat kan ook verklaard worden door het feit dat ongesubsidieerde organisaties vaak klein zijn.

We hebben organisaties voor peuterspeelzaalwerk vervolgens gevraagd of ze de totale baten konden uitsplitsen naar de posten reguliere subsidies voor peuterspeelzaalwerk, projectsubsidies, ouderbijdragen, en overig. Ongeveer de helft van de respondenten was in staat aan te geven welk bedrag in 1999 aan structurele subsidies was ontvangen. Omdat we op grond van de gemeenten al een betrouwbaar beeld hebben gekregen van het bedrag dat zij aan structurele subsidies hebben uitgegeven en het aantal missende waarden met betrekking tot deze vraag bij de organisaties voor peuterspeelzaalwerk groot is, maken we op dit punt verder geen gebruik van de gegevens van de organisaties voor peuterspeelzaalwerk.

Ook met betrekking tot de bedragen die organisaties voor peuterspeelzaalwerk ontvangen aan projectsubsidies kan ongeveer twee derde van de respondenten ons geen antwoord geven. Daarom kan geen totaalbedrag berekend worden aan projectsubsidies.

Ouderbijdragen – Twee derde van de respondenten kon ons wel vertellen welk bedrag zij aan ouderbijdragen hebben ontvangen in 1999. We hebben berekend dat het totaalbedrag aan ouderbijdragen dat de gesubsidieerde organisaties voor peuterspeelzaalwerk in Nederland ontvangen tussen 120 en 160 miljoen gulden ligt. Dat betekent dat ongeveer 40 procent van de totale kosten van het gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk (zie paragraaf 4.1) gedekt worden door de inkomsten uit ouderbijdragen. Een schatting van het bedrag dat ongesubsidieerde organisaties voor peuterspeelzaalwerk aan ouderbijdragen ontvangen is moeilijk te geven. Slechts één op de drie ongesubsidieerde organisaties kon of wilde ons inzicht geven in deze gegevens.

Een aanzienlijk deel van de organisaties voor peuterspeelzaalwerk blijkt nog andere inkomstenbronnen te hebben dan alleen subsidies van de gemeente en ouderbijdragen. Dat zijn vooral zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk uit de kleine en middelgrote gemeenten. Overige inkomsten die zij noemen zijn:

- Rente (26 keer)
- Eigen activiteiten (26 keer, bijvoorbeeld kleding beurs, advertenties, verhuur speelgoed, feest, verloting)
- Uit acties (14 keer, met name Jantje Beton werd hierbij genoemd)
- Giften (15 keer)
- Inschrijfgeld (6 keer)
- Extra bijdragen ouders (4 keer, bijvoorbeeld voor sinterklaas).

Ongeveer een kwart van de respondenten kon niet aangeven uit welke bronnen hun overige inkomsten afkomstig zijn.

Het is niet goed mogelijk om een totaalbedrag uit te rekenen aan extra inkomsten van organisaties voor peuterspeelzaalwerk, omdat we niet weten welk deel van de organisaties extra inkomsten heeft. Als we er desalniettemin vanuit gaan dat alle organisaties extra inkomsten hebben, ligt dat voor het gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk in Nederland gezamenlijk tussen de 15 miljoen en 20 miljoen gulden. Dat is ongeveer vijf procent van de totale kosten.

In het ongesubsidieerde peuterspeelzaalwerk gaat het om ongeveer een half miljoen aan inkomsten hebben uit de hierboven beschreven bronnen. Dat is ook ongeveer vijf procent van de totale kosten van het ongesubsidieerde peuterspeelzaalwerk.

Op grond van de hierboven beschreven gegevens over kosten en baten voor het peuterspeelzaalwerk kunnen we berekenen welk bedrag de gesubsidieerde organisaties in Nederland gezamenlijk ontvangen aan extra subsidies. Zo'n veertig procent van de totale kosten van het gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk wordt gedekt met inkomsten uit structurele subsidies, eveneens ongeveer veertig procent wordt gedekt met inkomsten uit de ouderbijdragen en ongeveer vijf procent 'verdienen' gesubsidieerde organisaties voor peuterspeelzaalwerk zelf. Dat zou betekenen dat ongeveer vijftien procent van de totale kosten van het gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk in Nederland gedekt wordt met behulp van extra subsidies. Gezien de brede betrouwbaarheidsmarges zou het percentage echter ook wat lager of hoger kunnen liggen. Het gaat hierbij voor alle duidelijkheid om de dekking van de kosten in 1999. De kans bestaat dat de verhoudingen voor het jaar 2000 anders komen te liggen door de financiële impuls vanuit de VVE-regeling.

4.3 Subsidiebronnen en -beleid

Alle gemeenten gebruiken het gemeentelijke budget voor welzijn voor de bekostiging van het peuterspeelzaalwerk (zie tabel 4.3). De meeste gemeenten, namelijk 94 procent, bekostigen de structurele subsidie voor het peuterspeelzaalwerk geheel uit dit budget.

In sommige gemeenten, vooral de wat grotere, wordt de structurele subsidie voor het peuterspeelzaalwerk deels betaald uit de budgetten voor het onderwijsachterstandenbeleid (GOA) en het grotestedenbeleid. Dit is echter een relatief klein deel, zoals te zien is in de onderstaande tabel. Ook in de grotere gemeenten wordt het peuterspeelzaalwerk voor meer dan 90 procent gesubsidieerd uit het budget voor welzijn.

Tabel 4.3 Bronnen voor structurele subsidie (percentages)

Budget	Gemeenten				totaal*
	klein	middel	groot	G4	
Gemeentelijk budget welzijn	100%	100%	100%	100%	100%
GSB-budget	0%	0%	8%	0%	2%
GOA-budget	2%	5%	8%	0%	3%
Overig	0%	0%	0%	0%	0
Totaal aantal gemeenten	54	57	39	4	154

* Gewogen gemiddelden.

Er zijn veel verschillende manieren waarop de subsidie voor het peuterspeelzaalwerk wordt vastgesteld. De van tevoren geformuleerde categorieën (zie tabel 4.4) dekken lang niet alle mogelijkheden. De meest voorkomende manier is dat de gemeente een bedrag vaststelt op grond van financiële overzichten van de instellingen voor peuterspeelzaalwerk. Daarnaast werken gemeenten met vaste bedragen of met vaste rekenregels. Zoals uit de tabel duidelijk wordt, aangezien de percentages niet optellen tot 100 procent, gebruiken gemeenten verschillende manieren om de structurele subsidie voor organisaties met peuterspeelzaalwerk vast te stellen.

Tabel 4.4 Wijze van vaststellen structurele subsidie (percentages)

	Gemeenten				totaal*
	klein	middel	groot	G4	
Vast bedrag per kind per dagdeel	8%	14%	13%	0%	10%
Vast bedrag per groep per dagdeel	10%	6%	9%	0%	9%
Op grond van financieel overzicht psw	31%	37%	28%	50%	33%
Vast totaalbedrag (jaarlijks aangepast)	19%	21%	25%	50%	20%
Anders	46%	35%	34%	100%	42%
Totaal aantal gemeenten	54	57	39	4	154

* Gewogen gemiddelden.

Enkele andere manieren waarop de hoogte van de subsidie wordt vastgesteld zijn:

- op basis van aantal uren openstelling peuterspeelzalen;
- een bepaald percentage van de personele kosten en/of de huisvesting en/of andere kosten wordt vergoed;
- bedrag per zaal en per peuter;
- bedrag per peuter, per periode;
- op basis van onderhandelingen.

Voorwaarden voor subsidiëring

De meeste gemeenten (ruim 80 procent) stellen voorwaarden aan het verstrekken van subsidie (zie tabel 4.5). Meestal gaat het om algemene kwaliteitseisen of het aantal kinderen per leidster.

Tabel 4.5 Voorwaarden voor subsidie (percentages)

	Gemeenten
Geen voorwaarden	18%
Algemene kwaliteitseisen	37%
Leidster/kindratio	27%
Opleidingsniveau leidsters	19%
Maximum aantal dagdelen per kind	12%
Voorwaarden met betrekking tot inhoudelijk beleid	9%
Afstemming en samenwerking met andere werksoorten	4%
Totaal aantal gemeenten*	164

* In deze tabel zijn de stadsdelen van Rotterdam en Amsterdam afzonderlijk meegenomen, waardoor het totaal aantal gemeenten op 164 komt.

Extra subsidie

Een groot deel van de gemeenten kent buiten de structurele subsidie voor het peuterspeelzaalwerk, geen extra subsidies aan het peuterspeelzaalwerk toe (zie tabel 4.6). Extra subsidies worden het vaakst verstrekt door de grote gemeenten en de vier grote steden. Dat is begrijpelijk aangezien het vooral de grote gemeenten en de vier grote steden zijn die extra gelden van het rijk ontvangen (zie hoofdstuk 5). Speciale programma's, zoals programma's voor voor- en vroegschoolse educatie (VVE) blijken de belangrijkste voorwaarde te vormen voor het toekennen van extra subsidies. Weinig gemeenten geven extra subsidie alleen op grond van het aantal kinderen uit specifieke doelgroepen dat worden bereikt. In de categorie 'anders' werden onder andere genoemd: deskundigheidsbevordering, GOA-beleid, achterstallig onderhoud en het ontwikkelen van een peuterspeelzaal tot een plusfunctie.

Tabel 4.6 Extra subsidie, voorwaarden op grond waarvan deze verstrekt worden

	Gemeenten				totaal*
	klein	middel	groot	G4	
Geen extra subsidies	67%	68%	44%	50%	65%
Extra subsidies op grond van:					
- aanbieden van speciale programma's	7%	14%	36%	75%	13%
- aantal kinderen uit achterstandsgroepen	7%	4%	13%	25%	7%
- vestiging in achterstandswijk	2%	4%	5%	25%	3%
- samenwerking met andere organisaties	4%	2%	3%	25%	3%
- andere voorwaarden	11%	7%	10%	75%	10%
Totaal aantal gemeenten**	54	57	39	4	164

* Gewogen gemiddelden.

** In deze tabel zijn de stadsdelen van Rotterdam en Amsterdam afzonderlijk meegenomen waardoor het totaal aantal gemeenten op 164 komt.

In tabel 4.7 valt te lezen uit welke budgetten extra subsidies gefinancierd worden. Het budget voor het GOA-beleid is de verreweg de belangrijkste bron voor de extra subsidies die verstrekt worden. Dit is in overeenstemming met het gegeven dat extra subsidie vaak wordt verstrekt om speciale programma's uit te voeren. De doelstelling van deze programma's is doorgaans het voorkomen van onderwijsachterstanden bij jonge kinderen.

Tabel 4.7 Bronnen voor extra subsidie die door gemeenten worden gebruikt

	Gemeente				totaal*
	klein	Middel	groot	G4	
GOA-budget	56%	50%	59%	75%	50%
Gemeentelijk budget welzijn	17%	17%	14%	25%	17%
GSB-budget	0%	0%	23%	50%	3%
Gemeentelijk budget kinderopvang	0%	0%	5%	25%	1%
Overig	28%	33%	18%	25%	29%
Totaal aantal gemeenten dat extra subsidies uitkeert	18	18	22	4	62

* Gewogen gemiddelden

Ongeveer een derde van de gemeenten (31%) heeft gemeentelijke richtlijnen opgezet voor de ouderbijdragen voor het peuterspeelzaalwerk (zie tabel 4.8). Vooral veel grotere gemeenten hebben dergelijke richtlijnen. In de meerderheid van de grote gemeenten wordt de hoogte van de ouderbijdrage afhankelijk gesteld van het inkomen van de ouders. In kleinere gemeenten komt dit minder vaak voor.

Tabel 4.8 Ouderbijdrage, gemeentelijke richtlijnen (percentages)

	Gemeenten				totaal*
	klein	Middel	groot	G4	
<i>Gemeentelijke richtlijnen?</i>					
Nee	79%	57%	43%	25%	69%
Ja, vast bedrag (per kind per dagdeel)	11%	18%	11%	50%	14%
Ja, bedrag is afhankelijk van inkomen	8%	23%	46%	50%	17%
Ja, onbekend hoe	2%	2%			2%
Totaal aantal gemeenten	53	56	35	4	152

* Gewogen gemiddelden.

4.4 Samenvatting

Een groot aantal respondenten bij zowel de gemeenten als de organisaties voor peuterspeelzaalwerk kon vragen met betrekking tot financiën niet beantwoorden. De betrouwbaarheidsmarge van de financiële gegevens die in dit hoofdstuk gepresenteerd worden zijn daardoor

groot. De totale kosten van het peuterspeelzaalwerk in Nederland liggen tussen 280 miljoen en 390 miljoen gulden. Het overgrote deel daarvan wordt gevormd door de kosten van het gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk. De kosten en de baten van het peuterspeelzaalwerk liggen dicht bij elkaar. De kosten in het gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk worden voor ongeveer veertig procent gedekt door inkomsten uit structurele subsidies die zij ontvangen van de gemeenten. De inkomsten uit ouderbijdragen dekken ook ongeveer veertig procent van de kosten. De overige twintig procent moet daarmee voor ongeveer twee derde bekostigd worden uit inkomsten uit extra subsidies (zoals projectsubsidies) en voor ongeveer een derde uit 'extra inkomsten'. Extra inkomsten krijgen organisaties voor peuterspeelzaalwerk bijvoorbeeld uit rente, fondsen (als Jantje Beton), en eigen activiteiten zoals bijvoorbeeld verhuur van speelgoed of het organiseren van een kledingbeurs. De kosten van het ongesubsidieerde peuterspeelzaalwerk worden voor ongeveer 95 procent gedekt door de ouderbijdragen en ongeveer vijf procent uit 'extra inkomsten'. Deze percentages hebben, doordat slechts een derde van de ongesubsidieerde organisaties voor peuterspeelzaalwerk inzicht gaf in financiële gegevens, een grote betrouwbaarheidsmarge.

De gemeenten putten uit verschillende bronnen voor de structurele subsidiëring van het peuterspeelzaalwerk. Op de eerste plaats het welzijnsbudget dat door alle gemeenten, op één na die het peuterspeelzaalwerk niet subsidieert, wordt ingezet. Daarnaast wordt door een zeer klein aantal gemeenten voor de structurele subsidie geput uit het budget voor het grote steden beleid en het budget voor onderwijsachterstanden.

Vier vijfde van de gemeenten stelt voorwaarden aan subsidiëring van de organisaties voor peuterspeelzaalwerk. Het gaat daarbij meestal om algemene kwaliteitseisen en om de leiderster/kind ratio. De wijze waarop gemeenten subsidiebedragen voor organisaties vaststellen varieert sterk. Een financieel overzicht van het peuterspeelzaalwerk wordt het meest genoemd als grondslag voor de toekenning van structurele subsidies.

Een derde van de kleine en middelgrote gemeenten en ruim de helft van de grote gemeenten en de vier grote steden kent naast de structurele subsidie voor peuterspeelzaalwerk nog extra subsidies toe. Met name het budget voor het onderwijsachterstandenbeleid wordt hiervoor gebruikt. In de grote gemeenten en de vier grote steden wordt ook het grote steden beleid budget nog gebruikt voor extra subsidies voor het peuterspeelzaalwerk. Extra subsidies worden meestal toegekend op grond van speciale programma's die peuterspeelzalen aanbieden. Ongeveer een derde van de gemeenten heeft richtlijnen opgesteld voor de ouderbijdragen voor het peuterspeelzaalwerk. Dat betreft met name grote gemeenten en de vier grote steden. Iets meer dan de helft van die gemeenten heeft als richtlijn dat de ouderbijdrage inkomensafhankelijk moet zijn.

5 BELEID

Het peuterspeelzaalwerk is in beweging. In dit hoofdstuk bespreken we enkele onderwerpen waarop gemeenten en instellingen beleid maken. Daarmee geven we antwoord op de tweede onderzoeksvraag. In paragraaf 5.1 laten we zien hoeveel zogenaamde VVE-gemeenten aan dit onderzoek hebben deelgenomen. Daarnaast laten we zien waar gemeenten peuterspeelzaalbeleid geformuleerd hebben. Onderwerpen waarop beleid gemaakt wordt door gemeenten en instellingen zijn: het onderscheid tussen basis- en plusfuncties (paragraaf 5.2) en voor- en vroegschoolse educatie (5.3). Andere onderwerpen die in dit hoofdstuk aan de orde komen zijn: specifieke doelgroepen van het peuterspeelzaalwerk (5.4), kwaliteitseisen en toezicht op de handhaving daarvan (5.5) en de samenwerking tussen peuterspeelzalen en andere organisaties (5.6).

5.1 VVE-gemeenten en het beleid voor peuterspeelzaalwerk

Van de 154 gemeenten die aan het onderzoek meewerkten, zijn er 74 een zogenaamde VVE-gemeente. Deze gemeenten hebben van het Rijk extra gelden gekregen op grond van het aantal leerlingen met een ‘leerlinggewicht’. Met behulp van deze gelden moet een uitbreiding gerealiseerd worden van de deelname van het aantal twee- tot en met vijfjarigen met grote (taal)achterstand aan effectieve voor- en vroegschoolse programma’s. Op die wijze moeten grote (taal)achterstanden in groep drie van het basisonderwijs worden voorkomen. Bij de beschrijving van het beleid dat gemeenten voeren, besteden we extra aandacht aan het onderscheid tussen gemeenten die wel en gemeenten die niet onder de Regeling voor- en vroegschoolse educatie vallen. Dat onderscheid valt in sterke mate samen met de grootte van gemeenten. Naarmate gemeenten groter zijn, is de kans groter dat zij een VVE-gemeente zijn (zie tabel 5.1). Zo is van de grote gemeenten in het onderzoek maar liefst 87 procent een VVE-gemeente. Onder de kleine gemeenten is 11 procent een VVE-gemeente.

Tabel 5.1 Percentage VVE-gemeenten per gemeentegroottecategorie

	Gemeentegrootte				Totaal*
	klein (<20.000)	middel (20.000- 50.000)	groot (>50.000)	grote steden* (G4)	
niet-VVE-gemeenten	89%	65%	13%	0%	52%
VVE-gemeenten	11%	35%	87%	100%	48%
aantal gemeenten	54	57	39	4	154

* gewogen percentages

Aan de beleidsmedewerkers voor het peuterspeelzaalwerk bij de gemeenten is gevraagd of de gemeente beleid voor het peuterspeelzaalwerk geformuleerd heeft (zie tabel 5.2). Iets minder dan een vijfde van de gemeenten heeft geen expliciet beleid geformuleerd voor het peuterspeelzaalwerk. Dat geldt in gelijke mate voor VVE- en niet-VVE-gemeenten. Van de gemeenten die wel beleid hebben, heeft ruim de helft dit vastgelegd in een nota peuterspeelzaalwerk. De overige gemeenten hebben het beleid bijvoorbeeld geformuleerd onder het kinderopvangbeleid of in de nota welzijn.

Tabel 5.2 Waar hebben gemeenten beleid voor peuterspeelzaalwerk geformuleerd?

	Niet VVE-gemeenten	VVE-gemeenten	Totaal gemeenten*
Geen specifiek PSW-beleid geformuleerd	18%	18%	18%
In nota peuterspeelzaalwerk	39%	38%	39%
Onder kinderopvangbeleid	8%	8%	8%
In nota welzijn	6%	4%	5%
Onder meerdere beleidsterreinen	2%	4%	3%
Anders	12%	12%	12%
Weet niet, geen antwoord	13%	14%	14%
Aantal gemeenten**	90	74	164

* gewogen percentages

** De deelgemeenten zijn als afzonderlijke gemeenten meegenomen

Antwoorden die onder de categorie ‘anders’ nog werden genoemd, zijn: kinder- en jeugdbeleid, de algemene subsidieverordening, het onderwijsachterstandenbeleid, en het jeugd- en onderwijsbeleid.

5.2 Doelstellingen en functies van peuterspeelzaalwerk

Aan de beleidsmedewerkers is tevens een aantal inhoudelijke vragen gesteld met betrekking tot het gemeentelijke beleid. Zo vroegen we welke functies of doelstellingen gemeenten geformuleerd hebben voor het peuterspeelzaalwerk (zie tabel 5.3). De drie functies die de meerderheid van de gemeenten hebben vastgelegd voor het peuterspeelzaalwerk zijn: het stimuleren van de algemene ontwikkeling, laagdrempelige opvang en vroegtijdige signalering van achterstanden.

Uit de tabel wordt duidelijk dat VVE-gemeenten over het algemeen meer functies en doelstellingen voor het peuterspeelzaalwerk hebben geformuleerd dan niet-VVE-gemeenten. De verschillen tussen VVE-gemeenten en andere gemeenten zijn het grootst bij de functies ‘voorkomen van maatschappelijke uitval’, ‘ondersteuning van ouders’ en ‘bieden van ontmoetingsgelegenheid voor ouders’. Ook de functies die direct te maken hebben met het

voorkomen van achterstanden, zoals ‘vroegtijdige signalering’ en ‘voorkomen van onderwijsachterstanden’, worden vaker genoemd door de VVE-gemeenten. De verschillen zijn echter niet heel groot. Dit kan voor een deel verklaard worden doordat op het moment dat de interviews met beleidsmedewerkers gehouden werden een deel van de VVE-gemeenten nog maar net als zodanig was bestempeld en dat het beleid op dat punt nog in ontwikkeling was.

Tabel 5.3 Welke functies hebben gemeenten voor het peuterspeelzaalwerk geformuleerd?

	Niet-VVE-gemeenten	VVE-gemeenten	Totaal gemeenten
Stimuleren van algemene ontwikkeling van peuters	71%	78%	74%
Laagdrempelige opvang voor peuters	56%	66%	60%
Vroegtijdige signalering van achterstanden of stoornissen bij peuters	49%	62%	55%
Stimuleren van de taalontwikkeling van peuters	43%	57%	49%
Voorkomen van maatschappelijke uitval en later jeugdcriminaliteit	37%	60%	47%
Bieden van ontmoetingsgelegenheid voor ouders	33%	49%	40%
Voorkomen van onderwijsachterstanden bij aanvang van het basisonderwijs	29%	38%	33%
Ondersteuning van ouders met opvoedingsvragen of –problemen	23%	41%	31%
Signaleren van gezinsproblematiek	16%	31%	23%
Vorbereiding op het basisonderwijs	12%	23%	17%
Anders	16%	16%	16%
Weet niet / geen antwoord	13%	9%	12%
Aantal gemeenten*	90	74	164

* De deelgemeenten zijn als afzonderlijke gemeenten meegenomen

Antwoorden die onder de categorie ‘anders’ genoemd werden zijn onder andere: ‘het aanleren van sociale vaardigheden’, ‘het bieden van een veilige en uitdagende speelomgeving’ en ‘professionalisering van het bestuur’.

Ook aan vertegenwoordigers van organisaties voor peuterspeelzaalwerk zijn vragen gesteld over de functies van het peuterspeelzaalwerk. In tabel 5.4 geven we, apart voor VVE-gemeenten en andere gemeenten, weer welke functies de organisaties zelf geformuleerd hebben voor het peuterspeelzaalwerk.

In grote lijnen komt het beeld overeen met de functies die de gemeenten hebben genoemd. De stimulerende functie van het peuterspeelzaalwerk staat bij de organisaties zelf duidelijk bovenaan. Verschillen tussen organisaties in VVE-gemeenten en andere gemeenten zijn het grootst bij de functies ‘gericht stimuleren van peuters met een (dreigende) achterstand’ ‘ondersteuning van ouders’ en ‘vroegtijdige signalering van achterstanden of stoornissen’.

Tabel 5.4 Welke functies hebben organisaties voor peuterspeelzaalwerk geformuleerd?

	in niet-VVE- gemeenten	in VVE- gemeenten	Totaal*
Stimuleren van algemene ontwikkeling van peuters	79%	77%	78%
Stimuleren van de taalontwikkeling van peuters	68%	71%	70%
Herkennen van problemen in de ontwikkeling	66%	68%	67%
Vroegtijdige signalering van achterstanden of stoornissen bij peuters	59%	68%	63%
Laagdrempelige opvang voor peuters	56%	57%	57%
Verwijzing naar hulp- of dienstverlening	54%	59%	56%
Bieden van ontmoetingsgelegenheid voor ouders	47%	42%	52%
Ondersteuning van ouders met opvoedingsvragen of –problemen	44%	58%	51%
Vorbereiding op het basisonderwijs	44%	51%	48%
Bieden van mogelijkheid tot opvoedingsuitwisseling	44%	46%	45%
Gericht stimuleren van peuters met een dreigende achterstand	37%	53%	45%
Voorkomen van onderwijsachterstanden bij aanvang van het basisonderwijs	41%	49%	45%
Anders	8%	10%	9%
Weet niet / geen antwoord	13	13%	13%
Aantal organisaties	149	153	302

* gewogen percentages

Basisfuncties en plusfuncties

Aan de organisaties voor peuterspeelzaalwerk is ook gevraagd naar het onderscheid tussen zogenaamde ‘basisfuncties en ‘plusfuncties’. Ongeveer een derde van de organisaties voor peuterspeelzaalwerk maakt dit onderscheid. Het percentage dat een onderscheid maakt tussen deze functies is verreweg het hoogst onder welzijnsorganisaties, namelijk twee van de drie. Bij de onderwijsinstellingen is het percentage organisaties dat een onderscheid maakt tussen basis- en plusfuncties het laagst.

Tabel 5.5 Onderscheid tussen basis- en plusfuncties, uitgesplitst naar type organisatie

Maakt de organisatie onderscheid?	Type organisatie				Totaal*
	zelfst. org.	welzijns org.	kinder- opvang	onderwijs- instelling	
Ja	27%	66%	43%	14%	31%
Nee	64%	34%	57%	71%	61%
Weet niet/geen antwoord	9%			14%	8%
Totaal aantal organisaties	220	32	21	28	301

* gewogen percentages

Het onderscheid tussen basis- en plusfuncties wordt door organisaties in VVE-gemeenten nauwelijks vaker gemaakt (33%) dan in de andere gemeenten (30%).

In tabel 5.6 geven we een opsomming van de top vijf van basisfuncties en een top drie van plusfuncties. De functies die door de meeste organisaties zijn genoemd, worden gezien als de basisfuncties van het peuterspeelzaalwerk. De stimulerende functie is daarvoor kenmerkend. Maar ook het herkennen van problemen in de ontwikkeling wordt binnen veel organisaties een basisfunctie genoemd. Er is minder overeenstemming over wat de plusfuncties zijn in het peuterspeelzaalwerk. Er zijn slechts drie functies die vaker als plusfunctie dan als basisfunctie worden genoemd. Deze functies liggen op het terrein van de achterstandsbestrijding.

Een deel van de respondenten onderkent nog andere (basis-)functies voor het peuterspeelzaalwerk. Genoemd werden onder andere: ‘sociale ontwikkeling van het kind’ (zes keer) en het ‘bijbrengen van normen en waarden’. Opmerkingen die bij de plusfuncties werden gemaakt komen er op neer dat plusfuncties gericht en specifiek zijn dan basisfuncties, doelgericht zijn en om een procesmatige aanpak vragen, en gericht zijn op specifieke doelgroepen.

Tabel 5.6 Meest genoemde basis- en plusfuncties, door organisaties die dit onderscheid maken

Functie	Pct. organisaties
<i>Basisfuncties</i>	
1. Stimuleren van de algemene ontwikkeling	80%
2. Laagdrempelige opvang voor peuters	70%
3. Stimuleren van de taalontwikkeling van peuters	65%
4. Herkennen van problemen in de ontwikkeling	57%
5. Vroegtijdige signalering van ontwikkelingsachterstand of stoornis bij peuters	50%
<i>Plusfuncties</i>	
1. Gericht stimuleren van de ontwikkeling van peuters met een (dreigende) achterstand	51%
2. Voorkomen van onderwijsachterstanden	38%
3. Bieden van ondersteuning aan ouders met opvoedingsvragen of -problemen	35%
Totaal aantal organisaties dat onderscheid maakt tussen basis- en plusfuncties	277

5.3 Voor- en vroegschoolse programma's

De plusfuncties die organisaties voor peuterspeelzaalwerk noemen, liggen op het terrein van de voor- en vroegschoolse educatie (VVE). Bij bijna een kwart van de organisaties voor pe-

terspeelzaalwerk (22%) gebruiken een of meer peuterspeelzalen voor- en vroegschoolse programma's (zie tabel 5.7).

Programma's voor VVE worden verhoudingsgewijs het meest aangeboden door welzijnsorganisaties met peuterspeelzaalwerk. Deze welzijnsorganisaties vinden we vooral in de grotere gemeenten, die doorgaans ook VVE-gemeente zijn. In de gemeenten met meer dan 50.000 inwoners is het percentage organisaties voor peuterspeelzaalwerk dat VVE-programma's aanbiedt het grootst, namelijk 29 procent. Organisaties voor peuterspeelzaalwerk in de vier grote steden doen dit iets minder vaak (22%). Gezien de populatie van deze steden zouden we verwachten dat juist daar VVE het meest zou worden gebruikt.

Bij niet-gesubsidieerde peuterspeelzalen wordt aanzienlijk minder gebruik gemaakt van voor- en vroegschoolse programma's dan bij gesubsidieerde organisaties, namelijk 10 procent bij niet-gesubsidieerde instellingen en 27 procent bij gesubsidieerde instellingen.

Tabel 5.7 Gebruik van voor- en vroegschoolse programma's uitgesplitst naar type organisatie (percentages)

Gebruik van voor- en vroegschoolse programma's	Type organisatie				Totaal
	zelfst. org.	welzijns-org.	kinder-opvang	onderwijs-instelling	
Ja	18%	46%	38%	25%	23%
Nee	82%	54%	62%	75%	77%
Totaal aantal organisaties	229	41	16	16	302

In tabel 5.8 geven we per VVE-programma aan door welk aantal organisaties het wordt gebruikt. We maken daarbij vanwege de kleine aantallen geen onderscheid meer tussen de verschillende organisatietypen.

De veel gebruikte programma's 'Piramide' en 'Kaleidoscoop' zijn bedoeld voor kinderen in de peuter- en kleuterleeftijd. Ze zijn bedoeld om onderwijsachterstanden te voorkomen en kunnen gebruikt worden op peuterspeelzalen en basisscholen. 'Opstapje' en 'Spel aan huis' zijn programma's die de ontwikkeling van kinderen willen stimuleren door middel van de interactie tussen ouder en kind. 'Boekenpret' is een programma om het lezen te bevorderen. 'Samenspel' heeft als doel de deelname aan het peuterspeelzaalwerk te bevorderen, met name onder allochtone ouders.

Tabel 5.8 Gebruik van voor- en vroegschoolse programma's

Voor- en vroegschoolse programma	Aantal organisaties	Percentage organisaties
Opstapje	13	19%
Piramide	13	19%
Kaleidoscoop	8	12%
Boekenpret	6	9%
Samenspel	3	4%
Spel aan huis	2	3%
Opstap opnieuw	1	1%
Anders	29	42%
Onbekend	13	19%
Totaal aantal organisaties met VVE-programma's	69	

Van de 69 organisaties die zeggen voor- en vroegschoolse programma's te gebruiken, gaven 29 organisaties andere programma's aan dan wij ze voorlegden. Programma's die door meer dan één organisatie werden genoemd zijn: 'Speel' (vijf keer), 'zelfontwikkelde programma's' (vijf keer), 'Rode draad voor taal' (vier keer) en 'Bijdehand' (twee keer).

5.4 Doelgroepen

Met het oog op de voor- en vroegschoolse educatie kan verwacht worden dat gemeenten specifieke doelgroepen geformuleerd hebben voor het peuterspeelzaalwerk. Dat gebeurt echter in beperkte mate. Slechts veertien procent van de niet-VVE-gemeenten en maar 35 procent van de VVE-gemeenten heeft specifieke doelgroepen voor het peuterspeelzaalwerk geformuleerd.

Tabel 5.9 Hebben gemeenten specifieke doelgroepen geformuleerd voor het peuterspeelzaalwerk (percentages)

	niet-VVE-gemeenten	VVE-gemeenten	totaal gemeenten
Nee	82%	62%	73%
Ja	14%	35%	24%
Geen antwoord	3%	3%	3%
Totaal aantal gemeenten*	90	74	164

* De deelgemeenten zijn als afzonderlijke deelgemeenten meegenomen.

In tabel 5.10 staat weergegeven welke specifieke doelgroepen gemeenten geformuleerd hebben. De meest genoemde doelgroep zijn allochtone kinderen in het algemeen; dit geldt

zowel voor VVE-gemeenten als andere gemeenten. Daarnaast worden kinderen met ontwikkelingsproblemen door verscheidene gemeenten als doelgroep genoemd.

Tabel 5.10 Hebben gemeenten specifieke doelgroepen geformuleerd voor het peuterspeelzaalwerk (percentages)

	niet-VVE-gemeenten	VVE-gemeenten	totaal gemeenten
Allochtone kinderen in het algemeen	6%	26%	15%
Kinderen met ontwikkelingsproblemen	3%	10%	7%
Kinderen van ouders met een laag inkomen	1%	5%	3%
Kinderen met een sociale en /of medische indicatie	1%	5%	2%
Kinderen van asielzoekers	1%	0%	1%
Marokkaanse kinderen	0%	3%	1%
Turkse kinderen	1%	1%	1%
Kinderen van laagopgeleide ouders	1%	0%	1%
Kinderen uit achterstandswijken	0%	1%	1%
Totaal aantal gemeenten met specifieke doelgroepen*	14%	35%	24%
Totaal aantal gemeenten**	90	74	164

* Som van percentages is groter dan het totaal aantal gemeenten met specifieke doelgroepen; gemeenten kunnen namelijk meer dan één doelgroep hebben.

** De deelgemeenten zijn als afzonderlijke gemeenten meegenomen

Bereik onder doelgroepen

Een groot deel van de beleidsmedewerkers van de gemeenten (34%) kon niet zeggen of kinderen uit achterstandsgroepen in het peuterspeelzaalwerk zijn onder-, evenredig of oververtegenwoordigd. In ongeveer 40 procent van de gemeenten zijn deze kinderen volgens de beleidsmedewerker ondervertegenwoordigd; in 20 procent van de gemeenten zijn ze evenredig vertegenwoordigd en in 6 procent van de gemeenten oververtegenwoordigd. Over de gehele linie is er dus sprake van ondervertegenwoordiging van kinderen uit achterstandsgroepen, maar hoe sterk die ondervertegenwoordigd is, kan op grond van de informatie van de gemeenten niet worden bepaald.

Uit gegevens van de organisaties voor peuterspeelzaalwerk wordt duidelijk dat het aandeel allochtone peuters van het totaal aantal peuters dat de peuterspeelzaal bezoekt varieert per organisatietype, maar vooral per gemeentegroottecategorie. Zo zijn onder de 150.000 kinderen die naar een peuterspeelzaal gaan die wordt beheerd door een zelfstandige organisatie voor peuterspeelzaalwerk, 10.000 allochtone kinderen. Het percentage allochtone kinderen bij dit type organisatie varieert van 2 procent in de kleine gemeenten tot ongeveer 30 procent in de vier grote steden. Van de 40.000 kinderen die naar een peuterspeelzaal gaan die behoort tot een welzijnsorganisatie zijn ruim 9.000 kinderen van allochtone afkomst. Dat

is ruim 20 procent. Ook hier zijn echter grote verschillen tussen de gemeentegroottecategorieën: in kleine en middelgrote gemeenten is tien procent allochtoon, in de vier grote steden bijna de helft. Het percentage allochtone kinderen dat naar een peuterspeelzaal gaat die wordt beheerd door een organisatie voor kinderopvang is ongeveer even groot als het percentage bij de zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk. Het percentage allochtone peuters bij de onderwijsinstellingen met peuterspeelzaalwerk ligt met ongeveer 20 procent ongeveer op het zelfde niveau als de welzijnsorganisaties.

In Nederland wonen 84.000 allochtone twee- en driejarige kinderen, waarvan 60.000 van een niet-Westerse etniciteit¹. In 2000 bezochten ongeveer 22.000 allochtone kinderen een peuterspeelzaal. Ervan uitgaande dat dat vooral niet-Westerse kinderen betreft, betekent dat dat ongeveer 35 procent van de niet-Westerse allochtone kinderen in de leeftijd van 2 tot 4 jaar naar de peuterspeelzaal gaat.

5.5 Kwaliteitseisen en toezicht

Meer dan drie kwart van de gemeenten stelt kwaliteitseisen aan peuterspeelzalen. In meer dan de helft van de gemeenten gelden die kwaliteitseisen zowel voor gesubsidieerde als voor ongesubsidieerde peuterspeelzalen. Vooral in VVE-gemeenten zijn kwaliteitseisen vaak van toepassing op alle peuterspeelzalen.

Tabel 5.11 Stellen gemeenten kwaliteitseisen aan peuterspeelzalen?

	niet VVE-gemeenten	VVE-gemeenten	Totaal gemeenten
Alleen aan gesubsidieerde peuterspeelzalen	44%	24%	35%
Aan gesubsidieerde en ongesubsidieerde peuterspeelzalen	32%	55%	43%
Stellen geen kwaliteitseisen	21%	18%	20%
Geen antwoord/weet niet	2%	2%	2%
Aantal gemeenten*	90	74	164

* De deelgemeenten worden als afzonderlijke gemeenten meegenomen

De meeste gemeenten (62%) hebben de kwaliteitseisen zoals geformuleerd in de verordening voor de kinderopvang van toepassing gesteld op het peuterspeelzaalwerk. Bij een klein aantal gemeenten zijn de kwaliteitseisen uit de verordening voor de kinderopvang ten dele van toepassing op het peuterspeelzaalwerk. Aan de overige gemeenten, waar de kwaliteitseisen uit de kinderopvangverordening niet van toepassing zijn op het peuterspeelzaalwerk, hebben we gevraagd welke kwaliteitseisen zij dan hebben gesteld. Antwoorden die door meer dan vijf procent van het totale aantal gemeenten gegeven werden, zijn:

¹ Bron: CBS.

- kwaliteitseisen met betrekking tot de ruimte/het gebouw waar het peuterspeelzaalwerk wordt gehouden (10%);
- het opleidingsniveau van de leidsters (9%);
- het aantal kinderen per leidster (7%);
- kwaliteitseisen met betrekking tot de groepsgrootte (6%).

De meeste gemeenten houden toezicht op de kwaliteit bij de peuterspeelzalen (zie tabel 5.12). Ook in dit opzicht hebben de VVE-gemeenten een meer actieve opstelling dan andere gemeenten. In meer dan de helft van de VVE-gemeenten wordt toezicht gehouden op zowel de gesubsidieerde als de ongesubsidieerde peuterspeelzalen. Bij de niet-VVE-gemeenten is het percentage dat geen toezicht houdt op het peuterspeelzaalwerk aanzienlijk hoger dan bij de VVE-gemeenten.

Tabel 5.12 Houden gemeenten toezicht op de kwaliteit bij de peuterspeelzalen?

	niet VVE-gemeenten	VVE-gemeenten	Totaal gemeenten*
Alleen bij gesubsidieerde peuterspeelzalen	40%	24%	33%
Bij gesubsidieerde en ongesubsidieerde peuterspeelzalen	30%	58%	43%
Houden geen toezicht	28%	14%	21%
Geen antwoord/weet niet	2%	4%	3%
Aantal gemeenten**	90	74	164

* gewogen percentages

* De deelgemeenten zijn als afzonderlijke gemeenten meegenomen

In Tabel 5.13 staat weergegeven langs welke weg gemeenten toezicht houden op de kwaliteit van het peuterspeelzaalwerk. In het overgrote deel van de gemeenten, zowel de VVE-gemeenten als de andere gemeenten, houdt de GGD toezicht op de kwaliteit bij de peuterspeelzalen. Een antwoord in de ‘anders’-categorie dat door elf procent van de VVE-gemeenten werd gegeven was ‘de inspectie kinderopvang’. Geen van de niet-VVE-gemeenten noemde die instantie.

Tabel 5.13 Hoe houden gemeenten toezicht op de kwaliteit bij de peuterspeelzalen?

	Niet VVE-gemeenten	VVE-gemeenten	Totaal gemeenten*
GGD	61%	60%	60%
Beleidsmedewerker van de gemeente	8%	12%	10%
Bouw- en woningtoezicht	3%	8%	5%
Brandweer	2%	12%	7%
Peuterspeelzalen geven inzage in gegevens	8%	4%	6%
Anders	7%	12%	10%
Weet niet/Geen antwoord	3%	2%	3%
Aantal gemeenten**	90	74	164

* gewogen percentages

** De deelgemeenten zijn als afzonderlijke gemeenten meegenomen

5.6 Samenwerking met andere instellingen

Bijna drie kwart van de gemeenten stimuleert de samenwerking van organisaties voor peuterspeelzaalwerk met andere organisaties (zie tabel 5.14). In VVE-gemeenten wordt samenwerking iets vaker gestimuleerd dan in de niet-VVE-gemeenten.

Tabel 5.14 Stimuleren gemeenten samenwerking met andere instellingen?

	Niet-VVE-gemeenten	VVE-gemeenten	totaal gemeenten*
Nee	30%	19%	25%
Ja	68%	76%	71%
Geen antwoord	2%	5%	4%
Totaal aantal gemeenten**	90	74	164

* gewogen percentages

** De deelgemeenten zijn als afzonderlijke gemeenten meegenomen

Voor wat betreft het soort organisaties waarmee gemeenten de samenwerking van peuterspeelzalen stimuleren, is er een belangrijk verschil tussen VVE- en niet-VVE-gemeenten. In VVE-gemeenten wordt de samenwerking met basisscholen verreweg het belangrijkste gevonden. In de andere gemeenten krijgt samenwerking met basisscholen minder prioriteit, terwijl samenwerking met kinderdagverblijven juist vaker wordt gestimuleerd. Verder wordt in VVE-gemeenten iets vaker de samenwerking met consultatiebureaus gestimuleerd.

Tabel 5.15 Met welke organisaties worden peuterspeelzalen gestimuleerd samen te werken?

	Niet-VVE-gemeenten	VVE-gemeenten	totaal gemeenten*
Basisscholen	48%	64%	55%
Kinderdagverblijven	49%	27%	39%
Consultatiebureaus	11%	23%	16%
Anders	31%	49%	39%
namelijk			
... Welzijnsorganisaties	6%	12%	9%
... Bibliotheek	6%	4%	5%
... GGD	1%	8%	5%
Totaal aantal gemeenten**	90	74	164

* gewogen percentages

** De deelgemeenten zijn als afzonderlijke gemeenten meegenomen

Het opzetten van netwerken van verschillende typen organisaties is de meest voorkomende manier om samenwerking te bevorderen. Dit gebeurt in ongeveer een derde van de gemeenten die samenwerking stimuleren. Ongeveer tien procent van deze gemeenten stimuleert samenwerking door middel van extra financiële ondersteuning. Eenzelfde percentage laat organisaties fuseren. Tien procent stimuleert de samenwerking met andere organisaties passief, dat wil zeggen dat het is opgenomen in het beleid maar dat er verder niet veel aan gedaan wordt.

Ook de vertegenwoordigers van organisaties voor peuterspeelzaalwerk is gevraagd naar samenwerking. Bijna twee derde van de organisaties (64%) werkt samen met andere instellingen. In de VVE-gemeenten ligt dit percentage iets hoger (68%) dan in de andere gemeenten (60%). Samenwerking hangt ook af van het type organisatie. Zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk doen met 61 procent het minst aan samenwerking. Van de kinderopvangorganisaties en onderwijsinstellingen werkt ongeveer 70 procent samen met andere instellingen en van de welzijnsorganisaties zelfs 81 procent.

In tabel 5.16 geven we een overzicht van organisaties waarmee wordt samenwerkt. Met basisscholen wordt het meest samengewerkt, vooral in de VVE-gemeenten. Dat is in overeenstemming met het gemeentelijke beleid. Consultatiebureaus staan op de tweede plaats, ook hier zijn de percentages in overeenstemming met de informatie van de gemeenten. Samenwerking met kinderdagverblijven komt echter veel minder vaak voor dan verwacht mocht worden op grond van het gemeentelijke beleid (vergelijk tabel 5.15). Vooral bij de niet-VVE-gemeenten is de discrepantie groot. De helft van deze gemeenten stimuleert samenwerking, terwijl slechts één op de zes organisaties daadwerkelijk samenwerkt. In de categorie 'anders' wordt vaak de gemeente genoemd (door 22 organisaties), meestal in

samenhang met het onderwijsachterstandenbeleid, onderwijsvoorrangsbeleid of onderwijsbegeleiding. Daarnaast kunnen binnen deze categorie de categorie ‘opvoedingsgerelateerde instellingen’ onderscheiden worden, waaronder opvoedbureaus, voogdij en kinderscherming vallen. Instellingen binnen deze categorie zijn door elf organisaties genoemd. Bibliotheken zijn door zestien organisaties voor peuterspeelzaalwerk genoemd, het RIAGG, instellingen voor maatschappelijk werk en de GGZ zijn door zes organisaties genoemd. Daarnaast is het VTO, een samenwerkingsverband voor de vroegtijdige onderkenning van ontwikkelingsstoornissen, genoemd door drie organisaties.

Tabel 5.16 Organisaties waarmee peuterspeelzaalwerk samenwerkt (percentages)

Organisaties waarmee wordt samengewerkt	Percentage psw-organisaties dat hiermee samenwerkt		totaal
	in niet-vve-gemeenten	in vve-gemeenten	
Basisscholen	37%	68%	54%
Consultatiebureaus	11%	21%	17%
Peuterspeelzalen van een andere organisatie	19%	12%	15%
GGD	14%	14%	14%
Kinderopvangorganisaties	16%	13%	14%
Peuterspeelzalen binnen de eigen organisatie	8%	9%	8%
Sociaal Cultureel Werk	7%	10%	8%
Bureau Jeugdzorg	3%	12%	8%
Thuiszorg	5%	9%	7%
Buurtnetwerken	4%	9%	7%
Peuterspeelzalen uit een andere gemeente	5%	5%	5%
Schoolbegeleidingsdienst	5%	4%	4%
Spel- en opvoedingsvoorlichting	0%	5%	3%
Anders	45%	43%	44%
Totaal aantal organisaties die samenwerken	75	92	167

5.7 Samenvatting

De overgrote meerderheid van de gemeenten heeft beleid geformuleerd voor het peuterspeelzaalwerk. Doorgaans is dit vastgelegd in een nota peuterspeelzaalwerk. Sommige gemeenten hebben het ondergebracht onder het welzijns- of kinderopvangbeleid.

Doelstellingen en functies – De functies die de meerderheid van de gemeenten hebben vastgelegd voor het peuterspeelzaalwerk zijn het stimuleren van de algemene ontwikkeling, laagdrempelige opvang en vroegtijdige signalering van achterstanden. In de vve-gemeenten, die extra middelen ontvangen om voor- en vroegschoolse educatie aan te bieden, hebben de

lokale overheid en de organisaties voor peuterspeelzaalwerk over het algemeen meer functies vastgelegd dan in de andere gemeenten, met name op het terrein van ondersteuning van ouders en het voorkomen van achterstanden.

Bij de organisaties zelf staat de stimulerende functie van het peuterspeelzaalwerk bovenaan. Ongeveer één op de drie organisaties voor peuterspeelzaalwerk maakt onderscheid tussen ‘basisfuncties’ en ‘plusfuncties’. Met name de welzijnsorganisaties met peuterspeelzaalwerk maken onderscheid tussen de twee typen functies. De meest genoemde basisfuncties hebben te maken met het stimuleren van de ontwikkeling maar ook met het signaleren van ontwikkelingsachterstanden. Over de plusfuncties is minder overeenstemming. De meest genoemde plusfuncties liggen op het terrein van de achterstandsbestrijding.

Voor- en vroegschoolse educatie – Ongeveer een kwart van de organisaties voor peuterspeelzaalwerk biedt VVE-programma’s aan. Dit zijn vooral welzijnsorganisaties uit de grotere gemeenten, die doorgaans ook extra middelen ontvangen voor het aanbieden van VVE. De meest gebruikte programma’s zijn Opstapje (gericht op ouders), Piramide en Kaleidoscoop (te gebruiken op peuterspeelzalen en basisscholen).

Doelgroepen – Een minderheid van de gemeenten, zowel VVE-gemeenten als andere gemeenten, onderscheidt specifieke doelgroepen voor het peuterspeelzaalwerk. Voor zover doelgroepen worden benoemd, gaat het in de eerste plaats om allochtone kinderen, in de tweede plaats om kinderen met ontwikkelingsproblemen. In hoeverre kinderen uit achterstandsgroepen vertegenwoordigd zijn op peuterspeelzalen is bij de gemeenten en organisaties voor peuterspeelzaalwerk vaak niet precies bekend. Duidelijk is dat ze zijn ondervertegenwoordigd, maar in welke mate is niet exact vast te stellen. We schatten dat ongeveer 35 procent van de niet-Westerse allochtone peuters een peuterspeelzaal bezoekt.

Kwaliteitseisen en toezicht – Ruim drie kwart van de gemeenten stelt kwaliteitseisen aan het peuterspeelzaalwerk, meestal aan zowel het gesubsidieerde als het niet-gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk. In de meeste gevallen zijn de eisen uit de verordening voor de kinderopvang van toepassing gesteld op het peuterspeelzaalwerk. De meeste gemeenten laten toezicht houden op de kwaliteit van het peuterspeelzaalwerk, doorgaans door de GGD. VVE-gemeenten houden vaker toezicht op zowel het gesubsidieerde als het niet-gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk.

Samenwerking met andere instellingen – Samenwerking tussen peuterspeelzalen en andere organisaties wordt gestimuleerd door drie kwart van de gemeenten. Dit gebeurt door middel van het opzetten van netwerken en door middel van financiële ondersteuning. In VVE-gemeenten wordt vooral de samenwerking met basisscholen gestimuleerd en in de praktijk is dat ook de meest voorkomende samenwerkingspartner. In andere gemeenten krijgt samenwerking met basisscholen minder prioriteit, en wordt meer belang gehecht aan de samenwerking met kinderdagverblijven. In de praktijk komt dat laatste echter minder voor dan op grond van het gemeentelijke beleid verwacht zou mogen worden.

6 MOTIEVEN VOOR GEBRUIK PEUTERSPEELZALEN

De vierde vraag van dit onderzoek luidt: Wat zijn de motieven van ouders om gebruik te maken van peuterspeelzalen? Om deze vraag te kunnen beantwoorden is een enquête gehouden onder ouders van kinderen in de peuterleeftijd. In dit hoofdstuk bespreken we de resultaten. De groep van 93 ouders waaronder het onderzoek is gehouden is representatief, maar niet groot. Daardoor kunnen verschillen tussen de gevonden percentages en de werkelijke percentages wat groter zijn dan in de vorige drie hoofdstukken.¹ De gepresenteerde resultaten kunnen het beste beschouwd worden als indicatief.

6.1 Motieven om gebruik te maken van peuterspeelzaal

De meerderheid van de geïnterviewde ouders met een kind van 2 of 3 jaar maakt gebruik van de peuterspeelzaal. Dit geldt voor 59 van de 93 geïnterviewde ouders, dat is 63 procent. Dit percentage komt tamelijk dicht in de buurt van de schatting van het gebruik die gemaakt is in hoofdstuk 2.

Het gebruik van de peuterspeelzaal hangt samen met de opleiding van de moeder, zoals uit de onderstaande tabel duidelijk wordt. Als de moeder een gemiddeld opleidingsniveau heeft, gaan de kinderen vaker naar de peuterspeelzaal dan bij een hoog of laag opleidingsniveau. Ondanks het beperkte aantal respondenten is deze samenhang statistisch significant.

Tabel 6.1 Gebruik peuterspeelzaal en opleiding moeder

Gaat kind naar peuterspeelzaal?	opleiding moeder						Totaal	
	HBO/WO		HAVO/VWO/ MBO		VBO/MAVO		Abs.	%
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%		
Ja	11	46%	36	75%	12	57%	59	63%
Nee	13	54%	12	25%	9	43%	34	37%
Totaal	24	100%	48	100%	21	100%	93	100%

Er zijn verschillende motieven denkbaar om van de peuterspeelzaal gebruik te maken. In de eerste plaats kunnen ouders voor de peuterspeelzaal kiezen om de sociale ontwikkeling van hun kind te stimuleren. Dit is het klassieke motief om te kiezen voor de peuterspeelzaal. De naam peuterspeelzaal zegt het al: peuters gaan ernaar toe om met elkaar te spelen. In de tweede plaats kunnen ouders verwachten dat de peuterspeelzaal een bijdrage levert aan de verstandelijke ontwikkeling van het kind. Deze ouders kennen aan de peuterspeelzaal een educa-

¹ Zie voor meer informatie over betrouwbaarheidsmarges hoofdstuk 1.5.

tieve functie toe. Dit motief past bij de toenemende aandacht voor voor- en vroegschoolse educatie (VVE). In de derde plaats kan de peuterspeelzaal worden beschouwd als vorm van kinderopvang. In de tijd dat de kinderen op de peuterspeelzaal zijn, kunnen de ouders andere dingen doen, betaalde arbeid of andere activiteiten verrichten.

Tabel 6.2 Motieven om gebruik te maken van de peuterspeelzaal (n=59)

	Heel belangrijk		Tamelijk belangrijk		Niet zo belangrijk		Totaal	
	Abs	%	Abs	%	Abs	%	Abs	%
<i>Sociaal</i> : kind leert omgaan met andere kinderen	48	81%	10	17%	1	2%	59	100%
<i>Educatief</i> : verstandelijke ontwikkeling wordt gestimuleerd	31	53%	22	37%	6	10%	59	100%
<i>Opvang</i> : ouders kunnen andere dingen doen	7	12%	21	36%	31	53%	59	100%

De sociale functie van de peuterspeelzaal wordt het belangrijkste gevonden. De overgrote meerderheid van de ouders vindt dit heel belangrijk. Maar er is tevens een grote groep ouders die de educatieve functie heel belangrijk vindt. Aangezien VVE vooral is bedoeld voor kinderen met een (dreigende) achterstand, hebben we een uitsplitsing gemaakt naar opleidingsniveau. Vooral ouders met een laag (VBO, MAVO) tot gemiddeld opleidingsniveau (HAVO, VWO of MBO) vinden de educatieve functie belangrijk. Het verschil met hoogopgeleide ouders is echter niet statistisch significant.

De derde functie, opvang, wordt het minst belangrijk gevonden. Slechts een klein deel van de ouders gebruikt de peuterspeelzaal om de handen vrij te hebben voor andere dingen. Toch hecht bijna de helft van de ouders hier tenminste enig belang aan. Een interessante vraag is daarom of de ouders werken terwijl hun kind op de peuterspeelzaal zit.

Tabel 6.3 Werken ouders terwijl hun kind op de peuterspeelzaal zit?

	Abs.	%
Alleen de vader	37	63%
Alleen de moeder	2	3%
Vader en moeder	14	24%
Geen van beide	3	5%
Onregelmatig	3	5%
Totaal	59	100%

In ongeveer een kwart van de gevallen werken beide ouders terwijl hun kind op de peuterspeelzaal is. In die situatie kan gesteld worden dat de peuterspeelzaal de functie heeft van kinderopvang. Meestal werkt echter slechts één van beide ouders.²

² Onder de geïnterviewde ouders zijn geen alleenstaanden. We gaan er daarom vanuit dat als één van beide ouders werkt, er dus geen opvang nodig is.

Aan de ouders is tevens gevraagd of ze, naast de peuterspeelzaal, van kinderopvang gebruik maken. Voor de meeste kinderen die naar de peuterspeelzaal gaan, wordt niet van dagopvang gebruik gemaakt. Er zijn weinig ouders die van geen enkele voorziening gebruik maken, zoals blijkt uit de onderstaande tabel.

Tabel 6.4 Gebruik van peuterspeelzaal en /of dagopvang (n=93)

	Abs.	%
Peuterspeelzaal	41	44%
Dagopvang	22	24%
Peuterspeelzaal en dagopvang	18	19%
Geen van beide	12	13%
Totaal	93	100%

6.2 Samenvatting

Ouders vinden in meerderheid dat de peuterspeelzaal er vooral is om kinderen met elkaar te leren spelen. Daarnaast vindt een groot deel van de ouders ook de educatieve functie van de peuterspeelzaal zeer belangrijk. De peuterspeelzaal wordt door ouders niet beschouwd als vorm van kinderopvang; die functie vinden de meesten het minst belangrijk. Toch werken van een kwart van de kinderen beide ouders terwijl hun kind op de peuterspeelzaal zit. Van ruim zestig procent van de kinderen werkt alleen de vader terwijl zij de peuterspeelzaal bezoeken.

De meeste ouders maken óf gebruik van de peuterspeelzaal óf van dagopvang. Een vijfde van de ouders maakt zowel gebruik van de peuterspeelzaal als van de dagopvang.

7 TYPERING PEUTERSPEELZAALWERK

Ter afsluiting van dit rapport doen we een poging verschillende soorten peuterspeelzalen te typeren. Hiermee geven we antwoord op de derde onderzoeksvraag: welke typen peuterspeelzalen kunnen worden onderscheiden?

In de voorgaande hoofdstukken is steeds onderscheid gemaakt tussen verschillende typen organisaties voor peuterspeelzaalwerk. Peuterspeelzalen worden beheerd door:

- zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk;
- welzijnsorganisaties;
- organisaties voor kinderopvang;
- onderwijsinstellingen.

Als we een typologie willen geven van organisaties voor peuterspeelzaalwerk, biedt deze indeling het beste uitgangspunt. De belangrijkste reden hiervoor is dat het een herkenbare indeling is. We hebben onderzocht of op basis van onze bevindingen een andere indeling gemaakt zou kunnen worden, naar omvang, aanbod of mate van professionaliteit, maar dat leverde geen goed interpreteerbare indeling op¹. In de eerste plaats leverden de analyses geen indeling op in duidelijk van elkaar te onderscheiden clusters van organisaties, in de tweede plaats waren de clusters die gevonden werden niet eenvoudig te karakteriseren. Het was bijvoorbeeld niet zo dat de clustering te herleiden viel tot het al dan niet ontvangen van subsidie, de omvang van de organisatie of de grootte van de vestigingsgemeente. Er is daarom het meest voor te zeggen om uit te gaan van een indeling die herkenbaar is, zoals de genoemde typen organisaties.

In de volgende paragrafen beschrijven we in vogelvlucht een aantal belangrijke resultaten uit de hoofdstukken 2 tot en met 5, nu niet per thema, maar per type organisatie. Overigens is de beschrijving van elk type organisatie niet op alle punten even uitvoerig. Dat heeft er vooral mee te maken dat sommige groepen groter in getal zijn (met name de zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk) waardoor meer genuanceerde en gedifferentieerde uitspraken mogelijk zijn.

---

¹ Hierbij is gebruik gemaakt van hiërarchische clusteranalyse op basis van kernvariabelen op het terrein van aanbod, professionaliteit personeel en financiering.

7.1 Zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk

Aantallen en bereik

Er zijn in Nederland ongeveer 1.410 zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk. De zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk vormen verreweg de grootste categorie organisaties die peuterspeelzaalwerk aanbieden. Ongeveer vier van de vijf organisaties (79%) zijn zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk.

Hoe groter de gemeente, des te kleiner het aandeel zelfstandige organisaties. In de kleine gemeenten, met minder dan 20.000 inwoners, zijn negen van de tien organisaties zelfstandige organisaties, in de vier grote steden iets minder dan de helft.

Zelfstandige organisaties zijn meestal klein, de meeste beheren één peuterspeelzaal. Er zijn echter ook grote organisaties met meer dan 20 peuterspeelzalen, met name in de grotere gemeenten.

Bij de zelfstandige organisaties spelen in totaal ongeveer 150.000 kinderen, twee derde van het totale aantal kinderen dat naar een peuterspeelzaal gaat. Ongeveer 10.000 van deze kinderen zijn van allochtone afkomst. Het percentage allochtone kinderen varieert van 2 procent in de kleine gemeenten tot ongeveer 30 procent in de vier grote steden. De kinderen komen doorgaans twee dagdelen per week naar de peuterspeelzaal.

Personeel

Vier van de vijf zelfstandige organisaties hebben betaalde leidsters in dienst. De helft van de organisaties zonder betaalde leidsters ontvangt overigens wel subsidie. Over het algemeen wordt op zelfstandige organisaties een opleiding op MBO-niveau gevraagd van de leidsters. Bij één van de drie organisaties voldoen echter niet alle leidsters aan de gestelde eisen. Dat is meer dan bij andere organisatietypen.

Meestal worden de leidsters betaald volgens de CAO Welzijn, salarisregeling zelfstandige peuterspeelzalen. Daarnaast wordt ook de salarisregeling SCW van de CAO Welzijn gehanteerd.

Andere functies dan groepsleidsters ontbreken bij de meeste zelfstandige organisaties. Assistent-leidsters zijn er bij een zesde van de organisaties, coördinerende of administratieve krachten bij een derde van de organisaties. Wel werken er, naast de betaalde leidsters, op drie kwart van de organisaties vrijwilligers.

Financiering

Of zelfstandige organisaties subsidie krijgen, hangt samen met de gemeentegrootte. In de kleine en middelgrote gemeenten krijgen bijna alle zelfstandige organisaties subsidie van de gemeente. In de grotere gemeenten komt dat veel minder voor. Het komt daar vaker voor dat alle subsidie gaat naar welzijnsorganisaties en organisaties voor kinderopvang die peuterspeelzaalwerk aanbieden.

Beleid

Het onderscheid tussen ‘basisfuncties’ en ‘plusfuncties’ wordt op zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk doorgaans niet gemaakt. Dit geldt zowel voor organisaties in kleine als voor organisaties in grote gemeenten, en voor zowel gesubsidieerde als voor niet-gesubsidieerde organisaties. Er wordt iets minder vaak dan bij de andere typen organisaties aandacht besteed aan typische plusfuncties, zoals het stimuleren van peuters met een dreigende achterstand en het bieden van ondersteuning aan ouders. Programma’s voor VVE worden door slechts een klein deel van de zelfstandige organisaties (18%) aangeboden. Ook hierbij is weinig verschil tussen gemeenten van verschillende grootte.

De meeste zelfstandige organisaties werken samen met andere organisaties. Door organisaties in de grotere gemeenten wordt vaker samenwerking gezocht dan door organisaties in kleinere gemeenten.

7.2 Welzijnsorganisaties met peuterspeelzaalwerk

Aantallen en bereik

Naar schatting zijn er in Nederland bijna 150 welzijnsorganisaties die peuterspeelzalen beheren, dat is ongeveer acht procent van het totale aantal organisaties met peuterspeelzaalwerk. De meerderheid van deze instellingen is gevestigd in de grotere gemeenten.

De meeste welzijnsorganisaties beheren meer dan één peuterspeelzaal; het gemiddelde ligt rond de acht peuterspeelzalen. In totaal gaan ongeveer 40.000 kinderen naar een peuterspeelzaal die behoort tot een welzijnsorganisatie, dat is bijna twintig procent van het totale aantal kinderen dat naar de peuterspeelzaal gaat. Ruim 9.000 kinderen zijn van allochtone afkomst, een aantal dat bijna even groot is als het totale aantal allochtone kinderen op zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk. Procentueel is het aandeel allochtone kinderen bij de peuterspeelzalen die worden beheerd door een welzijnsorganisatie met ruim 20 procent veel groter dan bij de andere organisatietypen. Het aandeel allochtone peuters bij welzijnsorganisaties verschilt overigens per gemeentegroottecategorie: in kleine en middelgrote gemeenten is tien procent allochtoon, in de vier grote steden bijna de helft.

Bijna een kwart van alle kinderen komt vaker dan twee dagdelen naar de peuterspeelzaal.

Personeel

Negen van de tien welzijninstellingen werken met betaalde peuterleidsters. Bijna altijd wordt van hen een opleiding op MBO-niveau gevraagd, maar net als bij de zelfstandige organisaties wordt niet altijd aan die eis voldaan.

Voor de salariering van leidsters wordt meestal uitgegaan van de salarisregeling SCW onder de CAO Welzijn. Eén op de drie organisaties hanteert de salarisregeling zelfstandige peuterspeelzalen uit diezelfde CAO.

De meeste organisaties hebben naast groepsleidsters assistent-leidsters in dienst en coördinerende of administratieve krachten. Daarin verschillen ze van de zelfstandige organisaties. Een overeenkomst is dat de meeste organisaties ook met vrijwilligers werken, zij het in mindere mate dan de zelfstandige organisaties.

Financiering

Ongeveer 80 procent van de welzijnsorganisaties die peuterspeelzaalwerk aanbieden, ontvangt hiervoor subsidie. Er is geen duidelijk verband tussen het ontvangen van subsidie en gemeentegrootte.

Beleid

Twee derde van de welzijnsorganisaties maakt onderscheid tussen ‘basisfuncties’ en ‘plusfuncties’ van peuterspeelzaalwerk. Aandacht voor de typische plusfuncties, die liggen op het terrein van de achterstandsbestrijding, is er wat vaker dan bij zelfstandige organisaties. Bijna de helft van de welzijnsorganisaties heeft peuterspeelzalen in beheer waar VVE-programma’s worden aangeboden. Dat is meer dan bij de andere organisatietypen. Deze programma’s worden het vaakst aangeboden in de grotere gemeenten, maar ook door organisaties in middelgrote en kleine gemeenten.

Meer dan vier vijfde van de welzijnsinstellingen met peuterspeelzaalwerk werken samen met andere organisaties. Op dit punt scoren de welzijnsorganisaties hoger dan de andere typen organisaties.

7.3 Organisaties voor kinderopvang met peuterspeelzaalwerk

Aantallen en bereik

Er zijn in Nederland ruim 100 organisaties voor kinderopvang die peuterspeelzaalwerk aanbieden. Dat is ongeveer 6,5 procent van het totale aantal organisaties met peuterspeelzaalwerk. In kleine gemeenten komt dit wat minder vaak voor dan in middelgrote of grote gemeenten.

Driekwart van deze organisaties beheert meer dan één peuterspeelzaal. Het gemiddelde ligt tussen vijf en zes peuterspeelzalen. In de middelgrote gemeenten is het peuterspeelzaalwerk van deze organisaties, met bijna tien peuterspeelzalen per organisatie, het grootst.

Ruim 30.000 kinderen gaan naar een peuterspeelzaal die behoort tot een organisatie voor kinderopvang, dat is bijna vijftien procent van het totaal. Ruim duizend van deze kinderen zijn van allochtone afkomst, 4,5 procent van het totaal. Net als bij de zelfstandige peuterspeelzalen bezoekt de overgrote meerderheid van de kinderen de peuterspeelzaal twee dagdelen per week.

Personeel

Vrijwel alle peuterspeelzalen bij organisaties voor kinderopvang werken met betaalde leidsters. Van deze leidsters wordt over het algemeen MBO-niveau gevraagd, net als bij de andere typen organisaties. Op vier van de vijf organisaties beschikken alle leidsters over de vereiste kwalificaties. Dat is iets meer dan bij zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk en welzijnsorganisaties.

Ongeveer de helft van de instellingen betaalt peuterleidsters volgens de CAO Welzijn, salarisregeling zelfstandige peuterspeelzalen. Daarnaast worden ook de salarisregeling SCW van de CAO Welzijn en de CAO Kinderopvang, beide op ongeveer een kwart van de organisaties gehanteerd.

Ongeveer de helft van de organisaties voor kinderopvang heeft naast de peuterleidsters assistent-leidsters en coördinerende of administratieve krachten in dienst. Vrijwilligerswerk komt weinig voor, slechts bij zo'n twintig procent van de organisaties.

Financiering

Het percentage organisaties voor kinderopvang dat subsidie ontvangt voor het peuterspeelzaalwerk, ligt rond de tachtig procent, ongeveer evenveel als bij de welzijnsorganisaties.

Beleid

Ongeveer een derde van de organisaties voor kinderopvang met peuterspeelzaalwerk onderscheidt 'basisfuncties' en 'plusfuncties'. Dat is een kleiner deel dan de welzijnsorganisaties, maar dat betekent niet dat er minder aandacht is voor de typische plusfuncties op het terrein van achterstandsbestrijding. Ook al wordt het onderscheid niet gemaakt, de aandacht voor plusfuncties is even groot. Het aandeel organisaties dat VVE-programma's aanbiedt is wel kleiner dan bij de welzijnsorganisaties. Een derde van de organisaties voor kinderopvang met peuterspeelzaalwerk biedt deze programma's aan.

Zeventig procent van de organisaties voor kinderopvang werkt samen met andere instellingen. Dit percentage is iets hoger dan het percentage zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk en iets lager dan het percentage welzijnsinstellingen dat samenwerkt met andere instellingen.

7.4 Onderwijsinstellingen met peuterspeelzaalwerk

Aantallen en bereik

Door ruim 100 scholen in Nederland wordt peuterspeelzaalwerk aangeboden. Zij vormen ongeveer 6,5 procent van het totale aantal organisaties met peuterspeelzaalwerk. Hoe groter de gemeente, des te vaker dit voorkomt. De helft van de scholen met peuterspeelzaalwerk is gevestigd in de vier grote steden.

De omvang van het peuterspeelzaalwerk in het onderwijs is het kleinst van alle typen organisaties. De meeste scholen beheren één peuterspeelzaal, meer dan twee peuterspeelzalen is een grote uitzondering. In totaal gaan ongeveer 4.500 kinderen naar een peuterspeelzaal die bij een school hoort, dat is 2 procent van het totale aantal kinderen dat naar de peuterspeelzaal gaat. Verhoudingsgewijs zijn hier veel allochtone kinderen onder, namelijk bijna 900 kinderen ofwel twintig procent. Dat percentage is vergelijkbaar met het percentage allochtone kinderen bij welzijnsinstellingen. Verder komen er relatief veel kinderen meer dan twee dagdelen naar de peuterspeelzaal (30%).

Personeel

Voor zover bekend werken alle scholen die peuterspeelzaalwerk aanbieden met betaalde peuterleidsters. Het vereiste opleidingsniveau is doorgaans MBO; op bijna alle scholen beschikken alle leidsters over de gevraagde kwalificaties – in vergelijking met andere organisatietypen springen de scholen er in dat opzicht gunstig uit. Op de helft van de scholen worden de leidsters betaald volgens de CAO Welzijn, salarisregeling zelfstandige peuterspeelzalen. Ook de salarisregeling SCW van de CAO Welzijn en de CAO voor het primair onderwijs worden gehanteerd.

Assistent-leidsters en vrijwilligers zijn er op ongeveer de helft van de scholen, maar coördinerende of administratieve functies komen zelden voor.

Financiering

Peuterspeelzaalwerk op scholen wordt lang niet altijd gesubsidieerd; de meeste scholen ontvangen geen subsidie. De grootte van de gemeente maakt hierbij weinig verschil voor zover het de drie grootste gemeentecategorieën betreft. Kleine gemeenten subsidiëren het peuterspeelzaalwerk bij onderwijsinstellingen niet. Overigens is er maar een zeer beperkt aantal kleine gemeenten met onderwijsinstellingen die peuterspeelzaalwerk aanbieden.

Beleid

Weinig scholen maken onderscheid tussen ‘basisfuncties’ en ‘plusfuncties’ van peuterspeelzaalwerk. Er wordt aan de typische plusfuncties ook iets minder vaak aandacht besteed dan door welzijnsorganisaties en organisaties voor kinderopvang. Een kwart van de scholen biedt VVE-programma’s aan. Dat is misschien wat lager dan verwacht, aangezien veel scholen met peuterspeelzaalwerk in de grote steden zijn gevestigd en bovendien een combinatie van peuterspeelzaal en basisonderwijs ideaal geacht wordt voor deze programma’s.

Het percentage onderwijsinstellingen met peuterspeelzaalwerk dat samenwerkt met andere instellingen is met 71 procent gelijk aan het aantal kinderopvangorganisaties met peuterspeelzaalwerk dat samenwerkt met andere instellingen.

LITERATUUR

Centraal Bureau voor de Statistiek (2000) *Kindercentra, 1997*. Voorburg/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.

Elt, M. van den, M. Pouwer, M. van Wissen (2000). *Gemeenten en hun jongste inwoners. Stand van zaken in het gemeentelijk beleid voor voor- en vroegschoolse educatie*. Utrecht: Makelaar VVE

Hilhorst, N., L. Grubben en M. van Maanen (1999) *Onderzoek gemeentelijk beleid en aanbod peuterspeelzaalwerk*. Amsterdam: Van Dijk, Van Soomeren en Partners.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Ministerie van Financiën (2000) *Hoofdpijnen Wet basisvoorziening kinderopvang*. Den Haag: directie Jeugdbeleid van het Ministerie van VWS.

Mutsaers, H.P.M en N.J.M. Delemarre (1998) *Kinderopvang in gemeenten, de monitor over 1998* Den Haag: SGBO.

Overleg Arbeidsvoorwaarden Kinderopvang (2000) *CAO-Kinderopvang 2000*. Den Haag: Elsevier/OAK.

Overleg Arbeidsvoorwaarden Welzijn (2000) *CAO-Welzijn 2000*. Den Haag: Elsevier/OAW.

PricewaterhouseCoopers (2000) *Gericht kiezen voor lokaal integraal jeugdbeleid*. Utrecht: PwC

VOG, NIZW, IPK (1995) *Spelen met visie. Over basis- en plusfuncties van de peuterspeelzaal*. Rijswijk: VOG.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1
Salariëring peuterspeelzaalfuncties volgens de verschillende CAO's

Salarisregeling Sociaal Cultureel Werk CAO Welzijn*

Functie	Functieomschrijving	Opleidingsniveau (voorkeur)	min. salaris	max. salaris
PII A	- Uitvoering van peuterwerk op het niveau A: Het aanbieden van gevarieerde eenvoudige activiteiten, afgestemd op de leeftijd en mogelijkheden van de peuters. Gericht op het bieden van speelmogelijkheden en het geven van verzorging. - Verricht administratieve taken en andere uit de functie voortvloeiende werkzaamheden. - Begeleidt vrijwillige medewerkers en/ of parttime gehonoreerde medewerkers. - Werkt onder leiding van een andere werknemer	Akte kleuterleidster A 2 ^e jr m.b.o. volgend 1 ^e jr p.o. h.b.o. volgend	f 2.746	f 3.396
PII B	- Uitvoering van peuterwerk op het niveau B: Het aanbieden en begeleiden van gevarieerde activiteiten, afgestemd op de leeftijd en de specifieke leefomstandigheden van de peuters. Gericht op het bieden van speelmogelijkheden en verzorging alsmede op het bieden van aanvullende ontwikkelingsmogelijkheden (taalontwikkeling, motoriekontwikkeling, spelontwikkeling, creativiteitsontwikkeling, et cetera). - Verricht administratieve en andere uit de functie voortvloeiende werkzaamheden. - Begeleidt vrijwillige medewerkers en/of parttime gehonoreerde medewerkers. - Werkt onder verantwoordelijkheid van een andere werknemer.	diploma kinderbescherming A en B diploma kinderverzorging en jeugdverzorging (2 jr) 3 ^e jr m.b.o. volgend diploma m.b.o. (2 j) 2 ^e jr p.o. h.b.o. volgend laatste jaar vakopleiding leid(st)er kindercentra volgend (conform WEB)	f 3.001	f 3.919

Bron: CAO Welzijn 2000.

* In de tabel is het voorkeursopleidingsniveau opgenomen. De daarachter genoemde minimum – en maximumsalarissen zijn gerelateerd aan het voorkeursopleidingsniveau. Aan een lager of hoger opleidingsniveau zijn respectievelijk lagere en hogere minimum- en maximumsalarissen verbonden. Het minimum salaris voor het minimumopleidingsniveau ligt ruim f 100,- onder het minimumsalaris voor mensen met een opleiding op voorkeursopleidingsniveau, het maximumsalaris van personeel met een hogere opleiding dan op voorkeursniveau ligt ruim f 400,- hoger dan het maximumsalaris van personeel met een opleiding op voorkeursniveau.

De in de tabel opgenomen bedragen gelden met ingang van 1 januari 2000, hebben betrekking op werknemers van 18 jaar en ouder en hebben betrekking op het maandsalaris voor een volledig dienstverband (een gemiddeld 36-urige werkweek).

Salarisregeling Zelfstandige Peuterspeelzalen CAO Welzijn

Functie	Functieomschrijving	Opleidingsniveau	min. schaal	max. schaal
Peuter- speelzaal- leidster	<ul style="list-style-type: none"> - het aanbieden en begeleiden van op de leeftijd en capaciteiten van de kinderen afgestemde activiteiten, gericht op het verstrekken van speelmogelijkheden en/of mogelijkheden tot aanvullende ontwikkeling; - het geven van benodigde verzorging aan de kinderen; - het zorgdragen voor het scheppen van een sfeer waarin de kinderen zich veilig voelen en worden gestimuleerd zich verder te ontwikkelen; - het zorgdragen voor een goed (periodiek) contact met ouders/verzorgers en het informeren bij deze naar specifieke aandachtspunten (dagritme, voeding en dergelijke) en bijzonderheden van de kinderen; - het bijhouden van de ontwikkeling van de kinderen en hierover (desgevraagd) verslag doen aan de ouders/verzorgers; - het begeleiden van vrijwillige medewerk(st)ers; - het bijwonen van werkbesprekingen en teambijeenkomsten; - het verrichten van uit de functie voortvloeiende administratieve en huishoudelijke werkzaamheden; - het leveren van een bijdrage aan het beheer van de gebruikte ruimte(n), middelen en materialen 	<ul style="list-style-type: none"> - diploma MBO-CW, -IW, -V, -VZ, -SA, -AW; - diploma MDGO-AW/RW, -AW/CW -VZ, -VP, -SPW; - diploma MBO-SPW, en -SD (kwalificatieniveau 3 en 4), -AB, en -SCW (kwalificatieniveau 4), conform WEB, diploma KV/JV (3-jarig); - diploma Leid(st)er kindercentra van de Landelijke Stg. OVDB; - diploma vakopleiding Leidster kindercentra, conform WEB; - Akte Kleuterleidster B; - akte Lager onderwijs zonder hoofdakte ('oude' kweekschool-opleiding); -diploma applicatiecursus leraar basisonderwijs (als vervolg op en in combinatie met kleuterakte A/B); -diploma Arbeidstherapie (MBO-AT); - diploma HBO Creatieve therapie; - diploma docent Dans; - diploma docent Drama; - diploma lerarenopleiding Omgangskunde; - diploma Verpleegkunde A, -B, -Z; - overgangsbewijs naar laatste jaar pedagogische academie; 3^e jaar HBO volgend -SPH, CMV, MWD. 	f 2.931	f 3.919

Bron: CAO Welzijn 2000.

* De in de tabel opgenomen bedragen gelden met ingang van 1 januari 2000, hebben betrekking op werknemers van 18 jaar en ouder en hebben betrekking op het maandsalaris voor een volledig dienstverband (een gemiddeld 36-urige werkweek).

Salarisregeling kinderopvangfuncties CAO Kinderopvang

Functie	Functieomschrijving	Opleidingsniveau	min. schaal	max. schaal
Groepsleidster	<p>Is onder eindverantwoordelijkheid van het hoofd uitsluitend dan wel in hoofdzaak belast met de dagelijkse verzorging en opvoeding van een groep kinderen, waarvan de leeftijd kan variëren vanaf 0 jaar tot en met het einde van de basisschoolleeftijd. Verricht in dat kader de navolgende taken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - begeleidt kinderen zowel in groepsverband als in individueel opzicht en draagt zorg voor het scheppen van een situatie binnen de groep waarin kinderen zich veilig voelen en worden gestimuleerd zich verder te ontwikkelen. Beschikt daartoe over relevante kennis en vaardigheden op sociaal-pedagogisch en sociaal-hygiënisch terrein alsmede over inzicht in doel en werkplan van het kindercentrum; - draagt zorg voor een goed (periodiek) contact met ouders/verzorgers en informeert bij deze naar specifieke aandachtspunten (dagritme, voeding, en dergelijke) en bijzonderheden van de op te vangen kinderen; - houdt de ontwikkeling van de kinderen bij en rapporteert hierover periodiek alsmede indien het gedrag van het kind daartoe aanleiding geeft aan het (adjunct-)hoofd; - levert een bijdrage aan de integrale beoordeling van het kind en stelt desgevraagd een observatierapport op; - woont werkbesprekingen en teambijeenkomsten bij; - is bij de aanwezigheid van stagiaires in de groep belast met de dagelijkse begeleiding hiervan en rapporteert hierover periodiek aan het (adjunct)hoofd; - draagt de dagelijkse zorg voor de door de groep in gebruik zijnde ruimte(n) en de inventaris alsmede verricht lichte huishoudelijk werkzaamheden. 	<ul style="list-style-type: none"> - diploma MBO-CW, -IW, -V, -VZ, -SA, -AW; - diploma MDGO-AW/RW, -AW/CW -AB, -SA/SD -VZ, -VP, -SPW; - diploma MBO-SPW, en -SD (kwalificatieniveau 3 en 4), -AB, en -SCW (kwalificatieniveau 4), conform WEB, - diploma KV/JV (3-jarig); - diploma Leid(st)er kindercentra van de Landelijke Stg. OVDB; - diploma vakopleiding Leidster kindercentra, conform WEB; - Akte Kleuterleidster B; - akte Lager onderwijs zonder hoofdakte ('oude' kweekschoolopleiding); -diploma applicatiecursus leraar basisonderwijs (als vervolg op en in combinatie met kleuterakte A/B); -diploma Arbeidstherapie (MBO-AT); - diploma HBO Creatieve therapie; - diploma docent Dans; - diploma docent Drama; - diploma lerarenopleiding Omgangskunde; - diploma Verpleegkunde A, -B, -Z; - overgangsbewijs naar laatste jaar pedagogische academie; 3^e jaar p.o. HBO volgend -SPH, CMV, MWD. 	f 2.931	f 3.919
Hoofd C**	Is onder eindverantwoordelijkheid van het bestuur van de onderneming dan wel van een hieronder	<ul style="list-style-type: none"> - diploma HBO-IW / CW / MW / J / V - diploma pedagogische academie 	f 3.607	f 4.664
Hoofd B	ressorterende algemeen directeur, in geval de onderneming meerdere kindercentra in stand houdt,	<ul style="list-style-type: none"> - diploma NXX - diploma KenO - diploma Pedagogiek MO-A 	f 4.027	f 4.490
Hoofd A	uitsluitend dan wel in hoofdzaak	<ul style="list-style-type: none"> - kandidaatsexamen Pedagogiek - diploma EMGZ 	f 4.664	f 5.644

Hoofd AA	<p>belast met de inhoudelijke beleidsvorming en –uitvoering binnen/door het kindercentrum, alsmede met het te voeren financiële en personeelsbeleid. Verricht in dat kader de navolgende taken:</p> <ul style="list-style-type: none"> - draagt zorg voor het optimaal functioneren van het kindercentrum en heeft een coördinerende en sturende rol waar het sociaal-pedagogische en sociaal-hygiënische taken van het kindercentrum betreft, teneinde een verantwoorde opvang van de kinderen te realiseren; - heeft een begeleidende taak ten aanzien van de groepsleidsters bij de uitvoering van hun dagelijkse werkzaamheden en houdt daartoe periodiek kinder- en/of werkbesprekingen; - bespreekt met de ouders de ontwikkeling van hun kind(eren) en bemiddelt zo nodig in het contact van deze met externe deskundigen; - voert het wachtlijst- en plaatsingsbeleid uit conform de hieromtrent door het bestuur vastgelegde richtlijnen/afspraken en draagt zorg voor de cliëntenadministratie (wachtlijst, incasso-ouderbijdragen), personeelsadministratie en financiële administratie; - heeft de dagelijkse verantwoordelijkheid voor de door het kindercentrum in gebruik zijnde accommodatie(s) en inventaris; - onderhoudt contact met diverse externe instanties, zoals bijvoorbeeld gemeenten, bedrijven (verkoop kindplaatsen, opzetten joint ventures), fondsen en opleidingsinstituten (in verband met stagiaires) 	<ul style="list-style-type: none"> - diploma Mikojel - diploma HSAO: richtingen CMV, MWD, en SPH. <p>Voor deze opleidingen geldt bovendien dat zij bij voorkeur zijn aangevuld met een managementopleiding op (post-) HBO-niveau of vergelijkbare opleiding</p>	f 4.990	f 6.216
----------	--	---	---------	---------

Bron: CAO Welzijn 2000.

* De in de tabel opgenomen bedragen gelden met ingang van 1 januari 2000, hebben betrekking op werknemers van 18 jaar en ouder en hebben betrekking op het maandsalaris voor een volledig dienstverband (een gemiddeld 36-urige werkweek).

** Een Hoofd C is werkzaam op een kindercentrum met 1 of 2 groepen, een hoofd B op een kindercentrum met 3 of 4 groepen, een hoofd A met 5 tot en met 7 groepen en een Hoofd AA met 8 groepen of meer. De opleidingsvoorkeur die vermeld staat is niet van toepassing op een hoofd C. Daarvoor geldt dat zij een opleiding als bij groepsleidster hebben gevolgd aangevuld met een managementopleiding op (post-)MBO-niveau of vergelijkbare opleiding, bijvoorbeeld: opleiding directie kinderopvang.

BIJLAGE 2**Lijst van afkortingen**

AB	activiteitenbegeleiding
AW	agogisch werk
AW / CW	agogisch werk / cultureel werk
AW / RW	agogisch werk / (semi)residentieel werk
CMV	culturele en maatschappelijke vorming
CW	cultureel werk
EMGZ	extramuraal gezondheidszorg
HBO	hogere beroepsopleiding
HSAO	hoger sociaal agogisch onderwijs
IW	inrichtingswerk
J	jeugdwelzijnswerk
KenO	kinderverzorging en opvoeding
MV / JV	kinderverzorging / jeugdverzorging
MBO	middelbare beroepsopleiding
MDGO	middelbaar dienstverlening- en gezondheidszorgonderwijs
Mikojel	dagopleiding academies Middeloo, Kopse Hof en Jelburg
MW	maatschappelijk werk
MWD	maatschappelijk werk en dienstverlening
NXX	akte NXX, volgens de Wet op het Voortgezet Onderwijs
OVDB	opleiding verzorgende en dienstverlenende beroepen
p.o.	parttime opleiding
PSW	peuterspeelzaalwerk
SA	sociale arbeid
SA / SD	sociale arbeid / sociale dienstverlening
SCW	sociaal cultureel werk
SD	sociale dienstverlening
SPH	sociaal pedagogische dienstverlening
SPW	sociaal pedagogisch werk
V	verplegende beroepen
VP	verpleegkunde
VZ	verzorging
WEB	Wet Educatie en Beroepsonderwijs

BIJLAGE 3

Berekening gemiddelde kosten van het peuterspeelzaalwerk

We hebben per organisatietype per gemeentegroottecategorie de gemiddelde kosten per organisatie berekend. In tabel 1a staan de gemiddelden voor de gesubsidieerde organisaties, in tabel 1b voor de ongesubsidieerde organisaties. Het gemiddelde hebben we vervolgens vermenigvuldigd met het totaal aantal organisaties in Nederland in de betreffende categorie (zie tabel 2.1 en 2.2 in hoofdstuk 2). Vervolgens zijn de vermenigvuldigde bedragen van alle categorieën bij elkaar opgeteld. De veronderstelling die aan deze berekening ten grondslag ligt, is dat het berekende gemiddelde per categorie representatief is voor die categorie. Naarmate de respons in een categorie lager is, is de kans dat het gemiddelde representatief is kleiner. Om die reden staat in alle cellen van de tabel ook het percentage respondenten vermeld dat de vraag heeft beantwoord.

Tabel 1a Gemiddelde kosten van een gesubsidieerde organisatie met peuterspeelzaalwerk en het responspercentage per organisatietype, per gemeentegroottecategorie

Type organisatie	gemeentegroottecategorie			
	klein (<20.000)	middel (20.000-50.000)	groot (>50.000)	grote steden (G4)
Zelfstandige organisatie voor peuterspeelzaalwerk	71 760,86 85%	224 306,16 75%	408 988,68 80%	28 782,00 50%
Welzijnsorganisatie	122 261,00 50%	756 592,00 100%	701 754,27 88%	635 393,44 53%
Organisatie voor kinderopvang	126 449,00 100%	432 518,67 100%	970 170,40 81%	-
Onderwijsinstellingen	-	0,00 0%	60000,00 50%	0,00 0%

Tabel 1b Gemiddelde kosten van een ongesubsidieerde organisatie met peuterspeelzaalwerk en het responspercentage per organisatietype, per gemeentegroottecategorie

Type organisatie	gemeentegroottecategorie			
	klein (<20.000)	middel (20.000-50.000)	groot (>50.000)	grote steden (G4)
Zelfstandige organisatie voor peuterspeelzaalwerk	40 071,00 60%	30 575,24 75%	20 976,50 32%	23 506,75 42%
Welzijnsorganisatie	-	0,00 0%	-	0,00 0%
Organisatie voor kinderopvang	-	0,00 0%	0,00 0%	3000,00 32%
Onderwijsinstellingen	-	49 000,00 100%	40 804,00 60%	24 683,00 60%

BIJLAGE 4

Berekening gemiddelde baten van het peuterspeelzaalwerk

We hebben per organisatietype per gemeentegroottecategorie de gemiddelde baten per organisatie berekend. In de tabel 1a staan de gemiddelden voor de gesubsidieerde organisaties, in tabel 1b voor de ongesubsidieerde organisaties. Het gemiddelde hebben we vervolgens vermenigvuldigd met het totaal aantal organisaties in Nederland in de betreffende categorie (zie tabel 2.1 en 2.2 in hoofdstuk 2). Vervolgens zijn de vermenigvuldigde bedragen van alle categorieën bij elkaar opgeteld. De veronderstelling die aan deze berekening ten grondslag ligt, is dat het berekende gemiddelde per categorie representatief is voor die categorie. Naarmate de respons in een categorie lager is, is de kans dat het gemiddelde representatief is kleiner. Om die reden staat in alle cellen van de tabel ook het percentage respondenten vermeld dat de vraag heeft beantwoord.

Tabel 1a Gemiddelde baten van een gesubsidieerde organisatie met peuterspeelzaalwerk en het responspercentage per organisatietype, per gemeentegroottecategorie

Type organisatie	gemeentegroottecategorie			
	klein (<20.000)	middel (20.000-50.000)	groot (>50.000)	grote steden (G4)
Zelfstandige organisatie voor peuterspeelzaalwerk	81 346,80 83%	263 272,08 73%	369 580,81 76%	284 867,33 62%
Welzijnsorganisatie	34 492,50 50%	681 072,00 100%	645 315,50 94%	454 061,60 29%
Organisatie voor kinderopvang	99 581,00 100%	394 458,30 100%	970 170,40 71%	
Onderwijsinstellingen		0,00 0%	60 000,00 50%	0,00 0%

Tabel 1b Gemiddelde baten van een ongesubsidieerde organisatie met peuterspeelzaalwerk en het responspercentage per organisatietype, per gemeentegroottecategorie

Type organisatie	gemeentegroottecategorie			
	klein (<20.000)	middel (20.000-50.000)	groot (>50.000)	grote steden (G4)
Zelfstandige organisatie voor peuterspeelzaalwerk	43 604,33 60%	32 468,49 75%	20 577,78 32%	21 133,57 37%
Welzijnsorganisatie		0,00 0%	5 040,00 100%	0,00 0%
Organisatie voor kinderopvang		0 0%	0 0%	1500,00 40%
Onderwijsinstellingen		35 000,00 100%	42 000,00 60%	25 552,00 60%

Onderzoek Peuterspeelzaalwerk

Vragenlijst Gemeenten

1 INVENTARISATIE VAN HET AANTAL PEUTERSPEELZALEN

We willen graag van u weten hoeveel peuterspeelzalen er in uw gemeente zijn. Daarbij maken we een onderscheid tussen peuterspeelzalen van zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk, brede welzijnsorganisaties die peuterspeelzaalwerk aanbieden, en kinderopvangorganisaties en scholen die peuterspeelzaalwerk aanbieden.

0.1 Zijn er in uw gemeente in totaal meer dan 5 organisaties voor peuterspeelzaalwerk?

- ja ⇒ als formulier nog niet is teruggestuurd vragen of ze het alsnog in willen sturen en alleen vragen 1.1, 1.2, 1.3 en 1.4 stellen. Eventueel nieuw formulier sturen.
- nee

0.2 Heeft u het formulier dat u samen met de brief heeft ontvangen ingevuld en naar ons teruggestuurd?

- nee (als 5 organisaties of minder ga naar vraag 1.1, wel alle vragen van deel 1 stellen)
- ja ⇒ ga verder naar vraag 1.1, alleen vragen 1.1, 1.2, 1.3, 1.4 stellen

0.3 Zou u het formulier alsnog naar ons terug willen sturen of wilt u de vragen over peuterspeelzaalorganisaties mondeling beantwoorden. Het interview duurt dan waarschijnlijk wel langer dan 20 minuten?

- Stuur het formulier terug *Indien nodig nieuw formulier sturen* alleen vragen 1.1, 1.2, 1.3 en 1.4 stellen
- Wil de vragen mondeling beantwoorden (alle vragen van deel 1 stellen)

1.1 Zijn er in uw gemeente zelfstandige organisaties voor peuterspeelzaalwerk?

ja, hoeveel (aantal)

nee ⇒ ga verder naar vraag 1.2

1.1a1 Naam organisatie voor peuterspeelzaalwerk

1.1a2 Naam Contactpersoon

We zoeken de persoon in de organisatie die ons informatie kan geven over financiële zaken en het aanbod bij de peuterspeelzalen

1.1a3 Adres

1.1a4 Postcode

1.1a5 Plaatsnaam

1.1a6 Telefoonnummer

1.1a7 Wordt deze organisatie door de gemeente gesubsidieerd?

ja
 nee

1.1a8 Hoeveel peuterspeelzalen heeft deze organisatie in beheer in uw gemeente?

1.2 Zijn er in uw gemeente brede welzijnsorganisaties die peuterspeelzaalwerk aanbieden?

ja, hoeveel (aantal)

nee ⇒ ga verder naar vraag 1.3

1.2a1 Naam welzijnsorganisatie

1.2a2 Naam Contactpersoon

We zoeken de persoon in de organisatie die ons informatie kan geven over financiële zaken en het aanbod bij de peuterspeelzalen

1.2a3 Adres

1.2a4 Postcode

1.2a5 Plaatsnaam

1.2a6 Telefoonnummer

1.2a7 Wordt deze organisatie door de gemeente gesubsidieerd?

ja
 nee

1.2a8 Hoeveel peuterspeelzalen heeft deze organisatie in beheer?

1.3 Zijn er in uw gemeente organisaties voor kinderopvang die peuterspeelzaalwerk aanbieden?

ja, hoeveel (aantal)
 nee ⇒ ga verder naar vraag 1.4

1.3a1 Naam kinderopvangorganisatie

1.3a2 Naam Contactpersoon

We zoeken de persoon in de organisatie die ons informatie kan geven over financiële zaken en het aanbod bij de peuterspeelzalen

1.3a3 Adres

1.3a4 Postcode

1.3a5 Plaatsnaam

1.3a6 Telefoonnummer

1.3a7 Wordt deze organisatie door de gemeente gesubsidieerd voor het peuterspeelzaalwerk?

ja
 nee

1.3a8 Hoeveel peuterspeelzalen heeft deze organisatie in beheer?

1.4 Zijn er in uw gemeente instellingen binnen het onderwijs die peuterspeelzaalwerk aanbieden?

ja, hoeveel (aantal)
 nee ⇒ ga verder naar vraag 2.1

1.4a1 Naam onderwijsinstelling

1.4a2 Naam Contactpersoon

We zoeken de persoon in de organisatie die ons informatie kan geven over financiële zaken en het aanbod bij de peuterspeelzalen

1.4a3 Adres

1.4a4 Postcode

1.4a5 Plaatsnaam

1.4a6 Telefoonnummer

1.4a7 Wordt de onderwijsinstelling door de gemeente gesubsidieerd voor het peuterspeelzaalwerk?

ja
 nee

1.4a8 Hoeveel peuterspeelzalen heeft deze onderwijsinstelling?

2 FINANCIERING VAN HET PEUTERSPEELZAALWERK

2.1 Wat is het totaal bedrag aan structurele subsidie(s) voor het peuterspeelzaalwerk van de gemeente dit jaar (dus 2000)? We willen graag het bedrag van u weten *exclusief* de ouderbijdragen en *exclusief* incidentele subsidies.

gulden

2.2 Kunt u de totale structurele subsidie specificeren naar de volgende posten: personeel, huisvesting en overig?

ja
 nee ⇒ ga verder naar vraag 2.5

2.3 Welke bedragen gaan naar personeel, huisvesting en overig?

Bedragen moeten optellen tot bedrag genoemd onder 2.1. Als de geïnterviewde geen bedragen kan noemen, mag hij / zij ook percentages geven. Moet dan wel optellen tot 100%.

<input type="text"/>	gulden voor personeel / looncomponent	<input type="text"/>	%
<input type="text"/>	gulden voor huisvesting / huurcomponent	<input type="text"/>	%
<input type="text"/>	gulden voor overig	<input type="text"/>	%

2.4 Wat zijn van groot naar klein de drie belangrijkste posten die u onder overig hebt genoemd?

Niet van toepassing
1.
2.
3.

⇒ ga verder naar vraag 2.7

2.5 Kunt u de subsidies op een andere manier specificeren?

ja
 nee ⇒ ga verder naar vraag 2.7

2.6 Op welke manier en wat is het bedrag per gespecificeerde post?

Bedragen moeten optellen tot bedrag genoemd onder 2.1 Als de geïnterviewde geen bedragen kan noemen, mag hij / zij ook percentages geven. Moet dan wel optellen tot 100%.

post		bedrag		percentage	
post		bedrag		percentage	
post		bedrag		percentage	
post		bedrag		percentage	
post		bedrag		percentage	

2.7 Kunt u aangeven uit welke bronnen de structurele subsidie afkomstig is en welk percentage de verschillende bronnen vormen van de totale structurele subsidie?

	gemeentelijk budget voor welzijnswerk		%
	grote steden budget / gsb-gelden		%
	onderwijsachterstanden beleid / goa		%
	anders, namelijk		%
	specificatie niet mogelijk		%

2.8 Stelt de gemeente bepaalde voorzieningen (bijvoorbeeld huisvesting, grond) gratis of goedkoop beschikbaar voor peuterspeelzaalorganisaties?

	ja, huisvesting	
	ja, anders namelijk	
	nee	

2.9 Hoe wordt de hoogte van een basissubsidie voor een organisatie die peuterspeelzaalwerk aanbiedt vastgesteld? Meerdere antwoorden mogelijk

- vast bedrag per kind per dagdeel , namelijk
- vast bedrag per groep per dagdeel, namelijk
- op grond van gemaakte kosten en ontvangen baten
- vast bedrag per jaar dat wordt gecompenseerd voor loon- , prijs- en huurverhogingen (historisch gegroeid budget)
- anders, namelijk

2.10 Zijn er voorwaarden op grond waarvan peuterspeelzalen extra subsidies kunnen krijgen, bijvoorbeeld het bieden van speciale programma's?

- nee⇒ ga verder naar vraag **2.11**
- ja, op grond van het aantal kinderen uit achterstandsgroepen dat de peuterspeelzaal bezoekt
- ja, als peuterspeelzalen in een achterstandswijk zijn gevestigd
- ja, het aanbieden van speciale programma's
- ja, samenwerking met andere organisaties
- anders, namelijk

2.10 Uit welke budgetten worden deze extra subsidies gefinancierd?

a

- budget voor gemeentelijk onderwijs achterstandenbeleid (goa-beleid)
- budget voor het grote stedenbeleid (gsb-budget)
- budget voor kinderopvang
- budget voor welzijn
- anders, namelijk

2.11 Heeft de gemeente richtlijnen opgesteld voor de ouderbijdrage die door het gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk wordt gevraagd aan de ouders?

- ja,
- nee ⇒ ga verder naar vraag **2.15**

2.12 Is de ouderbijdrage inkomensafhankelijk of is het een vast bedrag per dagdeel per kind?

- inkomensafhankelijk
 een vast bedrag per dagdeel per kind ⇒ ga verder naar vraag **2.14**

2.13 Wat zijn de minimum en de maximum ouderbijdrage per dagdeel per kind?

- minimum ouderbijdrage per dagdeel per kind
 maximum ouderbijdrage per dagdeel per kind ⇒ ga verder naar vraag **2.15**

2.14 Wat is het vaste bedrag per dagdeel per kind?

- per ochtend
 per middag

2.15 Door wie wordt de ouderbijdrage geïnd?

- door de gemeente
 door de organisatie(s) voor peuterspeelzaalwerk
 anders, namelijk

2.16 Welk bedrag is vorig jaar (1999) aan ouderbijdragen ontvangen?

- gulden
 weet niet

2.17 Volgens welke regeling of regelingen wordt het personeel van de peuterspeelzalen in uw gemeente betaald?

- volgens de Salarisregeling peuterspeelzalen van de CAO Welzijn
 conform de p-functies onder de Salarisregeling SCW/CAO Welzijn
 volgens de CAO Kinderopvang
 anders, namelijk

De volgende vraag wordt alleen gesteld wanneer uit vraag 2.17 blijkt dat (een deel van) het personeel wordt betaald volgens de salarisregeling peuterspeelzalen van de CAO Welzijn.

2.17 Hoe worden de financiële consequenties van de nieuwe salarisregeling peuterspeelzalen van de CAO Welzijn opgevangen? Meerdere antwoorden mogelijk

☐	de subsidie voor het peuterspeelzaalwerk is toereikend verhoogd	
☐	de subsidie voor het peuterspeelzaalwerk is verhoogd maar niet toereikend	
☐	de ouderbijdrage is verhoogd	
☐	groepen in het peuterspeelzaalwerk zijn vergroot	
☐	peuterspeelzaalwerk is ingekrompen	
☐	anders, namelijk	<input type="text"/>

2.18 Is de financiering van het gesubsidieerde peuterspeelzaalwerk door de gemeente aan voorwaarden gebonden?

☐	ja
☐	nee ⇒ ga verder naar vraag 3.1

2.19 Waarop hebben deze subsidievoorwaarden betrekking?

☐	algemene kwaliteitseisen	
☐	opleidingsniveau van de leidsters zoals vastgelegd in de nieuwe Salarisregeling Peuterspeelzalen van de CAO Welzijn	
☐	Leidster / kind ratio (het aantal kinderen per leidster)	
☐	het maximum aantal dagdelen per kind	
☐	inhoudelijk beleid geformuleerd voor het peuterspeelzaalwerk	
☐	inhoudelijke afstemming/samenwerking met andere werksoorten	
☐	anders, namelijk	<input type="text"/>

De volgende vragen die ik u wil stellen hebben betrekking op het beleid voor het peuterspeelzaalwerk van de gemeente.

3.1 Waar heeft de gemeente beleid voor het peuterspeelzaalwerk geformuleerd?

- in een nota peuterspeelzaalwerk
- het peuterspeelzaalwerk is onder een ander beleidsterrein gepositioneerd, namelijk
- er is geen beleid geformuleerd voor peuterspeelzalen

3.2 Welke van de volgende functies of doelstellingen heeft de gemeente voor het peuterspeelzaalwerk geformuleerd? Meerdere antwoorden mogelijk

- bieden van laagdrempelige opvang voor peuters
- stimuleren van algemene ontwikkeling van peuters
- stimuleren van de taalontwikkeling van peuters
- bieden van ontmoetingsgelegenheid voor ouders
- ondersteuning van ouders met opvoedingsvragen of problemen
- vroegtijdige signalering van achterstanden of stoornissen bij peuters
- signalering van gezinsproblematiek
- verwijzing van kinderen en/of ouders naar hulp- en dienstverlening
- voorkomen van onderwijsachterstanden bij het betreden van de basisschool
- voorkomen van maatschappelijke uitval en later jeugdcriminaliteit
- voorbereiding op het basisonderwijs
- anders, namelijk

3.3 Heeft de gemeente specifieke doelgroepen geformuleerd voor het peuterspeelzaalwerk?

- ja
- nee ⇒ ga verder naar vraag 3.5

3.4 Welke doelgroepen heeft de gemeente geformuleerd? Meerdere antwoorden mogelijk

☐	kinderen met ontwikkelingsproblemen	
☐	allochtone kinderen in het algemeen	
☐	kinderen van asielzoekers	
☐	Antilliaanse kinderen	
☐	Marokkaanse kinderen	
☐	Surinaamse kinderen	
☐	Turkse kinderen	
☐	kinderen van ouders met een laag inkomen	
☐	kinderen van laag opgeleide ouders	
☐	kinderen uit achterstandswijken	
☐	anders, namelijk	<input type="text"/>

3.5 Weet u hoeveel kinderen in uw gemeente in totaal gebruik maken van het peuterspeelzaalwerk? (Wanneer iemand uit een stadsdeel geïnterviewd wordt moet in plaats van gemeente gevraagd worden naar stadsdeel)

☐	ja, namelijk	<input type="text"/>
☐	nee	

3.6 is het aantal kinderen uit achterstandsgroepen dat naar de peuterspeelzaal gaat in uw gemeente, ondervetegenwoordigd, evenredig vertegenwoordigd of oververtegenwoordigd (hiermee bedoelen we zowel autochtone als alloctone kinderen van laagopgeleide ouders)?

☐	ondervetegenwoordigd
☐	evenredig vertegenwoordigd
☐	oververtegenwoordigd
☐	weet niet

3.7 Stelt de gemeente kwaliteitseisen aan gesubsidieerde en /of ongesubsidieerde peuterspeelzalen?

☐	ja, aan gesubsidieerde en ongesubsidieerde peuterspeelzalen
☐	ja, maar alleen aan gesubsidieerde peuterspeelzalen
☐	nee ⇒ ga verder naar vraag 3.10

3.8 Zijn de kwaliteitseisen zoals die zijn geformuleerd in de verordening voor de kinderopvang op het peuterspeelzaalwerk van toepassing?

- ja ⇒ ga verder naar vraag **3.10**
 ja, ten dele
 nee

3.9 Waarop hebben de kwaliteitseisen betrekking? Meerdere antwoorden mogelijk

- het aantal kinderen per leidster (de leidster/kind ratio)
 de ruimte / het gebouw waar peuterspeelzaalwerk wordt gehouden
 het opleidingsniveau van de leidsters
 de kwaliteit van het aanbod
 de groepsgrootte gekoppeld aan de leeftijdsverdeling
 de rol van de ouders
 de omvang van het aanbod (het aantal dagdelen dat gebruik gemaakt kan worden van PSW)
 de bij- en nascholing van de leidsters
 de oppervlakte per kind
 de aanwezigheid van een speelplaats buiten
 anders, namelijk

3.10 Houdt de gemeente toezicht op de kwaliteit bij de peuterspeelzalen?

- ja, bij gesubsidieerde en ongesubsidieerde peuterspeelzalen
 ja, alleen bij gesubsidieerde peuterspeelzalen
 ja, alleen bij ongesubsidieerde peuterspeelzalen
 nee ⇒ ga verder naar vraag **3.12**

3.11 Hoe wordt toezicht gehouden? Meerdere antwoorden mogelijk

- bezoeken van de peuterspeelzalen door GGD
 een beleidsmedewerker van de gemeente bezoekt de peuterspeelzalen
 een medewerker van bouw- en woningtoezicht bezoekt de peuterspeelzalen
 de brandweer bezoekt de peuterspeelzalen
 peuterspeelzalen moeten inzage geven in gegevens (jaarverslag, begroting)
 anders, namelijk

3.12 Stimuleert de gemeente de samenwerking van peuterspeelzalen met andere organisaties?

- ja
 nee ⇒ u bent aan het einde van de vragenlijst, hartelijk dank voor uw medewerking

3.13 Op welke wijze stimuleert de gemeente die samenwerking?

- door middel van extra subsidies
 anders, namelijk

3.14 Met welke organisaties?

- basisscholen
 consultatiebureaus
 kinderdagverblijven
 anders, namelijk

***U bent aan het einde van de vragenlijst.
Hartelijk dank voor uw medewerking.***

Vragenlijst Peuterspeelzalen

Organisaties voor PSW

1 INVENTARISATIE VAN CAPACITEIT

1.1 Hoeveel peuterspeelzalen beheert uw organisatie?

(aantal)

Als 1.1 = 1

1.1a Wordt de peuterspeelzaal gesubsidieerd?

ja
 nee

Ga naar 1.2

Als 1.1 > 1.

1.1b Hoeveel van de peuterspeelzalen worden gesubsidieerd?

aantal

1.2 Hoeveel kinderen kunt u maximaal per week opvangen ervan uitgaande dat een kind 2 dagdelen per week komt? Als er meerdere peuterspeelzalen zijn, gaat het om het totaal aantal kinderen bij de verschillende peuterspeelzalen

(aantal)

1.3 Wat is de bezettingsgraad van de peuterspeelza(a)len?

- Met de bezettingsgraad bedoelen we het aantal dagdelen dat daadwerkelijk door kinderen wordt ingenomen gedeeld door het totaal aantal dagdelen dat de peuterspeelzaal aanbiedt.
- Als er meerdere peuterspeelzalen zijn, gaat het om de gemiddelde bezettingsgraad.

%

1.4 Is er een wachtlijst voor de peuterspeelzaal / Zijn er wachtlijsten voor de peuterspeelzalen?

ja
 nee ⇒ ga verder naar vraag 1.7

1.5 Hoeveel plaatsbare kinderen staan op de wachtlijst? (plaatsbare kinderen zijn oud genoeg om naar de peuterspeelsaal te kunnen gaan, niet-plaatsbare kinderen zijn nog te jong om de peuterspeelzaal te mogen bezoeken).

Als er meerdere peuterspeelszalen zijn gaat het om het totaal aantal plaatsbare kinderen van de verschillende peuterspeelzalen

plaatsbare kinderen
 weet niet / kunnen geen onderscheid maken tussen plaatsbare en niet-plaatsbare kinderen

1.6 Hoeveel plaatsbare kinderen staan op meerdere wachtlijsten in de gemeente? (plaatsbare kinderen zijn al oud genoeg om naar de peuterspeelsaal te kunnen gaan, niet-plaatsbare kinderen zijn nog te jong om de peuterspeelzaal te mogen bezoeken).

kinderen
 weet niet

Vraag 1.7a als 1.1 = 1 / vraag 1.7b als 1.1 > 1, Aantal peuterspeelzalen bij 1.7b moet optellen tot aantal genoemd onder 1.1

1.7a Welke leeftijdsgrenzen worden op de peuterspeelzaal gehanteerd? het gaat om de instroomleeftijd, dat is de minimumleeftijd dat het kind op de peuterspeelzaal mag komen en de maximumleeftijd tot waarop het kind op de peuterspeelzaal mag komen.

jaar tot jaar

1.7b Welke leeftijdsgrenzen worden op de verschillende peuterspeelzalen gehanteerd? het gaat om de instroomleeftijd, dat is de minimumleeftijd dat het kind op de peuterspeelzaal mag komen en de maximumleeftijd tot waarop het kind op de peuterspeelzaal mag komen.

<input type="text"/>	tot	<input type="text"/>	op	<input type="text"/>	aantal peuterspeelzalen
<input type="text"/>	tot	<input type="text"/>	op	<input type="text"/>	aantal peuterspeelzalen
<input type="text"/>	tot	<input type="text"/>	op	<input type="text"/>	aantal peuterspeelzalen

1.8a Hoeveel kinderen bezoeken de peuterspeelzaal 2 dagelen per week?

kinderen (noteer aantal)

1.8b Hoeveel kinderen bezoeken de peuterspeelzaal 3 dagelen per week?

kinderen (noteer aantal)

1.8c Hoeveel kinderen bezoeken de peuterspeelzaal 4 dagelen per week?

kinderen (noteer aantal)

1.8d Hoeveel kinderen bezoeken de peuterspeelzaal 5 dagelen per week?

kinderen (noteer aantal)

1.8e Hoeveel kinderen bezoeken de peuterspeelzaal meer dan 5 dagelen per week?

kinderen (noteer aantal)

1.9 Hoeveel uur omvat een dagdeel 's ochtends op de peuterspeelzaal/op de peuterspeelzalen?

<input type="text"/>	uur op	<input type="text"/>	peuterspeelzalen
<input type="text"/>	uur op	<input type="text"/>	peuterspeelzalen
<input type="text"/>	uur op	<input type="text"/>	peuterspeelzalen
<input type="text"/>	uur op	<input type="text"/>	peuterspeelzalen
<input type="text"/>	uur op	<input type="text"/>	peuterspeelzalen
<input type="text"/>	uur op	<input type="text"/>	peuterspeelzalen
<input type="text"/>	niet van toepassing		

1.10 Hoeveel uur omvat een dagdeel 's middags op de peuterspeelzaal / op de peuterspeelzalen?

<input type="text"/>	uur op	<input type="text"/>	peuterspeelzalen
<input type="text"/>	uur op	<input type="text"/>	peuterspeelzalen
<input type="text"/>	uur op	<input type="text"/>	peuterspeelzalen
<input type="text"/>	niet van toepassing		

1.11 Wat is het maximum aantal kinderen per leidster bij de peuterspeelzaal / bij de peuterspeelzalen?

<input type="text"/>	kinderen op	<input type="text"/>	peuterspeelzalen
<input type="text"/>	kinderen op	<input type="text"/>	peuterspeelzalen
<input type="text"/>	kinderen op	<input type="text"/>	peuterspeelzalen
<input type="text"/>	kinderen op	<input type="text"/>	peuterspeelzalen
<input type="text"/>	kinderen op	<input type="text"/>	peuterspeelzalen

1.12 Hoeveel kinderen met een sociaal-medische indicatie bezoeken de peuterspeelzaal/ bezoeken de peuterspeelzalen?

<input type="text"/>	aantal kinderen
<input type="text"/>	weet niet

1.13 Hoeveel allochtone kinderen bezoeken de peuterspeelzaal /de peuterspeelzalen?

<input type="text"/>	aantal kinderen
<input type="text"/>	weet niet

1.14 Hoeveel kinderen uit gezinnen met een minimuminkomen bezoeken de peuterspeelzaal / de peuterspeelzalen? Het gaat hier ook om kinderen uit een-oudergezinnen.

<input type="text"/>	aantal kinderen
<input type="text"/>	weet niet

1.15 Hoeveel kinderen van laag-opgeleide ouders bezoeken de peuterspeelzaal/ bezoeken de peuterspeelzalen?

<input type="text"/>	aantal kinderen
<input type="text"/>	weet niet

1.16 Hoeveel kinderen uit achterstandswijken bezoeken de peuterspeelzaal/ bezoeken de peuterspeelzalen?

<input type="text"/>	aantal kinderen
<input type="text"/>	weet niet

- 2.1 Hoeveel betaalde leidsters zijn momenteel werkzaam bij de peuterspeelza(a)l(en)?** Het gaat om de vaste leidsters exclusief de assistentleidsters (nu de ID-baners voorheen de Melkert banen)

betaalde leidsters, als < 1 ⇒ ga verder naar vraag **2.8**

- 2.2 Wat is de totale formatieomvang in FTE's of in uren per week van deze betaalde leidsters?**
FTE = full time equivalent = 36 uur per week

FTE
 uur per week

- 2.3 Hoeveel betaalde leidsters zijn er met niet-groepsgebonden uren?** Onder niet-groepsgebonden uren verstaan we die uren die leidsters niet op de groep staan maar waarin zij de tijd hebben om andere taken uit te voeren en die ook betaald worden.

aantal

- 2.4 Hoeveel uren van de totale formatieomvang zijn niet-groepsgebonden uren?**

aantal

- 2.5 Welke opleidingseisen worden gesteld aan de betaalde leidsters?**

opleiding OVDB-LKC
 opleiding op MBO-niveau
 anders, namelijk
 er worden geen opleidingseisen gesteld

- 2.6 Voldoen alle betaalde leidsters aan die eis?**

ja

nee, hoeveel leidsters voldoen niet aan de eis

leidsters

2.7 Volgens welke CAO worden de peuterleidsters betaald? Meerdere antwoorden mogelijk

- volgens de Salarisregeling Zelfstandige Peuterspeelzalen van de CAO Welzijn
- conform de peuterspeelzaalfuncties onder de Salarisregeling Sociaal Cultureel Werk van de CAO Welzijn
- volgens de CAO Kinderopvang
- anders, namelijk

Indien meerdere antwoorden zijn gegeven bij 2.7 vragen naar het aantal peuterleidsters dat volgens de verschillende CAO's is betaald.

Indien van toepassing:

2.7a1 Hoeveel leidsters worden volgens de Salarisregeling Zelfstandige Peuterspeelzalen van de CAO Welzijn betaald?

leidsters

Indien van toepassing:

2.7a2 Hoeveel leidsters worden conform de peuterspeelzaalfuncties onder de Salarisregeling Sociaal Cultureel Werk van de CAO Welzijn betaald?

leidsters

Indien van toepassing:

2.7a3 Hoeveel leidsters worden volgens de CAO Kinderopvang betaald?

leidsters

Indien van toepassing:

2.7a4 Hoeveel leidsters worden volgens deze andere regeling betaald?

leidsters

2.7b Hoe worden de financiële consequenties van de nieuwe salarisregeling peuterspeelzalen van de CAO Welzijn opgevangen? Meerdere antwoorden mogelijk

- de ouderbijdrage is verhoogd
- groepen in het peuterspeelzaalwerk zijn vergroot
- peuterspeelzaalwerk is ingekrompen
- subsidie is verhoogd
- anders, namelijk

2.8 Hoeveel assistentleidsters zijn momenteel werkzaam bij de peuterspeelza(a)l(en)? Het gaat om de ID-baners voorheen de Melkert banen.

assistent leidsters, als < 1 ⇒ ga verder naar vraag **2.10**

2.9 Wat is de totale formatieomvang in FTE's of in uren per week van deze assistentleidsters?
FTE = full time equivalent = 36 uur per week

-- , --	FTE
	uur per week

2.10 Werkt de peuterspeelzaal / werken alle peuterspeelzalen met vrijwilligers op de groep? Het gaat bij deze en de volgende vragen nadrukkelijk alleen om die vrijwilligers die direct op de groep werken

- ja,
- nee, slechts een aantal, namelijk (*noteer aantal speelzalen*) werkt met vrijwilligers
- nee ⇒ ga verder naar vraag **2.14**

2.11 Hoeveel vrijwilligers werken in totaal bij de peuterspeelza(a)l(en) op de groepen?

vrijwilligers

2.12 Hoeveel uur per week werken vrijwilligers op de groepen in totaal ?

uur per week

2.13 Stellen de peuterspeelzalen eisen aan de vrijwilligers die op de groep staan?

- ja, alle peuterspeelzalen
 sommige speelzalen wel, andere niet
 nee ⇒ ga verder naar vraag **2.15**

2.14 Welke eisen worden aan de vrijwilligers op de groep gesteld?

- moeten een kind op de peuterspeelzaal hebben
 moeten ervaring hebben in het peuterspeelzaalwerk
 moeten een opleiding op MBO-niveau hebben
 moeten de nederlandse taal goed beheersen
 moeten bereid zijn een vast aantal uren per week te werken
 anders, namelijk

2.15 Zijn bij de organisatie voor peuterspeelzaalwerk behalve leidsters en assistentleidsters nog andere betaalde krachten werkzaam?

In het geval van brede welzijnsorganisaties moet expliciet gevraagd worden naar ondersteunde functies voor het peuterspeelzaalwerk

- ja
 nee ⇒ ga verder naar vraag **3.1**

2.16 Om welke functies gaat het?

☐	Administratieve functies	
☐	Coördinerende functies	
☐	Personeelszaken	
☐	Directie functies	
☐	Orthopedagogen	
☐	anders, namelijk	<input type="text"/>

Als 1.1 = 1 stel 3.1a, als 1.1 > 1 naar vraag 3.1b

3.1a Gebruikt de peuterspeelzaal voor- en vroegschoolse programma's?

- ja ⇒ ga verder naar vraag **3.2a**
- nee ⇒ ga verder naar vraag **3.3**

3.1b Hoeveel peuterspeelzalen gebruiken voor- en vroegschoolse programma's?

- peuterspeelzalen als aantal = 0 ⇒ ga verder naar vraag **3.3**

3.2a Welke programma's worden gebruikt? Meerdere antwoorden mogelijk. Spontaan antwoorden.

- opstapje
- instapje
- opstapje groepsgewijs
- opstap opnieuw
- boekenpret
- opvoeden zo
- samenspel
- move/stap in
- pyramide
- kaleidoscoop
- spel aan huis
- anders, namelijk

3.2b Welk programma/ welke programma's wordt/worden gebruikt door hoeveel peuterspeelzalen en welk aantal kinderen wordt daarmee bereikt? Noteer aantallen dus niet 'alle' of 'de helft'. Alleen vragen voor de programma's die als antwoord op de vorige vraag genoemd werden.

☐	opstapje	☐	peuterspeelzalen	☐	kinderen
☐	instapje	☐	peuterspeelzalen	☐	kinderen
☐	opstapje groepsgewijs	☐	peuterspeelzalen	☐	kinderen
☐	opstap opnieuw	☐	peuterspeelzalen	☐	kinderen
☐	boekenpret	☐	peuterspeelzalen	☐	kinderen
☐	opvoeden zo	☐	peuterspeelzalen	☐	kinderen
☐	samenspel	☐	peuterspeelzalen	☐	kinderen
☐	move/stap in	☐	peuterspeelzalen	☐	kinderen
☐	pyramide	☐	peuterspeelzalen	☐	kinderen
☐	kaleidoscoop	☐	peuterspeelzalen	☐	kinderen
☐	spel aan huis	☐	peuterspeelzalen	☐	kinderen
☐	anders, namelijk	☐	peuterspeelzalen	☐	kinderen

3.3 Binnen het peuterspeelzaalwerk worden de termen 'basisfuncties' en 'plusfuncties' gebruikt. Het gebruik van deze begrippen is niet eenduidig. We willen graag van u weten of u een onderscheid maakt tussen basis- en plusfuncties?

- maak wel onderscheid
- maak geen onderscheid dan alleen vraag 3a stellen en vragen naar 'functies'

3.3a Wat zie u als de basisfuncties voor de speelzaal / voor de speelzalen? Meerdere antwoorden mogelijk

☐	bieden van laagdrempelige opvang voor peuters
☐	bieden van stimulerende speelgelegenheid in aanvulling op speelmogelijkheden thuis
☐	stimuleren van de algemene ontwikkeling
☐	stimuleren van de taalontwikkeling van peuters
☐	bieden van ontmoetingsgelegenheid voor ouders
☐	bieden van de mogelijkheid tot opvoedingsuitwisseling
☐	herkennen van problemen in de ontwikkeling van kinderen
☐	voorkomen van onderwijsachterstanden bij het betreden van de basisschool
☐	verwijzing van kinderen en/of ouders naar hulp- en dienstverlening
☐	realiseren van een doorgaande lijn richting onderwijs en andere voorzieningen
☐	bieden van ondersteuning aan ouders met opvoedingsvragen of problemen
☐	vroegtijdige signalering van ontwikkelingsachterstanden of stoornissen bij peuters
☐	(onderwijs)achterstandsbestrijding: gericht stimuleren van de ontwikkeling van peuters met een (dreigende) achterstand
☐	anders, namelijk ____

3.4 Wat ziet u als de plusfuncties voor de speelzaal / speelzalen? Meerdere antwoorden mogelijk

☐	bieden van laagdrempelige opvang voor peuters
☐	bieden van stimulerende speelgelegenheid aan peuters in aanvulling op speelmogelijkheden thuis
☐	stimuleren van de algemene ontwikkeling
☐	stimuleren van de taalontwikkeling van peuters
☐	bieden van ontmoetingsgelegenheid voor ouders
☐	bieden van de mogelijkheid tot opvoedingsuitwisseling
☐	herkennen van problemen in de ontwikkeling van kinderen
☐	voorkomen van onderwijsachterstanden bij het betreden van de basisschool
☐	verwijzing van kinderen en/of ouders naar hulp- en dienstverlening
☐	realiseren van een doorgaande lijn richting onderwijs en andere voorzieningen
☐	bieden van ondersteuning aan ouders met opvoedingsvragen of problemen
☐	vroegtijdige signalering van ontwikkelingsachterstanden of stoornissen bij peuters
☐	(onderwijs)achterstandsbestrijding: gericht stimuleren van de ontwikkeling van peuters met een (dreigende) achterstand
☐	anders, namelijk ____

Indien 1.1. = 1 ga naar 3.4d

3.4b Op hoeveel peuterspeelzalen worden deze plusfuncties onderscheiden?

aantal

3.4d Hoeveel kinderen worden door deze peuterspeelzaal / door deze peuterspeelzalen bereikt?

kinderen

3.5 Werkt de peuterspeelzaal / werken de peuterspeelzalen samen met andere organisaties / instellingen? Onder samenwerkig verstaan we: het in gezamenlijk overleg activiteiten uitvoeren of op elkaar afstemmen en het structureel uitwisselen van informatie. Een samenwerking kan van blijvende aard zijn, dan wel in het kader van een project plaatsvinden.

- nee ⇒ ga verder naar vraag **3.7**
- ja, alleen de peuterspeelzalen met een plusfunctie
- ja, de peuterspeelzalen met een plusfunctie en een aantal van de andere peuterspeelzalen
- ja, alle peuterspeelzalen

3.6 Met welke organisaties wordt samengewerkt?

- bureau jeugdzorg
- spel- en opvoedingsvoorlichting
- GGD
- peuterspeelzalen binnen de eigen organisatie
- peuterspeelzalen van een andere stichting
- peuterspeelzalen uit een andere gemeente
- kinderopvangorganisaties
- sociaal cultureel werk
- buurtnetwerken
- consultatiebureaus
- schoolbegeleidingsdienst
- basisscholen
- thuiszorg
- anders, namelijk

3.7 Zijn er plannen om de peuterspeelzaal / een of meer peuterspeelzalen om te vormen tot halve dagopvang voor kinderen voor 0 tot 4 jaar?

☐	ja
☐	nee

- 4.1** Wat waren over 1999 de totale lasten van de peuterspeelzalen die onder uw organisatie vallen?

fl _ _ _ _ _

- 4.2** Kunt u de lasten uitsplitsen naar de volgende posten: salaris, huisvesting en organisatie activiteiten (hieronder verstaan we aanschaf van spelmateriaal, verjaardagen en dergelijke)?

	salaris
	huisvesting
	organisatie activiteiten
	uitsplitsen is niet mogelijk

- 4.3** Wat waren over 1999 de totale structurele baten ten behoeve van de peuterspeelzaal/ de peuterspeelzalen?

fl _ _ _ _ _

- 4.4** Wilt u de baten uitsplitsen naar de volgende posten: reguliere subsidies, projectsubsidies, ouderbijdragen en overig? We willen graag een bedrag per post weten.

	reguliere subsidies voor peuterspeelzaalwerk
	project subsidies, subsidies voor plusfuncties, subsidies voor vve
	ouderbijdragen
	overig

- 4.5** Wat zijn de drie belangrijkste posten die u onder overig hebt genoemd?

Niet van toepassing
1.
2.
3.